

Suha krajina 75

Brigada bo: vodovod in cesto bo delalo 600 mladih

Po najnovejših vesteh je skoraj zanesljivo, da bosta ob Kozjanškem in Brkinih letos mladinski delovni akciji tudi v Suhi krajini in Haložah.

V Suhi krajini bo 600 brigadirjev v hinski krajevni skupnosti začelo graditi vodovod s Prevol v dve smeri, in to v vas Ratje ter v vasi Pleš, Hinje, Hrib pri Hinjah ter Lazina. Na tej vodovodni trasi, ki bo zaključena v prihodnjih dneh, bodo zgradili tudi večji pretočni rezervoar. Oddelek za gospodarstvo pri novomeški občinski skupščini se je že dogovoril z delovnimi organizacijami, da bodo dale na voljo kompresorje za vrtnanje in kamione za prevoz materiala in drugo opremo.

V ambruški krajevni skupnosti bodo brigadirji gradili krajevno cesto Višnje - Bakerc - Brezov dol, ki bo dobila povezovalo s Primčo vasio in Ambrusom. Z brigadirji bodo sodelovali v akcijah tudi občani iz obeh krajevskih skupnosti.

M. S.

Naselje miru bo!

Pred kratkim je bil na Vinici sekretar republiške konference Klubov OZN, ki se je s predstavniki vinskih klubov OZN in občinskih forumov pogovarjal o uresničevanju zamisli o gradnji naselja miru, vznik- le že pred leti.

Dogovor je, da bo republiška konferenca klubov OZN v celoti podprla Vinici in da bo s skupnimi močmi prišlo do gradnje hišic, čilnem slogu posameznih držav. Naselje miru bo zrastle ob Kolpi pri Vinici med Sečjim selom in Učakovci.

Domačini so po tem dogodku doželi priskrbi prostor in zemljišče, načrte in vse ostalo, kar je potrebno v tej akciji, pa bo prevzela republiška konferenca klubov OZN. Vse kaže, da bo idejni načrt že letos narujen, na začetek gradnje pa računajo v letu 1976.

POVEJTE NAM!

Naše popoldansko uredništvo bo v torek, 29. aprila, gostovalo pod Gorjanci v krški občini. Od 16. ure dalje vas pričakujemo v Kerinovi gostilni.

V PODBOČJU!

K pogovoru vabimo prebivalce vseh vasi in zaselkov podboške krajevne skupnosti. Pridite, potožite o svojih problemih, pohvalite se z uspehi, povejte, kakšne načrte imate! Na svidenje v torek popoldne!

OSVOBODITELJI NOVEGA MESTA - tako bi lahko rekli posnetku, nastalemu 8. maja 1945, ki prikazuje partizansko enoto na porušenem Glavnem trgu v Novem mestu. Fotografija je eden od dokumentov z razstave „Razvoj ljudske oblasti na območju občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Trebnje 1941 - 1945“, ki jo bodo 26. aprila ob 18. uri odprli v Dolenjski galeriji v Novem mestu.

Dolenjskih 30 let svobode

V nedeljo bo na novomeškem Glavnem trgu govoril Janez Vipotnik, nekdanji komisar 15. divizije, ki bo imela v mestu ob Krki srečanje

Tridesetletnica osvoboditve je pred vrati. Dolenjska bo ta pomembni dogodek proslavila v nedeljo, 27. aprila, z velikim zborovanjem v Novem mestu, ki se bo začelo ob 10. uri na Glavnem trgu. Pred slavnostno tribuno se bodo razporedili tudi borci 15. divizije, aktivisti OF in mladinske brigade.

V kulturnem delu proslave na Glavnem trgu bodo sodelovali združeni inoški pevski zbori in oktetni iz novomeške občine, pevski zbor Grafika iz Ljubljane, pionirska pevka zborja iz

Čilska delegacija v Novem mestu

V četrtek se je na enodnevnem uradnem obisku v Novem mestu kot gost družbenopolitičnih organizacij mudi generalni sekretar čilske stranke „MAPU“ Oskar Garretton, ki ga je spremljal ambasador pokojnega čilskega predsednika Allendeja Sergio Sanchez.

Predsednik občinske konference SZDL Novo mesto Uroš Dular je ugledna gosta seznanil z gospodarskim in družbenim razvojem novomeške občine, z revolucionarno dejavnostjo pred drugo svetovno vojno ter z ilegalnim bojem na Dolenjskem v času revolucije.

Oskar Garretton se je zahvalil za podporo in solidarnost, s katero so jugoslovanski narodi in narodnosti podprli pravični boj.

Novoga mesta, godba ljubljanske garnizije, mladinska folklorna skupina iz Metlike.

Dan poprej bodo v Dolenjski galeriji odprli razstavo o razvoju ljudske oblasti v letih 1941 - 1945, na Prešernovem trgu pa bo koncert v počastitev 30-letnice osvoboditve. V Metliki bo ta dan proslava na Veselici, v Črnomlju v prosvetnem domu, v Trebnjem pa že jutri s podelitvijo priznanj OF. V soboto bodo proslave še v Žužemberku, Skočjanu in Birčni vasi.

Generalni sekretar čilske stranke „MAPU“ Oskar Garretton se pozdravlja s predstavniki novomeških družbenopolitičnih organizacij, ki so ga povabile na enodnevni obisk v novomeško občino.

Pred tednom partijske besede

V tednu glasila «Komunist» bodo v Novem mestu sprejeli v ZK 300 članov

Ob 30-letnici osvoboditve in 50-letnici pisane partijske besede pripravljajo v Novem mestu (med 5. in 20. majem) teden glasila „Komunist“. V tem času bo več manifestacij in na ustni časopis, ki bo predvidoma v novi Novotekovski hali.

Množični bosta tudi javni tribuni, ki ju bodo priredili v Novem mestu.

JUTRI SPREJEM STARIH ČLANOV KPJ

Jutri, 25. aprila, bo v Ribnici sprejem komunistov, ki so člani ZKJ oziroma KPJ trideset in več let. Hkrati pa bo v ZKJ sprejetih več novih članov. Ob tej priložnosti bodo podelili tudi 12 občinskih priznanj OF.

DANES POSEBNA PRILOGA

Današnji številki Dolenjskega lista je priložena posebna priloga, namenjena zlasti udeležencem nedeljske proslave 30-letnice osvoboditve in dan OF. Poleg tega je v prilogi z daljšimi zapisi, črno-belimi in barvnimi fotografijami prikazan razvoj vseh dolenjskih občin v tridesetletnem obdobju.

Ob 27. aprilu

Najprej se vrnimo k dogodkom! Na pristop kraljevine Jugoslavije k trojnemu paktu so jugoslovanski narodi odgovorili z demonstracijami, ki so bile v mnogih mestih od 25. do 27. marca 1941. Bojna gesla kot „Raje vojno kot pakt!“ so odmevala tja do Rima in Berlina in izzivala bes-fašističnih in nacističnih osvajalcev, da so brez vojne napovedi segli po našem ozemlju, premoženju, naši svobodi.

Taka so zgodovinska dejstva in tudi to je znano, da so se pri nas začele priprave na narodno-osvobodilni boj kmalu po okupaciji. V Sloveniji je bil na pobudo centralnega komiteja KPS le mesec dni po demonstracijah - 27. aprila 1941 - ustanovni sestanek Osvobodilne fronte. V njej so se združili komunisti, demokratični Sokoli, krščanski socialisti, napredni kulturni delavci, kasneje pa so se jim priključili še drugi, od najrazličnejših društev do gibanj.

OF je postala nova slovenska politična organizacija. V kratkem času je s terenskimi, krajnimi (v mestih rajonskimi) in okrožnimi odbori zaobjela vse slovensko ozemlje. Pod vodstvom KP je OF organizirala, mobilizirala in spodbujala k oboroženemu uporju - narodnoosvobodilni vojni. Počile so prve puške, začela se je splošna vstaja. Okupatorji so besneli, požigali, ubijali, vendar OF in partizanov niso mogli streti. Nasprotno: ugled in moč OF sta se še krepila.

V tem času je dobila OF svoj dokončni bojni program s temeljnimi točkami, ki so poudarjale nujnost oboroženega boja, nujnost bratstva in enotnosti vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti in na vsem tem temelječo domovino.

Tako zgodovina, o tem breme, na temeljih OF deluje danes njena naslednica Socialistična zveza. Pravimo, da se revolucija nadaljuje, boj za vse, za kar so umirali tisoči, za lepši danes, za samoupravne socialistične odnose. Pravimo, naj bo Socialistična zveza frontna organizacija, naj v mobilizacijskem smislu nadaljuje tradicije OF, naj bo v njej mesto za idejno in akcijsko enotnost, saj bi brez te najbrž teže uresničili smotre, zapisane v novi ustavi in poudarjene na lanskih partijskih in drugih kongresih. Bitka za nove odnose, ki pomenijo najvišji smoter tega trenutka in prihodnosti, se mora nadaljevati, naloga Socialistične zveze pa je, da vse, ki se za te odnose bojujejo, združuje, mobilizira, spodbuja.

DBH
NOVO MESTO
JE VAŠA BANKA

Suho vreme, ki se je začelo v začetku tedna, se bo nadaljevalo tudi v drugi polovici, vendar bo še nekoliko topleje.

Osnovne organizacije se bodo poleg pripravljanja kandidatov za ZK (nadaljevanje na 4. strani)

DVOJNA PROSLAVA V BREŽICAH

V soboto, 26. aprila, bo v Domu JLA v Brežicah proslava v počastitev 30-letnice osvoboditve, dneva OF in praznika dela. Na njej bodo podelili 29 srebrnih znakov Zveze sindikatov in osem občinskih priznanj OF.

24. aprila je v spremstvu članice sveta republike Slovenije Marek Osojnikove (prva z desne) obiskala novomeško občino. Osojnikove je sprejela članica izvršnega odbora mednarodne zadrudne zveze ter predstavnica na mednarodnem zasedanju podkomiteja za ženske, ki je bilo zadnje dni v Ljubljani. Finsko gostjo je sprejel predsednik občinske skupščine Jakob Berič, zatem pa sta si izmenili pozdrave z članicami osnovno šole in vrtec v Dolenjskih Toplicah, kmetijski zadrudi Zalag, kmetiji kmetov Judeža in Bevca ter turistične zadrudi Otočca. (Foto: D. Rustja)

Stebri za nadvoz nad železniško progo v Krškem so zabetonirani. Z mostu čez Savo bo stekla po njih cesta in se po nasipu spustila mimo samskega doma do križišča. Nadvoz gradi gradbeno podjetje Pionir. Po njem se bomo vozili že v drugi polovici leta. (Foto: J. Teppey)

Prejšnji teden so se slavnostne podelitve bralnih značk na grmski osnovni šoli v Novem mestu udeležili tudi Matej Bor, Leopold Suhodolčan in akademska slikarka Melita Volk-Stihova. Po kulturnem programu so gostje odgovarjali na vprašanja osnovnošolcev. (Foto: OŠ Gm)

Ob ugodnem vremenu bo novomeško Cestno podjetje lahko cesto proti Planini asfaltiralo do 8. kilometra. Do kraja trase, kjer naj bi se srečali s Celjani, jim preostaja še 4,2 km. Če bi bil na voljo denar, bi dela radi končali do julija. Na sliki: med zaključnimi deli. (Foto: Železnik)

Več kot 100 mladincev iz novomeških TOZD, srednjih šol, KS in vojakov je prišlo v soboto na dvodnevno prostovoljno delovno akcijo v Karteljevo. Potek akcije je bil organiziran po zgledu pravih mladinskih delovnih brigad, saj so razen dela bile na sporedu tudi druge aktivnosti. M. V.

PREDNOSTNA LISTA ZA SOLIDARNOSTNA STANOVANJA

Enota za družbeno pomoč pri stanovanjski skupnosti v Sevnici je na seji 11. aprila potrdila prednostno listo za dodelitev solidarnostnih stanovanj. Trenutno so na voljo tri komisije dodeliti trem materam samohranilkam. Na drugi natečaj se je javilo kar 21 prosilcev. Komisija ugotavlja, da nekateri uporabljajo ena in ista stanovanja kot odskočno desko za solidarnostna stanovanja.

Sejmišča

BREŽICE - Na todenski sejmi v Brežicah so rejci pripeljali 538 prašičev, od tega kar 520 prašičev, starih do 3 mesece. Prodaja je šla dobro, saj so rejci prodali 432 prašičev, starih do 3 mesece, po 22 - 24 dinarjev kilogram žive teže in 12 starejših živali po 15 dinarjev kilogram žive teže.

NOVO MESTO - Na sejmišču v Novem mestu so v ponedeljek kupci iz domače, pretežno pa iz drugih občin izbirali med 429 prašiči, ki so jih rejci pripeljali. Pokupili so 297 prašičev, cene, pa so se vrtele med 410 in 540 din za žival, med mesecem, pa stari od 3 do 6 mesec, veljali 550 do 780 dinarjev. Od zadnjega sejma se toraj cene niso kaj prida spremenile.

V soboto 26. aprila bo na Veseli pri Sentrupertu znani drugi splošni mladinski živalski in kramarski sejmi. Ob tej priložnosti bo odprto tudi postično turistično društvo v gradu.

Kmetijski nasveti

Kemija trebi koruzno njivo

Veliki milijoni lahko pritečejo - pa tudi odtečejo. Pri pridelovanju koruze namreč, ki ima že dalj časa zaradi velikega povpraševanja visoko ceno. Veliki milijoni lahko pridelovalcem pritečejo, če v resnici posodobijo pridelovanje, če zlasti zmanjšajo porabo ročnega dela na enoto pridelka, glede česar je naše strokovno, zasebno kmetijstvo v neverjetnem zaostanku, če se pri razvitem kmetijstvu pri nas ali v svetu. Zemljo naj rahlja stroj, plevel pa trebi herbicid, to je uveljavljeno načelo. Zatiranje plevela v koruzi, čemur je namenjen v začetku rasti je mlad koruzni posevek silno občutljiv, plevel na tako rekoč kar mimogrede preraste. Na srečo ima poljevarno takoj po setvi, le včasih pa tudi po vzniku koruze. Koruzni plevel plevele delimo v enoletne, travnate in koreninske plevelce. Med prvimi so znani: rogoviček, dresen, med drugimi: plevel, slak in osat. Enoletne plevele pri nas najpogosteje zatirajo s simazinom in svinom. Po setvi potrebujemo nekako 2 do 3 kg herbicida na hektar. Razen naštetih dveh so na voljo še nekateri novi herbicidi, kot afalon, meturon, bladex itd. Ker koruzo zelo prizadene razrast travnatih plevelov, je treba biti nanje zelo pozorni. Džinkovit pripravek je mešanica simazina in gesaprime, kot plevel "uide" v rasti, učinkuje gramoxon. Plevel, slak, osat in še nekateri koreninske plevele je mogoče z uspehom zatirati s povečano količino gesaprime. Pri tem je treba biti posebno pazljiv, saj večja koncentracija povzroči, da se stруп počasneje razgradi v zemlji in ima lahko kasneje tudi škodljiv učinek. Delno pomaga, da poljedelec herbicid uporablja v dveh obdobjih, jeseni in spomladi.

Tudi manj razviti odgovorni za razvoj

Osrednja tema 4. redne seje (bila je 16. aprila v Ljubljani) komisije izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v Sloveniji je bila razprava o delovnem osnutku družbenega dogovora o pospeševanju razvoja manj razvitih območij in manj razvitih obmejnih območij v Sloveniji.

Obrazek

Družbeni dogovor naj bi v prihodnje koreniteje reševal problematiko in dajal prednost tistim občinam, ki najbolj zaostajajo za družbenim razvojem. Njegov velik pomen bo v tem, da bo zavezoval občine tako, da ne bodo samo sodelovale pri razvoju, ampak da bodo osnovni nosilci planiranja in razvoja in za to tudi odgovorne. Ze ob pripravljani delovnega osnutka družbenega dogovora naj bi občine posredovale osnovne infor-

macije o predvidenem razvoju, kot ga narekujejo dane razmere. Do zdaj sta temeljito proučili svoje razvojne možnosti in jih predložili komisiji samo dve občini (ena od njih je Brežice), toda čeprav druge na tem že delajo, je prav zaskrbljujoče, da se nekateri občine (med njimi tudi manj razvite) sploh še niso resneje lotile proučevanja izhodišč za planiranje razvoja.

Da bo prav od izhodišč v veliki meri odvisna temeljna naravnost določil družbenega dogovora, je gotovo, zato je pred občinami, da kot celote navežejo stike s samoupravnimi interesnimi skupnostmi, gospodarstvom in temeljnimi organizacijami združenega dela ter s srednjimi in dolgoročnimi projekti razvoja, izhodišči in pobudami prispevajo k učinkovitejšemu reševanju problematike manj razvitih.

D. R.

Vinski »zos«

V Evropski gospodarski skupnosti se zlasti po zaslugi Italije, ki je postala prva vinogradniška veselja (po količini pridelka je prehitela Francijo), utapljajo v vino. Francija, ki brani svoje vinogradnike, je ustavila uvoz italijanskega vina ter si s tem nakopala hudo zamero Italijanov, ki pravijo, da bo cnotnost FGS povsem zrušena, če ne bo sprejeta čimprej ustrezna rešitev. Tržaški list „Gospodarstvo“ v eni zadnjih številkih obširno opisuje, kako „sladka kapljica že ruši enotnost“.

V polnilnici vinske kleti v Kostanjevici

Dogodki v zahodnoevropskih deželah, ki so možni kuper našega vina - zlasti štajerskega - posledno lahko prizadenejo tudi naše vino-

gradnike. Toda ali sploh lahko uspešno, ali sploh imamo presežek vina, ali ni morda treba vino celo uvoziti? Na to v Jugoslaviji, kot poroča „Ekonomska politika“, ne more nihče zanesljivo odgovoriti. Mnenja so preveč različna; medtem ko nekatera podjetja v Srbiji trdijo, da je v državi vina premalo in da ga je treba celo uvoziti, v Sloveniji in Makedoniji zatrjujejo, da ne vedo, kam z njim. Ko so preverjali eno in drugo, so ugotovili, da noben podatek ni natančen in da je treba zadevo še enkrat preveriti - preden bi odobrili uvoz vina.

Na to priložnost pa po besedah italijanskega kmetijskega ministra, ki se ozira proti vzhodu, komaj čakajo italijanski in francoski vinogradniki. Ti se otepajo velikih tržnih presežkov; morajo jih izvoziti ali pa predelati v vinjak, sicer ne bodo mogli jeseni kam dati novega pridelka.

M. L.

Kaj pa meso?!

Paketa ni bilo

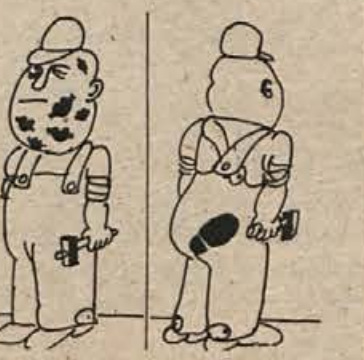
Z medrepubliškimi dogovorom so, v skladu z odlokom ZIS, končno sprejeli predlog o enotni odkupni ceni za mleko. Ta bo 78 par za tolično enoto in 12 par premije; torej skupno 90 par za liter. To je toliko, kot je zvezni izvršni svet določil s svojim odlokom, vendar s tem, da polovico razlike med prejšnjo in novo ceno premirajo republike oziroma pokrajini. Zvezni izvršni svet je torej sprejel odlok, se preden je debil soglasje republik in pokrajin in ne da bi za razliko zagotovil sred-

stva. Zaradi tega zveznega odloka ni bilo mogoče izvajati.

Po dogovorih in sporazumu med republikami in pokrajinama bo nova odkupna cena za mleko začela veljati en dan po objavi odlokov o odkupni ceni in premiji za mleko v uradnih listih republik in pokrajin.

Ob tej priliki pa na medrepubliški ravni niso imeli na dnevnem redu tudi predloga novih cen za konzumno mleko in mlečne izdelke, za povšene cene mesnim izdelkom in perutnini. Očitno je torej, da je odločitev samo o novi odkupni ceni za mleko spet le delna rešitev vprašan živinorejskega kompleksa. Spominimo se, da je bilo lani prav ob novih cenah za mleko v vsej državi precej kritike na račun delnih rešitev v celotni in zelo kritični problematiki živinoreje. Spominjamo se tudi, da je bil tak izgovor ZIS utemeljen s tem, da pripravljajo kompleksno rešitev, tako imenovani živinorejski paket. Objubili so celo, da bo ta živinorejski paket začel veljati 1. aprila letos. Od prvih napovedi „živinorejskega paketa“ je minilo več kot leto dni. Minil je tudi 1. april in tako so prizadeti objubljen živinorejski paket upravičeno vzele kot prvopriprilsko šalo.

S. KUHAR

Neželen nadzor?

Ugotovitev, da se organi delavske kontrole na Dolenjskem pri delu še lovijo, so pred kratkim na Otočcu - na posvetu o uresničevanju sklepov predsedstva CK ZKS in CK ZKJ - potrdili predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz vseh dolenjskih občin. Pri tem je značilno, da kontrole ni zaživel niti po seminarjih, ki jih je za njene člane priredil sindikat.

V Crnomlju podčrtujejo, da omejujejo delovanje te kontrole najbrž že preozko zastavljeni pravilniki in poslovniki. Omenjajo pa tudi nepoučenost članov, ki jo prenekaterikrat zakrivijo neodgovorno vedenje predpostavljenih. Značilen je primer z nekoga belokranjskega seminarja za člane delavske kontrole. Mnogi so prišli na ta seminar, ne da bi prej pregledali po pošti jim dostavljene knjižice z navodili. Pojasnili so, da jih niso dobili. Iz tega sklepajo, da se je to gradivo ustavilo v predalih neodgovornih in nezainteresiranih šefov.

V Trebnjem so nezadovoljni z dvotirnimi usposabljanjem organov delavske kontrole. Zdej sta člane klicala na usposabljanje sindikat, zdaj SDK, to pa je povzročilo pravo zmedo. Kot so opozorili na Otočcu, se je to zgodilo samo zavoljo tega, ker mnogi še niso doumeli prave funkcije samoupravne delavske kontrole, kot jo označuje ustava. Ali to pomeni, da bo treba ustanoviti novo kontrolo, ki bo nadzorovala usposabljanje in delovanje že ustanovljenih organov delavske kontrole?

L. Z.

vredno je zapisati...

Pred tremi leti so številke pokazale, da je bil na visjo ali visoko solo vpisan vsak 86. Jugoslovčan, vsak 83. Slovenec in vsak 124. Dolenjec. Predvidevamo, da se to stanje do danes ni bistveno spremenilo. Bržkone lahko to trdimo za Dolenjsko, ki je prav gotovo še vedno na republiškem repu, in tudi v jugoslovanskem merilu ne more biti kaj prida visoko.

Oj, ta naš rep!

Ob tej ugotovitvi bi se morali na Dolenjskem zamisliti, saj na koncu koncev ni težko izluščiti posledic, ki jih nakazuje že prej omenjena statistika. Če torej ni prirastka višje in visoko šolanih, se moramo vprašati, kdo bo na Dolenjskem npr. „peljal“ gospodarstvo, ga obdržal na krivuljah, ki kažejo njegovo izredno hitro rast, najhitrejšo v Sloveniji. Kje je potem jamstvo, da se bo voziček še naprej lahko le vzpenjal, ne pa se nenedoma obrnil in drčal navzdol?

Strokovnost ali, kakor pravimo po domače, usposobljenost za delo bi ne smela biti tako nizko kot do zdaj. Staro geslo velja, da je nujno poslati ljudi v šole. Od besed do dejanj pa ni vselej lahak korak. Zatika se že pri vpisu v srednje šole: ni prostorov, kadrov in denarja. Dogovor o sanaciji srednjega šolstva na Dolenjskem je sklenjen, učinka pa (vsaj do zdaj) ni skoraj nobenega. Tudi tesnejši stik dolenjske s posavsko regijo v tem pogledu še ni rodil uspeha.

Na politično pobarvanih sestankih slišimo, da se mu-di, da je treba, tam, kjer bi morala biti dejanja, pa je še vedno praznina. Zakaj? Je mar odgovornost (najbrž o čem drugem tu ne moremo govoriti) že tako devalvirala, da se lahko vsakdo poživlja na dogovore, sporazume, sklepe (itd.), kadar se mu za-hoče?

I. ZORAN

- Končno tudi - pocenitve!

(Karikatura: Marjan Bregar)

Pred...

(nadaljevanje s 1. strani)

vkliučile v proslavljanje 50-letnice pisane partijske besede in 30-letnice zruge nad fašizmom tako, da bodo pripravile načrte idejnopolitičnega usposabljanja članov, imenovala povzročilke za Komunistično in poskrbele za tako imenovane rdeče (študijske) kotičke.

V študijski knjižnici Mirana Jarca bodo priredili razstavo marksistične literature, razstave o partijskih kongresih pa v izložbi Mladinske knjige na Glavnem trgu in v izložbi pod arkadami ob Cesti komandanta Staneta. Novo mesto naj bi teden Komunistično pričakalo okrašen in prepljeno s plakati.

V proslavljanje se bosta vključili tudi mladina in novomeška garnizija. V srednjih šolah bo maja kviz znanja na temo „Ob 30-letnici zruge nad fašizmom in 50-letnici pisane partijske besede“. Vojaki bodo imeli posebne študijske ure. Izvedli bodo tudi športne in druge prireditve, v domu JLA pa bodo vrteli vojne in druge filme z revolucionarno vsebino.

V ospredju - kmečke ženske

Ob 80-letnici delovanja mednarodne zadrzne zveze, ki združuje v okviru raznih dejavnosti zadrznštva okrog 300 milijonov članov ter tesno sodeluje z Organizacijo združenih narodov in njenimi agencijami, je bilo od 19. do 23. aprila v Ljubljani zasedanje podkomiteja kmečkih žensk pri komiteju zadrzne mednarodne zadrzne zveze.

Velja poudariti, da je Mednarodna zadrzna zveza ena redkih mednarodnih organizacij, ki združuje člane vseh dežel glede na idejno politično usmeritev in družbene sisteme. Podkomitej za kmečke ženske proučuje položaj in težave kmečkih žena.

Predsednica podkomiteja za kmečke ženske je jugoslovanska predstavnikinja Mara Rupena-Osolnikova, ki je vodila tudi tokratno zasedanje v Ljubljani. Udeležence zasedanja so imele več delovnih srečanj, osrednji del zasedanja pa je bil 21. aprila v Ljubljani. Po sprejemu, ki ga je priredil v imenu Gospodarske zbornice SRS njen podpredsednik inž. Rado Dvorjak, so se vrstili govori in referati, na vseh pa so tuje in naše udeleženke zasedanja ter gostje poudarjali pomen organiziranega delovanja kmečkih žensk. Kakor je povedala med drugim g. Sirkka Raekkoonen, predsednica konference zadrzne in predstavnikinja Finske, so udeleženke zasedanja vesele, da imajo priložnost spoznati razmere, v katerih žive in delajo naše kmečke ženske.

Vozni red

za odhode avtobusov, ki bodo vozili v nedeljo, 27. aprila, na proslavo v Novo mesto

1. ŽUŽEMBERK	8.45	Otočec	9.45
Dvor	9.00	9. GABRJE	9.00
Polje	9.05	Brunice	9.10
Straža	9.10	Ratež	9.15
Prečna	9.20	Smolenja vas	9.20
2. ŽUŽEMBERK	8.45	Vozita 2 avtobusa	
Soteska	9.00	M. Slatnik	9.30
Dol. Toplice	9.15	10. ŠENTJERNEJ	9.00
Vavta vas	9.20	Maharovec	9.10
3. PREVOLE	8.30	Gradišče	9.15
Hinje	8.40	Mokro polje	9.20
Lašče	9.00	11. ŠENTJERNEJ	9.00
Dvor	9.15	Pleterje	9.10
Podturn	9.25	Cerovi log	9.20
4. VEL. LIPOVEC	9.15	Orehovica	9.30
Ajdovec	9.25	12. ŠENTJERNEJ	9.00
Frača	9.35	Dobrava	9.15
5. DOL. TOPLICE	9.00	Dobruška vas	9.25
Vavta vas	9.05	Draga	9.35
Jurka vas	9.10	Kronovo	9.40
Potok	9.15	13. PODGRAD	9.00
6. TREBNJE	9.00	Težka voda	9.15
Mirna peč	9.30	14. STOPICE	9.20
Jablan	9.40	Črmošnjice	9.25
7. MOKRONOG	8.30	Gotna vas	9.30
Laknice	8.45	15. URŠNA SELA	9.00
Zbure	9.00	Birčna vas	9.20
Šmarjeta	9.15	Ruperč vrh	9.30
8. ŠKOCJAN	9.00	Opomba: Vsi avtobusi se vračajo	
Šmarješke Toplice	9.30	ob 14.00 s parkirnih prostorov.	

Obvestilo borcem

Vabimo vse bivše borce XV. divizije (Gubčeve, Cankarjeve, XII., XV. artilerijske brigade, jurišnega bataljona in prištabske enote), da se udeležijo proslave 30. obletnice osvoboditve in srečanja borcev XV. divizije v nedeljo, 27. aprila, v NOvem MESTU. Zbor borcev bo ob 9. uri pred poslopjem okrožnega sodišča v Novem mestu.

Prometne zveze z Novim mestom so zelo ugodne. Borci, udeležite se proslave in srečanja v čim večjem številu!

ODBOR XV. DIVIZIJE

Praktični del obrambnega dne so dijaki in profesorji novomeške gimnazije izvedli 18. aprila. Med različnimi vojskimi vajami smo s fotografskim aparatom zabeležili tudi priprave izvidniške skupine osmih dijakov in dijakinj, ki jih je vodil kZdravko Zupanc, rezervni oficir, ki je tokrat že četrtič sodeloval pri gimnazijskem obrambnem dnevu. Njegovi „vojaki“ so imeli za nalogo ugotoviti značaj delovnih skupin na terenu, zbrati podatke o številu dijakov, kakšne pripomočke imajo, kateri profesor jih vodi, kje je stražarsko mesto, število stražarjev, kdaj se menjajo, kakšno orožje imajo itd. (Foto: D. Rustja)

DUBRAVKA TOMŠIČ V METLIKI IN ČRNOMLJU

Glasbena mladina Bele krajine bo v ponedeljek, 5. maja, pripravila za učence belokranjskih osnovnih šol zanimiv koncert, na katerem se bo učencem predstavila svetovno znana pianistka Dubravka Tomšič - Srebotnjakova. Koncerta bosta v dopoldanskih urah v Metliki in Črnomlju.

ČRNOMLJ: „NAROČENA KOMEDIJA“ OB 19.30

Končno bo „Mestno gledališče ljubljansko“ le obiskalo Črnomelj in se predstavilo z obljubljenim „Naročeno komedijo“. Do zdaj dvakrat napovedana komedija je odpadla zaradi bolezni v ansamblu, in kot je videti, jo bo danes ob 19.30 pozdravilo kar precej črnomaljskih ljubiteljev gledališča.

Tekmovanje v veseli šoli

Prvaki vesele šole iz 12 šol novomeške občine so se pomerili v Dolenjskih Toplicah

19. aprila je bilo na osnovni šoli „Baza 20“ v Dolenjskih Toplicah občinsko tekmovanje v veseli šoli. Tekmovanja so se udeležili šolski prvaki vesele šole iz 12 šol občine Novo mesto. V hudi konkurenci so si najboljša mesta priborili naslednji pionirji:

3. razred: 1. mesto Martina Bučar - os. šola Grm, 2. mesto Samo Senica - Vavta vas, 3. mesto Katja Kuhelj - Šentjernej;
4. razred: 1. mesto Sandi Kastelic - Bršljin, 2. - 3. mesto Miliel

Spoznavaj domovino in še bolj jo boš ljubil!

Jubilejna 15. skupščina Počitniške zveze Slovenije v Dolenjskih Toplicah - Obisk na Bazi 20

19. aprila je bila v Dolenjskih Toplicah jubilejna XV. skupščina Počitniške zveze Slovenije, na kateri je bilo nad sto delegatov in gostov, med njimi tudi predsednik občinske skupščine Novo mesto Jakob Berič.

Počitničarji so na skupščini ponovno poudarili pomen organizacije, ki ima cilj spoznavati domovino ter širiti bratstvo in enotnost med jugoslovanskimi narodi, organizacije, ki v svojih vrstah združuje samo v naši republiki nad trideset tisoč mladih. Skupščina je ocenila „delo PZS po

XIV. skupščini ter sprejela nov statut in delovni program Počitniške zveze Slovenije.

Naslednji dan je bil na Bazi 20 zbor slovenskih počitničarjev in borcev NOB. Teja srečanja se je udeležila nad tisoč mladih iz vse Slovenije. Počitničarji so organizirali proslavo v počastitev 30. obletnice osvoboditve, na kateri so govorili borci, ki so mladim predstavili vlogo in pomen Baze 20 med NOB. V imenu borcev sta počitničarjem spregovorila predsednik krajevne organizacije ZZB Dolenjske Toplice Anton Striša in narodni heroj Franc Avbelj - Vojko.

Sredi legendarnega Roga so odmevale partizanske in borbene pesmi v pozno popoldne, ko so se počitničarji razšli z željo, da se spet kmalu srečajo na podobni manifestaciji.

MARKO KLINC

V NEDELJO NOV MOST

V nedeljo ob 14. uri bo za Sevnico in ta del Posavja pomemben dogodek: namenu bodo izročili nov betonski most čez Savo pri Boštanju. Delo je prevzel GIPOS, poglavitni izvajalec pa je bil celjski INGRAD. Na slovesnosti pričakujejo predstavnike slovenskega izvršnega sveta, skupnosti za ceste in JLA. Po slavnostni otvoritvi naj bi spreved krenil v Boštanj.

KOMEMORACIJA IN PROSLAVA V RADOHOVI VASI

V soboto, 26. aprila, bo ob 9. uri pri spomeniku talcev v Radohovi vasi spominna komemoracija in proslava ob 30-letnici osvoboditve. V programu bo sodelovala godba na pihala iz Trebnjega, mladinski pevski zbor osnovne šole Sentvid pri Stični, moški pevski zbor Sentvid pri Stični, z recitalom partizanskih pesmi pa bodo sodelovali učenci osnovne šole Sentvid pri Stični. Pozdravni govor bo imel Tone Puš, predsednik krajevne organizacije ZZB NOV Sentvid pri Stični, za njim pa bo spregovoril Slavko Medved, predsednik občinskega odbora ZZB NOV občine Grosuplje.

PEVSKA IN MODNA REVIIJA

V soboto, 26. aprila, bo ob 19. uri v dvorani družbenega centra v Dolenji vasi v ribniški občini pevsko-modna revija. Organizirata jo domači KUT France Zbašnjik in TKS občine Ribnica v počastitev dneva OI in 1. maja. Nastopilo bo šest pevskih zborov iz vse občine in člani kluba mlade tovarne „Sukna“ Zapuče.

ŠOLSKI CENTER KRŠKO

razpisna komisija razpisuje prosto delovno mesto

KNJIGOVODJE OSEBNIH DOHODKOV

Kandidati morajo imeti ustrezno srednješolsko izobrazbo in nekaj let prakse v knjigovodski stroki.

Prošnjo z dokazili o strokovni izobrazbi pošljite na naslov: Šolski center Krško, Hočvarjev trg št. 1

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta in strica

ANTONA STARIČA

iz Novega mesta

se iskreno zahvaljujemo za prvo pomoč pri pokojniku sosedu Tonetu in Franci Zupančičevima ter družini Stangelj, vsem sorodnikom, sosedom in znancom hvala za tolažilne besede, vence in cvetje. Posebna zahvala družini Barborič, Kronl, Starič iz Ljubljane ter Stangelj iz Kamnika, Keramiki Novo mesto in IMV. Najlepša hvala duhovščini, pevcem in društvu upokojencev. Se enkrat vsem, ki ste nam bili v teh težkih dneh v pomoč in tolažbo in ste pokojnika spremlili v tako velikem številu na njegovi zadnji poti, najlepša hvala!

Zalujoči: žena Marija, sin Tone z družino

ZAHVALA

Ob težki, tragični izgubi našega srčno dobrega, ljubljenega moža, očeta, strica in brata

LEOPOLDA KRMELJA

ruđarja iz Gabric pri Sentjanžu

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so počastili njegov spomin, darovali vence, cvetje in nam izrazili sožalje, ga v tako velikem številu spremlili do mnogo preranega zadnjega doma. Hvala delovnemu kolektivu rudnika Hrastnik za izkazano pomoč in pozornost v težkih trenutkih, sosedom in vaščanom za njihov trud, ruđarjem za častno spremitvo, ruđarski godbi in pevcem za žalostinke ter župniku za obrede, zastopniku rudnika Hrastnik za občutene poslovilne besede ob odprtju grobu, kakor tudi govorniku KS Sentjanž. Hvala vsem, ki ste ob naši težki uri pokazali, kako radi ste imeli našega očeta.

Zalujoča: žena Pavla, otroci Polde, Ivan, Mari, Breda, bratje in sestre ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dobrega in skrbnega moža, očeta, starega očeta, zeta, tasta, brata in strica

TONETA VRANIČARJA

iz Bojanje vasi

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancom, ki ste ga spremlili v tako velikem številu na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Hvala zdravnikom in zdravstvenemu osebju nevrološkega oddelka bolnice v Novem mestu za požrtvovalno zdravljenje in skrbno njegovo boleznijo. Posebna hvala tov. Urhu iz Metlike in prijateljem iz Novega mesta za vso pomoč in skrb v najtežjih trenutkih, organizacijam ZB NOV, SZDL, DU, kolektivu SOB Metlika, gasilcem iz Radovice in govorniku za poslovilne besede.

Zalujoči: žena Marija, sin Jurij, hčerka Mimica z družino in drugo sorodstvo

V SPOMIN

2. maja bo minilo leto dni odkar nas je zapustil dragi mož in oče

FRANC KRALJ

Zabja vas

Za vedno nam bo ostal v spominu.

Zalujoči: žena Anica in sinovi Igor z družino, Tomo z družino in Andrej

ZAHVALA

Ob prezgodnji izgubi našega ljubelega moža, očeta, tasta, starega očeta, sinu, brata in strica

JOŽETA KRAVANJE

iz Kočevja

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sostanovalcem blok-posebno družinama Rupnik in Kravanja, prijateljem in znancom, SO Rudnik, ZB, ZU, kolektivu drevosnice, kolektivu JLA iz Novega mesta, družini Oražem in sodelavcem za poklonjene vence in cvetje. Hvala tudi za poslovilne besede tov. Obriču in župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat najlepša hvala.

Globoko zalujoči: žena Justa, sin Jože, hčerka Majda z družino, oče, sestra Cvetka z družino in drugo sorodstvo
Kočevje, Črnomelj, Bovec, Trst.
7. aprila 1975

Rudar z dušo in telesom

Prvega junija bo osemnajst let, odkar se je Štefan Štok zaposlil v sevniškem rudniku. Doma je iz Desiniča v Hrvaškem Zagorju. Kadarkoli obiše svoj rojstni kraj, se domači vedno znova čudijo, kaj ga je vlekel v jamo. Toda Jože se dobro počuti v svojem poklicu in trdi, da vsak 'knap' kljub težavam vzljubi svoje delo.

Z rudarji na Senovem se je srečal kot delavec pri Pionirju. Popravljali so separacijo in bazen za premog. Takrat se je navezal na kraj in ljudi. Za dve leti je odšel k vojakom, potem še na avtocesto Ljubljana - Zagreb, od koder se je vrnil na Senovo. V rudniku je dobil delo 1957. leta.

Začel kot vozač, nato je bil pomožni kopač in 1965 napredoval do kopača. To delo opravlja še danes. Ko se spominja nazaj, ocenjuje prva leta v jami za najtežja:

— V Srobotnem in tukaj na Reštanjah smo tedaj delali v mnogo slabših razmerah. Močni pritiski so nam vedno znova ovirali odvoz premoga. Kopalni in tesnili smo rove, da smo utrli pot vozičkom. Tudi spravilo lesa za opornike je bilo težko, ker so bile poti ozke in na mnogih krajih veliko pretesne. S temi težavami se nam že vrsto let ni treba spoprijemati: prešli

Štefan Štok

V vročini, bleščanju

Kdor na delovnem mestu obiše živara Antona Goršeta v črnomaljskem BELTU, lahko pri priči ugotovi, da opravlja komaj 28-letni delavec zelo naporno delo. Raztopljeno vroče belzelo vliva v kalupe. Pri tem letijo iskre na vse strani, blešči se in v prostoru je močan hrup. Gorše nima časa gledati naokrog, razen tega bi bil zanj lahko vsak nepreviden gib usoden. Kaj mu bi se lahko opeknel. Pri delu nosi zmeraj zaščitna očala, vedno mora imeti rokavice in na nogah neke vrste

„ŽIVLJENJE NAJ BODE TI DELOVNI DAN“

„Res je, da se nam za leto šteje devet mesecev, vendar nam tega ni treba zavidati,“ pravi livar. „Skušamo pomagati, kadar je nujno,“ meni voznik reševalnega avtomobila. „Spominjam se mesecev, ko nisem vedel za nedeljo,“ de rudar. „Nočnemu delu bi se lahko izognili, če bi dobili novo pekarno,“ ugotavlja pek. Te misli smo izluščili iz prispevkov, ki jih v počastitev 1. maja, praznika dela, objavljamo na tej strani. Novinarji Ria Bačer, Jožica Teppey in Alfred Železnik so poiskali nekaj „navadnih“ ljudi, ki delajo (zaradi narave dela predvsem) na težkih, če ne na najtežjih delovnih mestih. In če te zapise, ki hočejo biti že kar portreti ljudi, objavljamo pod skupnim naslovom „Življenje naj bode ti delovni dan“ (po Gregorčiču), želimo s tem še bolj poudariti močno delovno zavest naših delovnih ljudi in njihovo pripadnost k socializmu, ki ga gradimo že tri desetletja.

smo na drug način dela, v rovih in na frontah imamo železno podporje.

Bili so časi, ko smo zaradi družinskih in skupnih potreb veliko delali. Spominjam se zime, ko sem delal vse dni od 1. decembra do 1. maja, da sem čisto pozabil, kdaj je nedelja. Danes je rudarjev teden veliko krajši, saj imamo tudi mi proste sobote.

Odkopavanje pa je še vedno ročno, ker za mehanizacijo pri nas ni možnosti. Pomagamo si z odstreljevanjem, vpeljali pa smo tudi transporterje. Veliko časa nam še vedno vzame pot na delovno mesto. Čeprav se peljamo lep kos, je do delovišča dolga hoja. Le dobrih šest ur nam ostane za delo. Mislili smo že, da bi se menjali v jami,

vendar po predpisih ne smeta biti dve izmeni istočasno pod zemljo.

Na Senovem si trenutno prizadevamo, da bi tudi rudarji dobivali topel obrok hrane. Mnogi naši delavci so doma zelo daleč, zato bi jim bila topla malica pred odhodom v jamo ali po vrnitvi nadvse dobrodošla. V jami si lahko privoščimo le to, kar nosimo s seboj v žepu. Upam, da bomo skupaj z Lisco in Metalno kmalu zgradili na Senovem obrat za kuhanje toplih obrokov.

Štefan Štok se že od nekdaj zavzema za jamske delavce kot družbenopolitični delavec v podjetju, v občinskih organih in republiškem sindikatu. Za to delo porabi ves svoj prosti čas, toli-

„Šest let sem že na tem delovnem mestu, ki velja za eno najtežjih v tovarni in tudi v stroki. Ker je delo zdravju nevarno, moram vsako leto na zdravniški pregled, vendar nam štejejo 9 mesecev službe za celo leto. Tega nam ni treba zavidati.“

Gorše je še mlad, pa kljub temu ne dela vtisa mladince, temveč resnega in zganenega človeka. Ko pride iz službe domov, ne more počivati, ampak ga čaka polje. Nagaral pa se je tudi že prej, ko je štiri leta v Nemčiji služil denar za gradnjo hiše.

„Vem, kaj je trdo delo. To sem izkusil že v Nemčiji, kjer sem bil štiri leta gradbeni delavec. Prisluzil pa sem toliko, da sem potem doma lahko zgradil skromno hišo. Nikdar nisem mislil ostati zunaj, ampak sem imel vselej pred očmi to, kako bom zidal doma in si ustvaril dom. Zdaj sem po-

ročen, žena ni v službi, imava že leto dni starega sinka. Temu bo lepše! Že zdaj je živahen, da je kaj.“

„Pijem ne, v kino ne hodim, televizije ne morem gledati, ker me boljijo oči. Že v službi jih preveč napenjam. Rad hodim na pašo, če pa sem že prost, potem se gotovo uležem in spim.“

Livar Gorše se je med pogovorom zares zasmejal le enkrat: ko sem ga vprašala, če je že bil kdaj na resničnem dopustu.

„Morja še nisem potipal. Ko sem bil pri vojakih, sem ga sicer videl, ampak tudi na obali nisem bil. Za dopust, posebno z družino, ni časa in ne denarja. Z ženo morava pomagati mojim in njenim staršem pri kmetovanju. Dopust je kot nalašč za take stvari. Tudi na potovanja ne hodim. Bil sem nekajkrat v Ljubljani in Zagrebu, to je vse.“

Sleherno uro na cesti

Biti voznik v sevniški reševalni postaji je težje kot marsikje drugod. Do bolnišnic, kamor so prevozi pogosti, je razmeroma daleč: do Celja je 45 km, podobno je do Novega mesta, do Brežic je 35 km. In vendar: Janku Stariču bo prav na 1. maj poteklo že 15. leto, odkar je pri tem odgovornem delu. Toliko časa deluje tudi reševalna postaja v Sevnici.

Kadar je reševalni avtomobil na voznji, se vedno mudi: ko vozi bolnika, ga mora čimprej pripeljati do potrebne zdravniške pomoči, ko se vrača v postajo, mora spet pohiteti, da bi bil lahko na voljo, če bi bilo spet treba. Starič prevozi po 50.000 km na leto, kakšno leto tudi manj. Ves ta čas ni imel niti ene prometne nesreče, razen nekaj malih prask. „Upam, da so občani zadovoljni z nami, skušamo pomagati, ko je to najbolj treba,“ pravi o svojem delu. „Kdor je hudo bolan, je ponavadi vedno zadovoljen,“ ga je dopolnila žena, ko je imela v nedeljo, 13. aprila, ravno tako službo v sevniškem zdravstvenem domu.

Sedanje delovne razmere ocenjuje za boljše kot pred leti. Na začetku je sleherni trenutek dežural kar v stanovanju. Ob starem zdravstvenem domu so imeli komaj streho za vozila. Sedaj so trije šoferji tako, da se pri delu

Janko Starič

izmenjujejo. V okviru TOZD imajo svoj amortizacijski sklad, ker so ceste v občini slabe, se vozila seveda hitreje trošijo, čeprav so stopnje za vse iste. Ker je po poklicu avtomehanic, avtomobilom ne manjka strokovna roka.

Med številnimi voznjami seveda ne manjka nenavadnih dogodivščin. Janko Starič je bil pravzaprav babica že dvema paroma dvojčkov. „Obkrat smo sicer bili že blizu cilju: enkrat pred Celjem, drugič pred Krškimi. Doma seveda še ni kazalo tako daleč. Vsi štirje otroci so zdravi; en par hodi že v solo,“ pravi. O sodelovanju z miličniki in ostalimi udeleženci v prometu meni, da je ugodno. Večina voznikov upošteva alarmne znake.

A. ŽELEZNIK

Nedelja je pekov ponedeljek

— Ko bi bil še enkrat mlad, ne bi šel več za peka — zatrjuje Karel Zorčič iz Brežic, ki peče kruh že petindvajset let.

— Pekom je najteže ponoči, ko vsi počivajo. Celo med prazniki nimamo toliko oddiha kot drugi ljudje. Večkrat bi šel rad na daljši izlet z družino, pa ne morem. Prost sem največ en dan, kajti kruh mora biti, četudi slavimo prvi maj ali novo leto.

Karel Zorčič

ko funkcij so mu naložili. Trenutno je predsednik odbora za delavsko kontrolo, član odbora za medsebojna razmerja in član sekretariata partijske organizacije pri Rudniku. Je tudi član občinske konference ZK in njenega častnega ravnatelja, član republiškega odbora sindikata delavcev za energetiko in premogovništvo ter delegat družbenopolitičnega zbora občinske in republiške skupščine. Do dela v teh

Karel Zorčič dela v Cerkljah ob Krki, odkar so oktobra lani zaprli mestno pekarno v Brežicah. V Cerkljah je zaposlenih devet pekov, ki pečejo kruh za Brežice z okolico, Župevec, Staro vas na Bizelskem, Pišec in Globoko. To je majhna pekarna, zato morajo delati v dveh izmenah, od 3. ure popoldne do polnoči in od polnoči do 6., 7. ali 8. ure zjutraj, odvisno od naročil.

— Po nedeljah se za nas peke začne v nedeljo popoldne. Ob štirih se zbere na delu prva izmena, opolnoči jo zamenja druga. Trenutno smo brez vajencev. Med tistimi, ki niso končali osemletke, so še kandidati za pekovski poklic, a jih ne smemo sprejeti, med drugimi jih ni. Zaslužek ni slab, le noči so naporne in tega se vsak izogiba.

Z obžalovanjem moram povedati, da je pekomo drugod lepše kot v Brežicah. Nočnemu delu bi se tukaj lahko izognili le, če bi dobili novo pekarno. Še vedno sem prepričan, da je najbolje, če bi ves kruh lahko pekli doma.

Kot pek spoštujem kruh in zelo hudo mi je, če vidim, da ga ljudje razmetavajo. Zadnje čase je tega manj kot pred leti, ko smo ga veliko preveč opazili v smetnjakih. Zlepa ne bom pozabil dogodka, od katerega še ni preteklo veliko. Delal sem v mestni pekarni. Ponoči so prišli k nam študentje, češ da so lačni. Kupili so se objestno obmetavali z njimi. Kaj takega lahko naredi samo nekdo, ki ni bil v življenju nikoli lačen.

J. TEPPEY

organih ima voljo in veselje, čeprav je družina zaradi tega marsikdaj prikrajšana. V sebi čuti dolžnost do družbenopolitičnega udejstvovanja, saj tudi na ta način pomaga svojim sodelavcem in ljudem kraja, v katerem živi. Kot rudar z dušo in telesom želi, da bi se rudnik na Senovem obdržal čim dlje, da se mu življenjska doba ne bi iztekla tako hitro, kot napovedujejo.

JOŽICA TEPPEY

pri peči, si je začel popravljati delavsko kapo, potem mi je rekel: „Bi šel nazaj, saj o meni tako nimate kaj pisati. Sem čisto navaden delavec.“

RIA BAČER

Anton Gorše

kultura in izobraževanje

Prizor iz novega slovenskega filma „Čudoviti prah“, ki ga bomo v soboto videli tudi v Novem mestu.

»Čudoviti prah« v Novem mestu

Novi slovenski celovečerni igrani barvni film po romanu Vjekoslava Kaleba bodo v Novem mestu prikazali v soboto, 26. aprila

„Čudoviti prah“, film, ki ga je po romanu hrvaškega pisatelja Vjekoslava Kaleba režiral Milan Ljubič in zanj napisal tudi scenarij, bodo v soboto, 26. aprila, prvič videli tudi v Novem mestu. Delo je posvečeno 30-letnici osvoboditve in 30-letnici slovenskega filma.

Zgodba opisuje odisejajo dveh partizanov, gimnazijca in kmeta, ki sta izgubila svoji enoti. Junaka nimata imen, že pisatelj jime je preprosto rekel Deček in Goli, vendar sta kljub temu jedrnatno in prepričljivo prikazani osebnosti in hrati simbol mladosti, ki se z golimi rokami postavljata po robu zla. Etičnost in vztrajnost junakov dajeta „Čudoviti prahu“ svojevrstno in za današnji čas aktualno razsežnost.

Režiser Ljubič, ki je pred leti zaslovel z vrsto dobrih kratkih risanih in dokumentarnih filmov (njegov je Portret meniha), je za „Čudoviti prah“, svoj prvi celovečerni igrani film v barvah, izbral igralce, ki ne živijo vsi v Ljubljani in so nekateri celo člani združenja filmskih igralcev Srbije. Tako nastopajo: Ljubiša Samardžić in Silvo Božič (v glavnih

vlogah kot Goli in Deček), Jože Zupan, Ivanka Mežan, Marinko Šebez, Janez Vrhovc, Demeter Bitenc, Alenka Rančič, Nevenka Vrančič, Vinko Podgoršek, Sandi Pavlin, Maks Bajc, Tone Gogala, Angelca Hlebec, Jože Mrz, Andrej Nahtigal, Tone Kuntner, Bogomir Varas, Mirko Cegnar, Peter Zobec, Zdenko Radženič, Jože Kovačič in drugi.

Novomeška premiera filma bo tretja v Sloveniji – za jutrišnjo v Ljubljani in kranjsko 18. aprila. Razveseljivo je tudi, da so „Čudoviti prah“ po nedavnem pregledu jugoslovanskih filmov za socialistične države že odkupile: Sovjetska zveza, Romunija in Poljska, zanj pa se zanima tudi Nemška demokratična republika.

Razstava deseterice

Na otvoritvi slikarske razstave dolenskih amaterjev recital »Izpoved v viharju«

Minuli petek je predsednik novomeške ZKPO Boris Savnik odprl na grmski osnovni šoli razstavo likovnih del amaterjev Dolenske. Obiskovalci so pri tem prisluhnili recitacijam partizanske lirike pod naslovom „Izpoved v viharju“ s sodelovanjem Jožeta Zupana, dramskega igralca iz Ljubljane in Božene Petrov, članice DPD Svoboda Dušan Jereb. Pel je Dolenski oktet.

Slikarji amaterji (Majda Dvoršek, Niko Golob, Miran Hočvar, Slavko Hotko, Tone Kumer, Tugo Lebič, Marjan Maznik, Jože Mlakar in Lado Stepišnik ter rezbar

Janez Jursič so predstavljeni z različnim številom del. Nekateri poznamo že s prejšnjih, zvečine skupinskih razstav, ki jih je tudi priredila ZKPO (v spomin si priključimo lanski cikel po delovnih kolektivih). Likovni svet drugih, njihov izraz in ustvarjalno zagnanost drugih (Golob, Jursič, Dvorškova) spoznavamo tokrat, čeprav v iztržkih.

Dan po otvoritvi si je razstavo ogledala tudi žirija republiškega združenja likovnikov ter nekaj najboljših del odbrala za republiško razstavo, ki bo predvidoma prihodnji mesec v Velenju.

Z grmske šole: razstavo del dolenskih likovnih amaterjev si je že prvi dan ogledalo nad 100 ljudi. (Foto: I. ZORAN)

Koncert, ki je navdušil

Mešani pevski zbor iz »Krke« je ena najuspešnejših amaterskih skupin v Novem mestu

Nesporno dejstvo je, da velja mešani pevski zbor kulturno-umetniškega društva „KRKA“ za eno takih amaterskih skupin, ki v novomeških razmerah odločno presega vrednostne meje amaterizma na področju vokalne glasbe.

To ugotovitev so pevci in pevke iz novomeške tovarne zdravil, ki se ukvarjajo z zborovskim petjem zgolj ljubiteljsko, že dostikrat potrdili tako na domačih kot tudi tujih koncertnih odrih.

Taisto velja za njihov zadnji koncert, ki so ga priredili ob 30-letnici osvoboditve 17. aprila v Domu

kulture v Novem mestu. Pred polno dvorano poslušalcev (kar je izjemno za tovrstne prireditve v Novem mestu) so domala brezhibno zapeli sedemnajst partizanskih, umetnih in narodnih skladb, med njimi tudi dva operna zborja (iz Smetanove „Prodan neveste“ in Gotovčevega „Era z onega sveta“). Z ubranim večglasnim petjem, kateremu so pozna, da ga vodi skrbna roka dirigenta prof. Radovana Gobca, so bili kos tudi tako zahtevnim skladbam, kot so ne primer Gallusova „O mors“, Vratčeva „Zdravica“ ali Mendelssohn-Bartholdyjevo „Slovo od godst“.

Naj omenimo še, da je solistke na klavirju spremljal Stane Pink.

Oživele kunjice in besede

Sevnica: na shodu lutkarjev 19 predstav

Skoraj tri dni so se konec tedna v Sevnici nepretrgoma vrstile lutkovne predstave 15 skupin iz vse Slovenije. Dvorana je bila neprenehoma polna zavzetih gledalcev.

Med predstavami se je zvrstilo lepo število tribun, od nekaterih osnovnih strokovnih vprašanj do sprotnega ocenjevanja uprizorjenih predstav, kar bo lahko najbolj koristilo malim igralcem in mentorjem za delo vnaprej. Strokovnim vprašanjem bodo namenili še poseben razgovor, ki bo sledil v Sevnici meseca maja.

Po srečanju ostaja splošen vtis, da je lutkarstvo v republiki doseglo lep

napredek. Sevničani so se pokazali dobre prireditelje. 140 lutkarjev in mentorjev je s posredovanjem sevniske osnovne šole našlo prijetno bivališče na domovih sevnških šolarjev, ki so se kar najbolj trudili pokazati gostom tudi svoj kraj. Vse to, kot tudi sodelovanje nekaterih kolektivov in zanimanje občinstva govori v prid zamisli občinske kulturne skupnosti in Zveze prijateljev mladine v občini, da bi te prireditve tudi vnaprej ostale v Sevnici.

A. Z.

STONE PAVČEK MED PIONIRJI V DOL. TOPLICAH

17. aprila so na OŠ „Baza 20“ v Dolenskih Toplicah slovesno podelili bralne značke in priznanja 175 učencem. Vsakemu tekmovalcu posebej je čestital in stisnil roko profesor Tone Pavček. V kulturnem programu sta sodelovala otroški in mladinski pevski zbor, harmonikarji ter deklamatorji, člani literarnega krožka pa so brali svoja dela. Tone Pavček je s svojim toplim pristopom razživel pionirje. Pripovedoval jim je o svojem delu, recital svoje pesmi in napovedal novo pesniško zbirko. Po prireditvi se je zadržal še s člani literarnega krožka in učitelji.

LITERARNI KROŽEK NA OŠ DOL. TOPLICE

JUTRI OTVORITEV RAZSTAVE

Razstavo „Jugoslovanska ornamentika“ bodo odprli v petek, 26. aprila, ob 18. uri v Petkovi galeriji v Ribnici v počastitev 30-letnice osvoboditve. Pripravil jo je Ljubljancan Ivan Razboršek, odprl jo bo dr. Ivan Sedej, pokrovitelj razstave (odprta bo do 11. maja) pa je ZP Iskra.

Nap in Stopar na skupni razstavi

Kiparsko-slikarsko razstavo v Trebnjem bo jutri odprl Franci Kolar

V trebanjski Galeriji likovnih samorastnikov bosta od jutri do 11. maja razstavljal svoja dela

VSEMI DELEGACIJAM POSLATI ZAPISNIK

Na seji skupščine kulturne skupnosti Kočevje 27. marca (vodil jo je podpredsednik Franc Merhar) so sprejeli statut in poslovnik o delu. Predsednik izvršnega odbora prof. Miloš Humec je nato poročal o lanskem delu. Izkazale so se zlasti nekatere amaterske skupine, ki delujejo pri ZKPO. Nekateri delegati so opozorili na nekaj manjših (tehničnih) napak, ki so spremljale to dejavnost. Po obravnavi letošnjih načrtov so sklenili, da bo skupščina pošiljala skrajšane zapisnike vsem delegacijam, saj bodo le tako še bolj seznanjene z delom in porabo denarja, ki je v občini namenjen za kulturo. Znova je bila za tajnico kulturne skupnosti imenovana Anda Reinžgar.

V. ILC

Med številnimi uspešnimi predstavami na V. republiškem srečanju lutkarskih skupin konec minulega tedna v Sevnici so občino uspešno zastopali člani lutkarske skupine osnovne šole Šentjanž. Na sliki: šentjanski lutkarji, preden se je dvignil zastor. (Foto: Zeleznik)

slikar Milan Nap iz Kosovske Mitrovice in kipar Rudi Stopar iz Sevnice. Prazniku OF posvečeno razstavo bo odprl Franci Kolar, nekdanji komisar Gubčeve brigade, o avtorjih pa bo spregovoril dr. Mirko Juteršek, umetnostni kritik in član umetniškega sveta trebanjskega Tabora. Na otvoritvi bo sodeloval oktet Boštjanjski fantje. Likovnika, ki tokrat gostuje-

ta v Galeriji likovnih samorastnikov, trebanjskemu občinstvu nista neznana, saj sta se udeleževala taborskih srečanj in sodelovala na razstavah tako v okviru salona kot v sami galeriji. Milan Nap je za razstavo pripravil 30 olj na platnu in na steklu, nastalih lani in letos, Rudi Stopar pa 23 kipov iz žgane železa, ustvarjenih od leta 1972 dalje.

JEZIKOVNI NASVETI

STANOVANJSKI, ŽIVLJENJSKI, GOSPODINJSKI, ŠIVILJSKI

Samostalniku stanovanj-e (stanovanj-a, stanovanj-u) naredimo pridevnik na -ski tako, da damo to končnico na celotno samostalniško osnovo, torej: stanovanj-ski. Enako ravnamo tudi pri samostalnikih življenje, gospodinja, šivilja; njihovi pridevniki se potemtakem pišejo: življenjski, gospodinj-ski, šiviljski. Paziti moramo, da pri pisanju ne pozabimo na tisti j za črko n oziroma l; to se namreč rado dogaja zlasti zato, ker ga v govoru ne slišimo. Pri pisanju pa ga moramo upoštevati, kajti naš pravopis temelji na izvoru besed ali etimologiji, upošteva, iz česa je beseda nastala; pravimo, da je naš pravopis etimološki.

Ker so napake s pravkar navedenimi pridevniki dokaj pogostne, naj pravilno pisavo utrdimo še z nekaj primeri: Pri nas je zelo pereče zlasti stanovanjsko vprašanje. – Njena hči je napravila šiviljski tečaj. – Hodila je v gospodinj-sko šolo, vendar ima doma zelo neurejeno gospodinjstvo. – Predlagal je, da bi poslej prošnje hitreje reševali, predvsem pa bolj življenjsko.

Prav tako pišemo lj v naslednjih primerih: učitelj-učiteljski, ravnatelj-ravnateljski, poveljevati-poveljski. Posebej pa si moramo zapomniti, da pišemo brez j naslednje besede: pletilnica-pletilski, dežela-(po)deželski, poljedelec-poljedelski, poljedelstvo (osnova je namreč beseda delo).

Tudi ti primeri nedvomno kažejo, da naš pravopis ni lahek in da čakajo pišočega na vseh koncih in krajih pasti. Zato je neobhodno potrebno, da imamo pri roki Slovenski pravopis, na kar smo opozarjali že ob začetku naših razpravljanj na tem mestu. Kolikor pa vemo iz izkušnje, je po naših pisarnah le redko kje najti ta nujni jezikovni pripomoček, to pa je tudi eden izmed vzrokov, da je naše pisanje prepogosto hudo neobgleno.

Podčrtano

Ce hočemo hitro vsaj delno odpraviti veliko pomanjkanje učiteljev in vzgojiteljev, moramo precej začetno urediti reformno vzgojno-izobraževalno silema; ustanovljati pedagoške centre in v obstoječih pedagoških šolah poučevati novo izobraževalno vsebino. Tako nekako lahko strnemo trenutni položaj, ki ga oblikujejo kadrovski in prostorski problemi na področju vzgoje in izobraževanja. Družbeni dogovor med pedagoškimi šolami različnih stopenj, ki bo podpisan predvidoma še leto, bo izhodišče za kar najbolj sistemsko in učinkovito delovanje pedagoških centrov, ki naj bi v bodoče mladim olajševali odločitev za vzgojno-izobraževalno pot. Prvi pedagoški centri bodo začeli delati že jeseni, ali med njimi predvideni tudi novoroški, ki zaenkrat še odprto vprašanje.

Kako iz zagate?

Glede na obstoječe razmere bi za področje Posavja, Bele krajine in Novega mesta prišel v poštev združenje vzgojiteljev. Trenutno imamo 50 kandidatov za vzgojiteljsko mesto, ki so v dilemi, kje naj bi se študirali; vsi seveda najraje v Novem mestu, tu pa zaenkrat še ni možnosti. V sklopu problema pedagoških centrov je treba vzeti tudi učence osnovnih razredov, ki se odločajo za pedagoške oddelke gimnazij, 30 kandidatov v Trebnjem ne bo imelo odprti pedagoškega oddelka, za prav toliko učencev je v Novem mestu pa čisto gotovo ne bo oddelka pedagoške (novi).

D. RUSTJA

Mali kulturni barometer

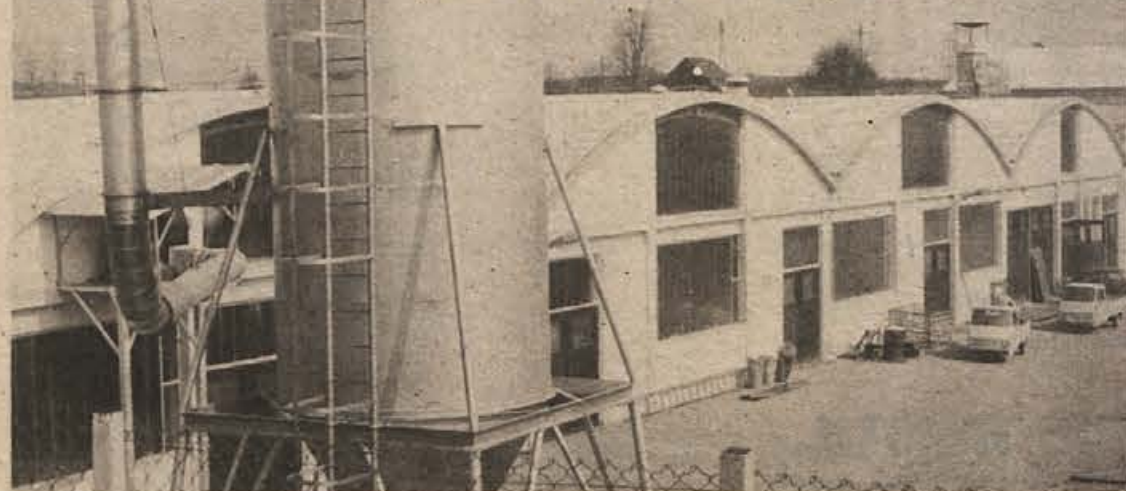
PIRAN. PORTOROŽ: SREČANJE PISATELJEV – Od 7. do 10. maja bo v Piranu in Portorožu mednarodno srečanje pisateljev, ki ga pripravlja Društvo slovenskih pisateljev in slovenski center za kulturo. Srečanje pa kulturna skupnost Slovenije ter kulturne skupnosti občin Izola, Koper in Piran. Tema pogovorov sodobna proza (roman, novela, esej).

LJUBLJANA: JAKČEVA OPREDELBA – Koncertni atelje Društva slovenskih skladateljev s svojim programom sreča najrazličnejšim glasbenim skladateljem, k pristnemu poučevanju glasbe pa pripomore tudi koncertni atelje. Za koncertni atelje atelje Ozima je atelje opremil z glasbenimi in risbami na glasbeno temo (roman, novela, esej).

RAZPISNA MITROVICA: RAZPISNA MITROVICA – V galeriji „Lazar“ v Sremski Mitrovici razpisujejo za 17 (1344) – 24. aprila 1975

NOVI PROIZVODNI PROSTORI OBRTNO KOMUNALNEGA PODJETJA ČRNOMELJ

parska dela za hotel Smuk v Semiču, otroški vrtec, tržnica, zdravstveni dom in stanovanjski bloki v Črnomlju, od lani pa še modernizirane ceste in ulice. Lani je kolektiv dosegel nekaj nad 20 milijonov dinarjev celotnega dohodka, kar je skoraj 100

odst. več kot leto prej. Vse skozi pa so kolektiv pestili slabi delovni pogoji, saj niso imeli urejenih delavnic, skladišča so imeli raztresena po vsem mestu, niso imeli sanitarij in delavci, ki so se vračali s terenskega dela, se niso imeli kje očistiti.

Velika in opremljena mizarska delavnica

Napredek Črnomlja in vse črnomaljske občine je tesno povezan z delom in uspehi OBRTNO KOMUNALNEGA PODJETJA ČRNOMELJ. Kolektiv že 11. leto opravlja razne obrtne in komunalne storitve v vsej občini, v zadnjem času pa tudi izven občinskih meja. Kolektiv OKP Črnomelj opravlja kleparsko-kovinska, mizarska in vodovodna dela ter modernizira in vzdržuje ceste in ulice. Naštetimo nekaj večjih del, ki jih je opravil OKP: vodovodno in kanalizacijsko omrežje v občini, vodovod na Vinici, vodovod v Semiču in okolici, nov vod Dobljice-Črnomelj, mizarska, vodovodnoinstalaterska in kle-

NOVI PROIZVODNI PROSTORI

Z novimi proizvodnimi prostori, v katerih kolektiv OKP Črnomelj že dobra dva meseca posluje, se je marsikaj spremenilo. Delavci so dobili svetle in opremljene delavnice, v katerih je urejeno prezračevanje in odpraševanje, dobili so veliko skladišče, lastno menzo s kuhinjo, sanitarije in garderobe ter nekaj novih obdelovalnih strojev. Za naložbo je del denarja zbral kolektiv, ostalo pa je kredit Ljubljanske banke in občinskega sklada skupnih rezerv.

NAČRTI ZA PRIHODNJE

V novih pogojih namerava kolektiv povečati število zaposlenih. Pripravljajo sporazum o poslovno-tehničnem sodelovanju z gradbenim podjetjem BEGRAD, ki bo pripomogel h kvalitetnejšim storitvam, boljše gospodarjenju in na ta način k dvigu družbenega standarda obeh kolektivov, v bodoče ne bodo nudili le storitev, ampak nameravajo izdelovati tudi izdelke za trg. Storitve bodo razširili še na druge dejavnosti, predvsem na tiste, ki jih sedaj opravljajo zasebniki. Za boljše in natančnejše vodenje vseh podatkov o delu in dejavnosti kolektiva bodo nabavili v kratkem sodobno elektronsko napravo za obdelavo podatkov.

Z boljšimi delovnimi pogoji si je kolektiv OKP Črnomelj ustvaril tudi možnosti za poglobljanje samoupravnih odnosov, za boljše informiranost o vseh stvareh in za boljše in aktivnejše delo družbenopolitičnih organizacij v kolektivu.

Kolektiv OBRTNO KOMUNALNEGA PODJETJA ČRNOMELJ čestita kolektivom in vsem občanom za 1. maj, praznik dela!

Kleparska delavnica

Skladišče materiala

Garderobne omarice

V BELI KRAJINI SKUPINSKO ZAVAROVANJE PRI ZAVAROVALNICI SAVA-PE NOVO MESTO

Danes že vsak napreden vinogradnik ali živinorejec ve, da mora dobro gospodariti. Vsekakor spada sem tudi zavarovanje vinograda, sadovnjaka, posevkov in živine. S tem kmet zavaruje svoje delo in trud. Večja nesreča na kmetiji (toča, pozeba v vinogradu, sadovnjaku, na njivah, pogin ali bolezen pri živini) pomeni za celo družino nepopravljivo škodo, ki ima lahko hude posledice za kmetijo. Vsak pameten kmet ve, da se da tako nesrečo preprečiti s pravočasnim zavarovanjem.

Neki kmet na Dolenjskem blizu Trebnjega je dejal: „Teško sem odšel zavarovalnici premijo, vendar pa, ko pomislim, koliko škode sem imel pred leti, ko nisem imel zavarovane kmetije, mi ni žal tega denarja. Ko me je lani zopet doletelo, mi je zavarovalniški denar še kako prav prišel.“ Na Gorjancih je priletel kmet hudomušno dejal: „Zavarovalnica ti pride najbolj

Martin Plut iz Drašiči: „Vsak napreden kmet ve, da je zavarovanje strošek, toda nujen.“

prav po toči ali kakšni drugi ujmi.“ Takšne pogovore lahko slišimo na marsikateri kmetiji, saj je ob nesreči vsaka pomoč dobrodošla. Zavarovalnica pa ni neusahljiva vreča, iz katere bi samo jemal, vanjo je treba tudi dajati.

Zavarovanje v Beli krajini v razmahu

Zavarovalnica Sava - PE Novo mesto zajema Trebnje, Novo mesto, Metliko in Črnomelj ter Kočevje. Na teh področjih se je zavarovalniška dejavnost zelo razmahnila; zavarovanje živine, vinogradov in posevkov doživlja šele zadnja leta razmah, kar priča tudi skupinsko zavarovanje metliških vinogradov. Danes se kažejo že prvi rezultati. Če je kdo podvomil v to vrsto zavarovanja, je danes že marsikateri dvom odpadel. Zavarovanec ima precej ugodnosti, ki jih prej ni bilo. Skupinsko zavarovanje ni razširjeno samo v Beli krajini, temveč tudi v Suhi krajini. Na področju Zavarovalnice Sava - PE Novo mesto so preko kmetijskih zadrug organizirane skupnosti zavarovancev kmetijskih zavarovanj. Te skupnosti imajo svoje letne zbornice, na katerih razpravljajo o rezultatih preteklega leta in se dogovarjajo za naprej. Tako obstaja dobra povezava med kmeti, kmetijsko zadrugo in Zavarovalnico Sava.

Skupno sodelovanje — skupni uspehi

Pogovori v metliški zadrugi in z zavarovalnico so dali jasnejšo podobo o zavarovalniški dejavnosti v Beli krajini, nakazali pa so tudi smeri, kam bi se naj ta dejavnost razvijala in v kateri kmetijski panogi bo treba povečati napore za njen večji razmah.

Ing. Julij Nemanič, KZ Metlika: „Kooperacijo imamo najbolj razvito z vinogradniki, saj zajema kar 180 ha vinogradov. Uspešno nam je urediti 3 skupinske vinograde v skupni površini 36 ha. V teh skupinskih vinogradih je 175 lastnikov. Če je prej imel lastnik po 3 parcele, ima sedaj samo eno. Dober vinogradnik mora imeti vinograd zavarovan. Polovico zavarovanja plača zadruga, polovico pa zavarovanec sam. Glede na širitev

Franc Petric iz Trnovca: „Pričakujemo, da bo letos premija nižja, pa bo še vedno previsoka. Seveda pa je to odvisno od števila zavarovancev.“

proizvodnih zmogljivosti naše kleti (povpraševanje po metliški črnini je iz leta v leto večje), bomo prav gotovo širili obdelovane površine, zlasti pri kmetih. Zanimanje za obdelavo je vsako leto večje, kar tudi ustreza našim razvojnim načrtom. Za prodajo metliške črnine nimamo skrbi, saj bi je lahko proizvedli še več.

Pri zavarovanju je pač tako, več ko je zavarovanec, nižje je premije in letos smo se že dogovorili z Zavarovalnico Sava za znižanje, kar je bilo pri zavarovancih ugodno sprejeto. S širitvijo vinogradniških površin pa se bo tudi zavarovanje širilo, saj je skupinsko, ker je cenejše.

Martin Plut iz Drašiči: „Vinograd imam zavarovan že 27 let. Takrat sem imel malo površino, sedaj imam že 3,4 ha. Moj vinograd je star 4 leta. Že pred desetimi leti sem imel vinograd skupinsko zavarovan, potem smo tako zavarovanje opustili. Leta 1972 pa sem zopet začel s skupinskim zavarovanjem. Če ne bi leta 1971 imel zavarovanega vinograda, bi utrpel precejšnjo škodo. Takrat je toča napravila pravo razdejanje. Vsak napreden kmet ve, da je zavarovanje strošek, toda nujen. Zavarovanje imamo urejeno preko zadrug.“

Franc Petric iz Trnovca: „Imam samo pol hektarja vinograde, obnovljenega in še nekaj starega, ki še čaka na obnovo. Zadruga bom letos dal 3 tone grozdja. Dogovarjamo se, da bi v bodoče zadruga plačala 60 % zavarovanja, 40 % pa kmet. Pričakujemo, da bo letos premija nižja, pa bo še vedno previsoka. Seveda pa je to odvisno od števila zavarovancev. Živine nimam zavarovane, ker se ukvarjam bolj z vinogradništvom.“

Novomeška mladina na delovni akciji

SKUPŠČINA OBČINE NOVO MESTO

OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS

in vodstva drugih organizacij ter društev v občini

Konfekcija na Vinici

Novoteks
tekstilna tovarna
NOVO MESTO

Šivalnica v Industriji obutve

Prizor z lesnega prostora

lesni kombinat
novoles

Novo mesto
straža

Senovški kovinarji

SKUPŠČINA OBČINE KRŠKO

OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS

in vodstva drugih organizacij ter društev v občini

Pogled na Trebnje

SKUPŠČINA OBČINE TREBNJE

OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS

in vodstva drugih organizacij ter društev v občini

SKUPŠČINA OBČINE ČRNOMELJ

OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS

in vodstva drugih organizacij ter društev v občini

SKUPŠČINA OBČINE KOČEVJE

OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
in vodstva drugih organizacij ter društev
v občini

SKUPŠČINA OBČINE METLIKA

OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
in vodstva drugih organizacij ter društev v občini

instalacijsko
podjetje

Novomontaža
Novo mesto
ADAMIČEVA 2

kovinar NOVO MESTO

kovinske konstrukcije
oprema za trgovine, gostinske in druge lokale
storitve strojne in stavbne ključavničarske stroje

Trgovsko podjetje na debelo
in drobno s servisi

NOVOTEHNA
NOVO MESTO

Komunalno podjetje
NOVO MESTO

Kolektiv SPP PIONIR Novo mesto
čestita investorjem, sodelavcem
in vsem občanom
za 1. maj, praznik dela!

GOZDNO
GOSPODARSTVO
NOVO MESTO

ZAVAROVANJE
PRI ZAVAROVALNICI
SAVA-PE NOVO MESTO

Avtopromet, gostinstvo in turizem

Gorjanci

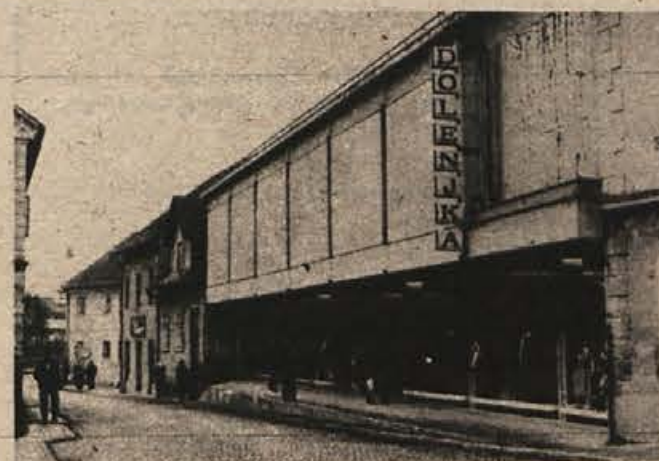
NOVO MESTO-STRAŽA

*Opravljamo prevoz tovora in potnikov. Priporo-
čamo gostinske storitve v hotelu METROPOL
in gostišču LOKA*

Šivalnica v TOZD Črnomelj

BETI
NETLIKA

BLAGOVNICA v Črnomlju

TRGOVSKO PODJETJE
NA VELIKO IN MALO

DOLENJKA
NOVO MESTO

KMETJE

že dolgo ste pričakovali

knjigo o strojih

storili smo vse, da bi ustregli vašim zahtevam,
za vas smo pripravili knjigo

KMETIJSKI STROJI

ki jo je napisal znani strokovnjak, vodja zavoda za kmetijsko mehanizacijo pri Kmetijskem inštitutu Slovenije inž. RAOUL JENČIČ

CENA ZA IZVOD KNJIGE JE 60 DIN

dober nasvet vam lahko prihrani več kot stane knjiga, zato nemudoma izpolnite naročilnico in jo pošljite na ČZP „Kmečki glas“, Ljubljana, Miklošičeva 4.
Knjiga bo izšla spomladi leta 1975

NAROČILNICA DL
Za ČZP KMEČKI GLAS, Miklošičeva 4 – Ljubljana
Ime in priimek

Točen naslov

Nepreklonjeno naročam knjigo „KMETIJSKI STROJI“
(To naročilnico izpolnite in izrežite ter pošljite na naš naslov.)

HOMELITE®

rotacijski
KULTIVATOR

tip R4C

HOMELITE
Prodajajo trgovine ELEKTROTEHNE:
Novo mesto, Trbovlje, Sevnica, Krško, Brežice, Celje, Velenje, Sl. Gradec, Ravne, Ptuj, G. Radgona, Murska Sobota, Ilirska Bistrica, Koper, Nova Gorica, Kranj in Ljubljana

ZA VINOGRAD, VRTOVE, MANJŠE NJIVE IN PARKE
4-taktni bencinski motor, 4 KM pri 3600 v/min, 144 cm, z verižnim prenosom na pogonsko gred omogoča efektno in varno delo.
– delovna širina 66 cm in globina 21 cm
– teža 59 kg
– maloprodajna cena 10.000 din
– možnost priključkov
– SERVIS IN REZERVNI DELI SO ZAGOTOVLJENI LJUBLJANA

Zastopnik za SFRJ: **ELEKTROTEHNA LJUBLJANA**
Prodaja za dinarje: TOZD »ELGRO« n.s.o., Ljubljana, Titova 51, tel.: 326-945.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Instalacijsko podjetje
NOVOMONTAŽA NOVO MESTO,
Adamičeva 2

razpisuje
naslednja prosta delovna mesta za:

1. 5 KV ELEKTROINSTALATERJEV
2. 3 KV MONTERJE CENTRALNE KURJAVE
3. 2 KV KLEPARJA
4. 2 DELOVNI MESTI ZA MATERIALNEGA KNJIGOVODJO S KONČANO SEŠ ALI ADMINISTRATIVNO ŠOLO S TREMI LETI PRAKSE.

Plača po pravilniku, stanovanja ni na razpolago. Nastop službe možen takoj.
Razpis velja 15 dni po objavi.

PROSTA DELOVNA MESTA!

„MELAMIN“ Kemična tovarna
KOČEVJE

Na podlagi seje odbora za medsebojna razmerja z dne 15. 4. 1975

Objavljamo
prosti delovni mesti:

1. REFERENTA NABAVE
2. TEHNOLOGA

Pogoji:
Pod 1.) srednješolska izobrazba in 1 leto delovnih izkušenj s poskusno dobo 3 mesece,
– zaželeno je, da ima kandidat svoj avto.
Pod 2.) visoka izobrazba kemijske smeri in 3 leta delovnih izkušenj, poskusna doba 3 mesece.
Pismene prijave sprejema splošni sektor do 28. 4. 1975.
Kandidati bodo o izbiri obveščeni do 5. 5. 1975.

GRADITELJI: za stavbno pohištvo

inles
INFORMACIJE:
MALOPRODAJA
RIBNICA
(061) 87-212

5% POPUST
ZAVSE IZDELKE

5% POPUST
ZA PLAČILO
V DEVIZAH

POTROŠNIŠKI KREDITI!

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

REJCI PERUTNINE!

KZ NAKLO
PRI KRANJU
VALILNICA
64202 NAKLO

prodaja vsak dan
od 7. – 13. ure in
ob sredah in petkih
od 7. – 18. ure
10 TEDNOV STARE JARČKE

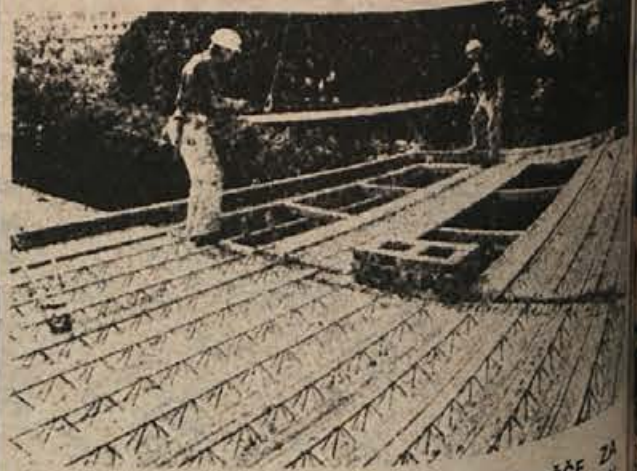
rjave in bele, dobre
nesnice po 30 din.
Priporoča se KZ Naklo

NOVO V GRADBENIŠTVU!

OPAŽNO BETONSKI NOSILCI IN POLNILA ZA
MONTAŽNO GRADNJO STROPOV STANOVANJSKIH IN
INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV

PREDNOSTI TOVRSTNE GRADNJE SO:
– opaž ni potreben – armatura že vgrajena – hitra gradnja
– majhna teža, kar omogoča ročno montažo – prihranek
v primerjavi z drugimi sistemi – izdelane projekte brezplačno
plačno prilagodimo za ta sistem – možnost montaže

NUDIMO TUDI OPAŽNO BETONSKE PLOŠČE ZA
MONTAŽNO GRADNJO STROPOV STANOVANJSKIH IN
INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV

PREDNOSTI TOVRSTNE GRADNJE SO:
– opaž ni potreben – armatura že vgrajena, varnost pred
potresom – hitra gradnja – ometavanje stropa ni potreb-
no, zadostuje pleskarska obdelava – prihranek v primer-
javi z drugimi sistemi – izdelane projekte brezplačno pri-
lagodimo sistemu gradnje – možnost montaže

VSE INFORMACIJE DOBITE PRI

IGM SAVA
KRŠKO telefon (068) 71035

IGM SAVA KRŠKO ZA VAS!

LICITACIJA!

GOZDNO GOSPODARSTVO
NOVO MESTO

RAZPISUJE

JAVNO PRODAJO RABLJENIH OSNOVNIH SREDSTEV

	Izklicna cena din
1. TRAKTOR IMT 533, OPREMLJEN ZA DELO V GOZDU	25.000,00
2. LESENA BARAKA NA TRAVNIKU – TOZD ČRMOŠNJICE	2.000,00
3. VEČJE ŠTEVILO MOTORNIH ŽAG STIHL	od 300,00 – 3.900,00
4. TRI MOTORNE ŠKROPILNICE STIHL	2.800,00

Motorne žage in škropilnice je uvoznik uporabljal le za demonstracije in razstave.
Prodaja navedenih osnovnih sredstev bo dne 30. 4. 1975 ob 8. uri na upravi podjetja GG Novo mesto, Gubčeva 15.
Ogled možen 1 uro pred pričetkom licitacije.
Na izlicitirano ceno se zaračuna še 22,5% prometnega davka.
Pred pričetkom licitacije so kupci dolžni položiti 10% varščine razen za motorne žage in škropilnice.

LICITACIJA!

AVTO-MOTO DRUŠTVO NOVO MESTO
razpisuje JAVNO LICITACIJO (ustno),

ki bo dne 27. 4. 1975 ob 8 uri v Gasilskem domu, Cesta herojev 27 Novo mesto,
ki bo dne 27. 4. 1975 ob 8. uri v Gasilskem domu, Cesta herojev 27, Novo mesto,
za odprodajo
DVEH OSEBNIH AVTOMOBILOV ZASTAVA 750, letnik 1973; vozila so vozna.

Ogled vozil bo mogoč pred licitacijo.
Vsi zainteresirani morajo pred licitacijo položiti 10% kavcijo.
Družbeni in zasebni sektor sta si pri licitaciji enakopravna.

Prejšnje križanke

NOTA	PAST
AGAR	OBER
PRIHOD	NO
RA	IMAMAT
PADAVINE	
ELA	MARKPT
ER	DAR
ENKA	NANKING
ALI	KLER
REK	TACA
	KREČ

D L	STROJ	STROKOVNI OSEBJE	POD	EDUARD MÖRIKE	VESELJE	D L	ZLATO JABOLKO	PRELAZ CEZ VELEBIT	DEL NOGE
IGRALEC							PLESEN NA VINU		
TROPSKO DREVO							BRILO RIM LEGIJE		
ŽIME				IZ MESTO SENEGALA SEV. DEZELA			POVRŠINA		
RENTIJ				GOLDINAR					
KING COLE				IZDELANEC COPAT					
							RISALNI PRIPOMOČEK	PREMALEČ ISTRE	PESTNER
DL	SAMPION	STANJE PRI SAHU FR. REKA		JEZERO V KANADI SENCNA STRAN					
OGRAJA				RIM. MATI BOGOV			DEL KNJIGE		
CIGAN			NAŠA VOJSKA	SUKNJIČ			100		
GEOM. TELO				ZLEB V DOGI RIM. 4			POVRŠ. MERA GABRIEL PIRNE		RADIJ
OKRASNA RASTLINA							IZDEL. VALEČ IGEL		
MRHOVINA							VEZ		

(Ne)resnice z napako

predlagali so, da bi iz urbanizacijskega programa izčrtali celotno alejo (alineo) na 23. strani.

* Zaposleni v novem biroju naj ne odigrali (odigrali) pomembno vlogo.

* Stropnja pasti (rasti) se je v prvih dveh mesecih zelo povečala.

J. Tull v Ljubljani

Trupe mladih so se pred štirinajstimi dnevi zgrinjale v slovensko prestolnico. Zakaj? Zato, ker je nastopil dan J, dan, ko je bil napovedan koncert ene najbolj opevanih in slavnih skupin rock glasbe na svetu, britanske skupine Jethro Tull.

Skupina je nastala leta 1968, iz anonimnosti pa se je prebila, ko je na neki zabavi pod etiketo „Rock'n'roll Circus“ zabavala Rolling Stonese in drugo smetano britanske rock scene. Kmalu so postali stalen gost na lestvicah velikih in malih plošč. Sprva so bili še ena od vodilnih „underground“ skupin, toda kmalu je pomen te besede zvočenel in s svojo drugo veliko ploščo „Stand Up“ so dobesedno šokirali publiko in glasbene kritike. Divji mož s flavto, Ian Anderson, je izkoristil svojo priložnost in skupina Jethro Tull je kmalu postala ena najvplivnejših na svetovni rock sceni. Njihova najuspešnejša mala plošča „Living In The Past“ jih je predstavila najširšem krogu ljubiteljev rock glasbe. Ker so se z vsako veliko ploščo spreminjali člani skupine, so je spreminjala tudi njihova glasba. Od začetnih, kratkih in celo dokaj preprostih skladb se je njihova glasba razvila v tako kompleksne izdelke, kot sta npr. njihova albuma „Thick As A Brick“ ali „Passion Play“, izoblikovala pa se je tudi (do danes) končna zasedba: Ian Anderson (vokal, flauta, akust. kitara, sax), Martin Barre (kitara), Jeffrey Hammond-Hammond (bas), John Evan (klaviature) in Berriemore Barlow (bobni).

Zdi se mi, da so Jethro Tull v hali Tivoli le postavili nekaj rekordov. Videl sem že mnogo, tudi precej boljše skupin, toda vseeno lahko rečem, da je bil njihov „show“ na visoki ravni, dokaj nastudiran in uspeh. Svetlobni efekti so bili med najboljšimi, kar sem jih kdaj videl. Glede glasbe pa tole: mar je kdo od tistih, ki so bili na koncertu, pričakoval, da so člani skupine J. Tull (razen I. Andersona, ki je avtor tudi vse njihove glasbe) kaj dosti več kot povprečni glasbeniki? Mar je kdo pomislil, da je le njihova glasba in Anderson tisto, kar jih dviga visoko nad povprečje? Po koncertu je bilo namreč precej kritiziranja, zdi pa se mi, da je v bistvu tako: nekemu, ki „se spozna na stvar“, pač nekaj ni bilo všeč in je izrazil svoje nezadovoljstvo. Tisti, ki pa so ga slišali, so začeli koncert na veliko kritizirati. Saj tudi meni marsikaj ni bilo všeč. Ves čas sem imel občutek, da smo publika dobro izkoristili objekt podcenjevanja, kar so mi potrdile tudi Andersonove kretne z rokami, ko nam je nakazoval, da nam nudi nekoliko pameti. Pa še kaj.

Toda v bistvu smo lahko s koncertom zadovoljni, saj je bila tudi glasba sama ena najboljših, kar smo jih kdaj slišali v hali Tivoli. Veseli smo lahko, da se je situacija pri nas izboljšala, da nam ni treba več hoditi v Muenchen na take koncerte.

DRAGO VOVK

»Gora, ki kadik« sredi soli

Slana puščava Danakil v južni Eritreji v divji lepoti prekaša celo skrivnostno površje meseca - »Hamsini« prinašajo smrt

Ljudje, ki so osvojili Mesec, spoznali njegove skrivnosti in hladno lepoto, pogosto pozabljajo odkrivati dokaj neznana področja Zemlje. Eno takih je tudi Danakil, puščavski predel južne Eritreje, izsušeno morskno dno. Danakil, kristalni pejsazi ogromnih plasti soli, prelaz do Rdečega morja, je prizor divje in grozljive lepote, prav take ali še večje, kot jo skriva Mesec, zato ga imenujejo tudi »Zemlja, zaradi katere je Mesec zardel“.

nekdaj morje, ki ga je razpolovil 400 kilometrov dolg greben. En del je postal današnje Rdeče morje, povezano z Indijskim oceanom, drugi pa je brez sladkovodnih pritokov izparel. Po sto tisočletjih se je pokazalo morskno dno, več deset in sto metrov debele plasti soli, ki leži 160 metrov pod gladino Rdečega morja.

Danes je Danakil predel, ki, gledan iz zraka, dejansko spominja na površje Meseca. Vulkanska tla, iz katerih nenehno kipijo vroči vreli, ki izparevajo in tvorijo nove plasti soli, ustvarjajo čudovita kristalna prostranstva. Tu

se nahaja eden od dveh vulkanov na Zemlji, ki nenehno bruhata lavo; Erta Ale Etiopci imenujejo „Gora, ki kadik“.

Do Danakila ni lahko priti, še težje pa ga je preiti. Za to je potrebno veliko časa, odpornosti, potrpljenja, zaloge hrane in pitne vode, goriva in posebno vozilo. Treba se je prebijati čez kristalne stolpe soli, slapove iz slanih zrn, vrhove belih planin, pisanih „ledenih“ polj, kjer je „led“ sol. V Danakilu je taka vročina, da je na tleh mogoče speči jajce; slana polja so videti kot neskončne in neoporečno gladke letalske steze. Toda ko jih namoči deževje, se spremenijo v morje belega blata.

Tudi oblaki nad Danakilom ne pomenijo zmeraj samo ogromne količine vodnih hlapov. So lahko tudi znameniti „hamsini“, ki se podijo po nebu od Arabskega polotoka čez Rdeče morje nad Danakil, in čeprav spominjajo na čisto navadne znanilce viharne neurij, so to zloglasni pešeni viharji, nosilci smrti za vse in vsakogar.

Učenjaki, ki proučujejo otroška leta matere Zemlje, dokazujejo, da je bil Danakil

Iz kraterja vulkana Erta Ale nenehno vre lava.

Na sprehod po zdravje

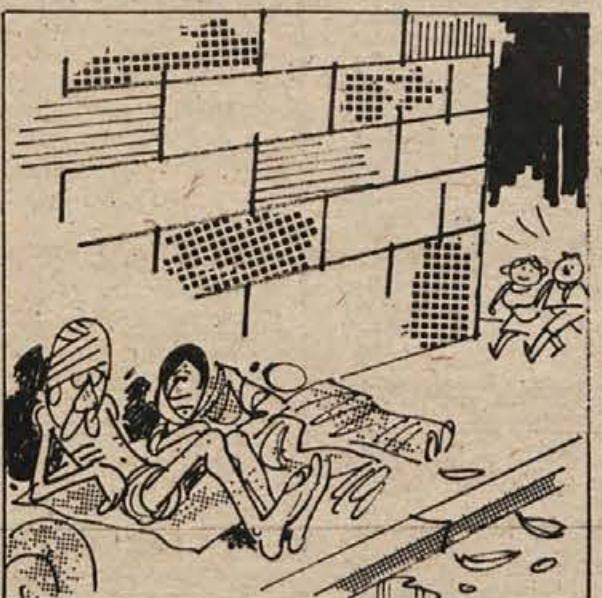
Gibanje omogoča boljše počutje - Kisik

Že dolgo je znanstveno nesporno, da je sposobnost mišljenja in razsojanja oslabiljena, ako možganske celice ne dobivajo dovolj kisika. Skupina kliničnih psihologov je to dokazala s starejšimi prostovoljci, ki so dvakrat na dan vdihavali čist kisik. Po 15 dnevih se je vsem prostovoljcem izboljšal spomin za 25 odstotkov. Na osnovi teh in številnih drugih poskusov so prišli do spoznanja, da vse aktivnosti, ki omogočajo večji dovod kisika v možgane, povečujejo tudi sposobnost mišljenja. Dr. Frederick Jung, predsednik ameriškega medicinskega društva, trdi, da poskusi nesporno dokazujejo, da je neaktivnost za človeka škodljiva in da gibanje veliko pripomore k dobremu duševnemu zdravju.

Kaj vpliva, da se dovod kisika v možgane zmanjšuje? Predvsem vidijo veliko zlo v alkoholizmu. Čezmerno uživanje alkohola povzroča zamašitve možganskih kapilar, s tem pa slabo „dihanje“ možganskih celic. Pri alkoholikih se krvna zrnca spajajo v kepice, ki zapirajo kapilare in ne prepuščajo kisika. Možganske celice tako veliko hitreje odmirajo. Med drugim zožuje možganske krvne žile tudi „sedeči način“ življenja, stalna napetost, dirka za standardom, kajenje in prehrana, v kateri je obilo živalskih maščob.

Zdravniki in psihologi torej priporočajo, naj se moderni človek čim več giblje, telovadi ali ukvarja s kakšnim drugim početjem na svežem zraku. Za starejše ljudi naj bi veljalo, da morajo skoraj vsak dan na krajši sprehod. Poleg telesnih vaj priporočajo tudi duševne: učenje tujih jezikov, ukvarjanje z glasbo, reševanje logičnih problemov in podobno. Oboje združeno in mirnejši način življenja bo preprečilo prezgodnje starenje in ohranilo telesno-duševno čistost tudi v kasnejših letih.

MED SVETIMI KRAVAMI

„Pometać?“ je bil srečen uradnik. „Teh pa pri nas manjka. Kar jutri zjutraj pridita po metlo!“
 „Kaj pa stanovanje?“ je poizvedoval Paradižnik.
 „Zagotovljeno!“ je odgovarjal pisar. „Po ulici jo usekajta na levo, nato na desno in nazadnje naravnost... Številka petinpetdeset!“
 Zakonca sta se lepo zahvalila. Kako bi se ne! Izteklo se je lepše, kot bi človek pričakoval. In spešila sta po ulici na levo pa na desno in naravnost. Utrujenost ju je gnala, pa tudi firbec: je stanovanje eno, dvo ali trisobno?

Ustavila sta se pred številko petinpetdeset in počasi počasi jima je postalo jasno: ne eno ne dvo in ne trisobno stanovanje ju ni čakalo! Cestni pometać, to je v Indiji Koromandiji najnižja kasta in ta spi na pločnikih. Pred hišo številka 55 sta bili res še dve ležišči rezervirani za naša zakonca in nanju sta se zleknila Paradižnik in Paradižnica.

„No da,“ se je ozrl naokrog Paradižnik: kupi odpadkov so vsepovsod krasili ulice. „Če nič drugega, dela nama ne bo manjkalo!“

»Danes je slabše«

Jože Mesarko bo čez dve leti praznoval trideset letnico gospodarjenja v Domu kulture

Ko v tridesetem letu svobode gledamo na prehojeno pot, na uspehe in pomankljivosti, se moramo ustaviti tudi pri kulturi. Koliko žolčnih in pikrih je že bilo izrečenih na rovaš novomeške kulture...

di je delalo kot eden. Nekajkrat sem igral tudi sam, sploh pa sem skrbel za kulise in razsvetlavo.

S 'Celjskimi grofi' smo imeli dveletno predstav, zme raj pred razprodano dvorano. Nekateri igralci so bili tako priljubljeni, da so ljudje prihajali na predstave samo zaradi njih...

Odveč bi bilo naštevati vse, kar se je dogajalo v teh letih v Domu kulture, bolj je vredno omembe to, da so stvari ostale dokaj nespremenjene, še več, v nekaterih ozirih je danes slabše, kot je bilo nekaj. Slab izkaz Novega mesta, ki se je po vojni tako vsestransko razvil...

Kljub temu smo v domu uspeli nekako 'vzgojiti' obiskovalce. Čedalje manj je nekulturnih opazk, kajenja, razgrajanja med predstavami, tudi večjih škod ni več. Včasih so nam okajeni in nezvojni obiskovalci - razdejali cele stole.

Tako torej Jože Mesarko, ki bi rad ostal pri svojem delu še dve leti, popravil v 'hramu kulture' se to in ono ter sklenil svoje prizadevanje za nemoteno odvijanje najrazličnejših predstav z nesakdanjim jubilejem - trideset let dela na delovnem mestu, kjer ni bilo nikoli nič z rožami postlano...

D. RUSTJA

Jože Mesarko: »Od vsega začetka skrblim v domu za vse; sem odrski mojster, kurjač, hišnik...«

obisk je bil izredno velik, neglede na to, kakšen film je bil na sporedu. Potlej se je razmahnila gledališka dejavnost. Skupina 'Dušan Jereb' je pripravila na leto najmanj šest premier, včasih celo deset. To smo bili pravi zagnanci, okoli osemdeset lju-

V petek, 18. aprila, je bil v Labodu izredni posvet predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in gospodarske delegacije OZD Labod ter vodilnih delavcev TOZD Libna, Ločna, Delta ter delovnih skupnosti skupnih služb. Tema posveta je bila gospodarska in politična ocena akcije o pripojitvi dveh TOZD 'TIP-TOP' (Trebnje in Ljubljana) k Labodu...

Vse nared za veliko proslavo

Promet bo teknel po obvoznici skozi Sokolsko ulico - Bogat kulturni program - Spominska značka že v prodaji - Pričakujejo 10.000 udeležencev

Dolenjci bodo na svečan način proslavili obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte in 30-letnico osvoboditve. Osrednja proslava - računajo, da se je bo udeležilo okoli 10.000 ljudi - bo v nedeljo na Glavnem trgu. Proslava je povezana s srečanjem borcev 15. divizije. Da bo vse teklo, kot je treba, so ustanovili pripravljalni odbor; predsedniki posameznih komisij so: Niko Bricelj (promet), Jože Skufca (kulturni program), Avgust Fajfar (okrasitev), Jože Suhadolnik (oskrba), Avgust Avbar (finance) in Miroslav Vute (propaganda).

Niko Bricelj je povedal, da bo glavni trg zaradi proslave zaprt za ves promet od 9.30 do 11.30, obvoz bo potekal po Kidričevem in Prešernovem trgu na Sokolsko ulico in nato na Društveni trg. Ker je obvoznica zelo ozka, bo promet izmencen; miličniki bodo skrbeli, da bo teklen hitreje in s čim manjšimi zastojami.

Parkirišča za goste bodo na Marofu, na dvorišču šole Katje Rupenc ter na Grmu. Zborna mesto borcev bo v Jerebovi ulici, zato bo tudi ta predel zaprt za promet. Udeležence proslave prosi pripravljalni odbor, naj parkirajo avtomobile najmanj kilometer od središča mesta, udeleženci z desnega brega Krke naj pustijo avtomobile na svojem bregu, ker bodo tako zelo olajšali promet.

Vsi, ki se odpravljajo na pot proti Ljubljani, Zagrebu ali Beli krajini, naj odpotujejo pred deveto ali pa po

MILIJON IN POL DIN ZA ŠOLE

Marca so krajevne skupnosti nakazale v sklad za graditev šol v občini Novo mesto več kot 521.000 dinarjev. Prispevki delovnih in drugih organizacij so dosegli v marcu več kot 996.000 dinarjev.

IZOBESIMO ZASTAVE!

Pripravljalni odbor za nedeljsko proslavo na novomeškem Glavnem trgu sporoča občanom Novega mesta in okolice, naj v počastitev te pomembne prireditve uredijo okolje hiš in izobesijo zastave. Zastave so naprodaj pri Novi modri (Obrtnik) na Cesti komandanta Staneta.

Starši naj bolj čuvajo otroke, posebno ob obvoznici. Niko Bricelj je še povedal, da bo kontrola prometa poostrena, zato prosijo voznike, naj upoštevajo prav vse predpise in navodila. Nihče si namreč ne želi, da bi - tako velik praznik zagronile prometne nesreče z ranjenimi ali celo mrtvimi.

Jože Skufca je predsednik komisije za kulturni program, avtor zamisli in pisec scenarija kulturnega programa. 'Vsebinski del proslave', je rekel Skufca, 'je posvečen narodnoosvobodilnemu boju, socialistični revoluciji in poveljni graditvi Dolenj-

OBVESTILO BORCEM

Občinski odbor ZZB NOV Novo mesto obvešča vse borce in aktiviste NOV, ki imajo priznano posebno dobo v dvojnem trajanju pred 9. 9. 1943; da dvignijo v pisarni ZZB NOV Novo mesto kartončke, s katerimi so oproščeni prispevka pri prevzemu zdravlil v lekarni. Pri prevzemu kartončka morajo predložiti odločbo o priznanju posebne dobe ali pokojninsko odločbo, iz katere je razvidno, da je borec NOV pred 9. 9. 1943.

Ponovno obveščamo, da je zadnji rok za prijave za letovanje v P. S. Banjole pri Pulju 10. maj 1975.

OBČANI, NA POHOD!

V počastitev 30-letnice osvoboditve in srečanja borcev 15. divizije, ki bo v Novem mestu 26. aprila, bo novomeški Partizan v sodelovanju z občinsko konferenco SZDI Novo mesto organiziral množičen pohod v nedeljo, 27. aprila. Udeleženci pohoda bodo obiskali Beceletovo jamo pri Starem gradu nad Otočcem. Kot kaže, se bodo spominskega pohoda udeležili predstavniki vseh šol in delovnih organizacij, zato bi bilo prav, da se v nedeljo udeležijo pohoda tudi ostali občani. Natančnejše informacije lahko dobite v pisarni občinske konference SZDI Novo mesto.

ške. V ta okvir se vključuje tudi prvi zbor XV. divizije po osvoboditvi. V scenariju je bilo treba ujeti pomembne mejnike medvojne in povojne doba ter izročila iz preteklosti povezati z današnjim in jutrišnjim dnevom. Nastopilo bo 9 pevskih zborov, godba na pihala iz Trebnjega, folklorna skupina mladincev iz Metlike, združene pevske zborce bo spremljala garnizijska godba iz Ljubljane, vezni tekst bodo pripovedovali recitatorji iz Novega mesta in Trebnjega.

Miroslav Vute, predsednik propagandne komisije, je povedal, da bo izšla v Dolenjskem listu pred praznikom posebna priloga, v kateri je opisana razvojna pot Dolenjske v letih po osvoboditvi. V prodaji je tudi že spominska značka, za dan mladosti pa pripravila komisija brošuro 'Novo mesto v revoluciji in narodnoosvobodilnem boju', v kateri pionirji in mladinci opisujejo svoja srečanja z uglednimi revolucionarji.

'Na dan proslave bo v Novem mestu od 9. ure dalje odprtih nekaj samopostrežnih trgovin, vse delikatese, vse trafike in kioski, Mladinska knjiga (prodaja spominkov) ter lekarna,' je povedal predsednik komisije za oskrbo Jože Suhadolnik. Vsi gostinski lokali se pripravljajo na sprejem udeležencev, na Glavnem trgu bodo tudi stojnice s prigrizkom in pijačo. Za borce XV. divizije bosta pripravila obed novomeški garnizon in Novoteks. Tisti, ki nastopajo v paradah, bodo pogoščeni na Trzinu. Suhadolnik je poudaril, da so novomeški garnizon, Novoteks, Krka, Labod in prostovoljna gasilska društva prirediteljem te pomembne nedeljske slovesnosti veliko pomagali in zato zaslužijo posebno pohvalo.

Novomeška kronika

KDO JE? - Nasproti rojstne hiše, na vrtu študijske knjižnice stoji na podstavku doprni kip največjega novomeškega skladatelja Marjana Kozinca. Da gre ravno zanj, vedo pač tisti, ki to vedo, za priložnostne obiskovalce Novega mesta pa bo kip kmalu skrivnost, kajti s podstavka so že dolgo tega odpadle črke z imenom skladatelja in številki, ki so označevale njegovo letnico rojstva in smrti. In zdaj dež izpira še zadnje ostanke lepila, ki ni moglo obdržati črk in števil. Nimamo več kaj dati!

JF PAČ TAKO - Nismo se navadili samo na neskončno dolgo 'pločevinaste koč', ampak tudi na nesramno predrznost nekaterih voznikov, ki se ob jutranjem in popoldanskem prometnem navalu ne morejo sprizniti z vrstami, ki jih sami delajo. Mnogi nevarno prehitevajo, se vrivajo med potrepeljive, pogosto pa vozijo kar po pločnikih (npr. na Kristanovi in še kje). Nekoliko več reda je samo v križiščih, kjer promet ureja miličnik. Pričakuje, da bo promet urejen in uvidevnostni.

TRŽNICA - Lep sončen dan je v petek 'zakrivil' veliko gnečo na novomeški tržnici. Branjevk, kramarjev in gospodinj je bilo več kot dovolj, cene nekaterih živil pa naslednje: kilogram solate je stal 16 dinarjev, krompirja 2, čebule 6, rdeče pese 10, merica smetane je bila po 10 dinarjev, jajčka pa po 1,30 do 1,40 din.

S TRANSILUZIJSKI POSTAJI: Prejšnji teden je darovalo kri 61 občanov, med njimi 18 dijakov no-

MINI ANKETA: Štiri dolga, težka, za mnoge usodna leta so se naši ljudje bili s sovražnimi zvermi, trpeli pomanjkanje in prelivali kri za boljšo prihodnost. Zdaj slavimo že 30-letnico svobode, trideset let že gradimo našo pot, pot po kateri hodimo svobodni. Tokrat smo povprašali nekaj občanov, kako se oni spominjajo, kako in kje so doživeli dan zmage, dan svobode:

Dan zmage, dan svobode. Jože TURK, upokojeni cestar iz Novega mesta: 'Svobodo sem dočakal na Jesenicah, kjer sem delal v železnici. Je 18. maja pa sem odšel na Dolenjsko, v Novo mesto. Z nekaj besedami ni mogoče opisati občutke iz tistih dni, ko je bilo konec strašnih let.'

Aleksander STRUPFH, zidar iz Krmelja: 'Ob osvoboditvi sem bil v službi na železnici v Sevnici. Svobodo smo vsi dočakali z velikim navdušenjem, hoteli smo čim prej pozabiti prestano gorje, zato smo zagnano gradili porušeno domovino. Že nekaj mesecev sem odšel na progno Brekč - Banovič.'

Marija ZORKO, upokojena delavka: 'Med vojno sem bila sama, nisem imela niti bratov niti moža, zato sem tudi osvoboditve dočakala sama na kmetiji v Orlovici. Le kdo se ne bi veselil svobode?' Jože SOTLAR, invalid, kolarški mojster iz Novega mesta: 'Vsa štiri leta vojne sem bil po zaporih, zato sem tudi svobodo dočakal v lisicah; v nemškem Brainschwegu so me osvobodili Francozi. V domovino sem se vrnil v septembru, se najprej zaposlil na Jesenicah, zatem v Trbovljah in Kočevju, potlej pa se preselil z družino v Novo mesto.' Anton SUŠTARIČ, kmet z Lipovca pri Semčju: 'V partizane sem šel februarja 1944, bil sem v prvi slovenski artiljerijski brigadi do novembra 1946. Dan svobode sem dočakal med Škofljico in Lavrico pri Ljubljani, kamor je šla naša brigada za pešadijo. Nepopisni so tisti dnevi.' D. R.

HEROJ VIDMAR NA ŠOLI

Ko so pionirji osnovne šole Otočec 18. aprila sprejemali kurirčkovo pošto od sovrstnikov iz novomeške šole 'Katja Rupena', so pripravili miting in nanj povabili tudi narodnega heroja Toneta Vidmarja - Luko. Tovariš Vidmar, nekdanji komandant 14. divizije, je t dan v šoli več kot eno uro pripovedoval pionirjem o narodnoosvobodilnem boju in svojih spominih na NOB. Kurirčkova pošta je na Otočcu prenečala, 21. aprila pa so jo pionirji predali učencem šmarješke šole.

Novomeška občina Kozjancem

Načrt za novo šolo na Kristan vrhu, ki bo darilo novomeške občine, so brezplačno naredili sodelavci Inštituta za oblikovanje FAGG

SGP Pionir iz Novega mesta bo v teh dneh pričel graditi novo osnovno šolo na Kristan vrhu. Kozjanski otroci bodo tako kot prepričljiv izraz solidarnosti dobili že v nekaj mesecih nove učilnice, otroško varstvo in večji večnamenski prostor, vse pod eno stre-

katerim družbenopolitičnim organizacijam (SLO). Za programsko izhodišče novega šolskega posloja so služili normativi, veljavni za gradnjo šol pri nas, poseben poudarek pa je na sodobnem načinu pouka z večnamenskimi površinami. Projekt je dobro prilagojen posebnemu zemljišču, vsi prostori se ob upoštevanju višinskih razlik medsebojno funkcionalno prepletajo.

MARJANA KUNCIC

Suhokrajinski drobiž

ORGANIZACIJA SZDL V AJDOVCU je pridobila veliko novih članov. Tako imajo sedaj vključenih v članstvu SZDL kar okoli 80 % volilnih upravičencev. Novo članstvo so pridobili, ko so po konferenci SZDL, ki je bila v Ajdovcu 22. marca, obiskali vse vasi. Sedaj pripravljajo obetajoč program dela.

JURIŠNIKI XV. DIVIZIJE NOV PRIDEJO V ŽUZEMBERK - 26. aprila, na predvečer osrednje proslave 30-letnice osvoboditve v Novem mestu, bo v Žuzemberku srečanje juristov XV. divizije NOV, ki jim je pred leti žuzemberška krajevna skupnost podelila krajevni domičil. Jurišni bataljon XV. divizije je bil namreč ustanovljen 1. decembra 1944 v Stavci vasi. Srečanje pripravljata krajevna organizacija ZZB NOV Žuzemberk in krajevna skupnost. Srečanje bo zvečer, drugi dan pa bodo jurišniki odšli na osrednjo proslavo 30-letnice osvoboditve v Novo mesto.

AJDOVŠKI GASILCI SO V NEDELJO, 13. aprila, imeli zelo uspešen letni občni zbor. V dobro pripravljenih poročilih so podali letni obračun svojega dela, ki je pokazal, kaj zmore gasilska organizacija ob trdni povezavi z občani in družbenopolitičnimi organizacijami v kraju. Občnega zborra se je udeležilo poleg članov društva tudi veliko občanov. V poročilu in v razpravi je bil govor o gradnji gasilskega doma, ki bi bil pravzaprav dom družbenopolitičnih organizacij in društva kraja, uredili pa bi tudi prepotrebne prostore za trgovino, sveda ob pomoči vseh, ki jim bo dom služil.

NOVOMEŠKA TRIBUNA

V hribovskih vaseh se srečujemo še s takole vprego. Oslička peljeta gospodarja v Krize. (Foto: Jožica Teppey)

Velikanka obeta vedro nebo

Celuloza Krško bo po dograditvi novega obrata celuloze potrebovala milijon prostorninskih metrov lesa na leto - Okolje bo manj umazano

Krško postaja eden od temeljev slovenske, pa tudi jugoslovanske papirne in grafične industrije, zlasti časopisne dejavnosti, — je izjavil direktor Celuloze Janez Rošker, ko so 15. aprila zabetonirali temelj za novi obrat celuloze.

Za obstoječo proizvodnjo in za zmogljivosti nove tovarne, ki bo začela poskusno obratovati 1. julija prihodnje leto, bo Krško potrebovalo nad milijon prostorninskih metrov lesa na leto.

Po pogodbi, ki so jo sklenili z Madžarsko, bo ta dežela dobavljala na leto po 280 tisoč prostorninskih metrov lesa, preostalo količino pa pričakujejo iz domačih virov.

Janez Rošker je ob tem poudaril, da domača dobava ne bi smela biti problematična, če se bo tudi v priložnosti z lesom kaj spremenilo. Organiziranje interesnih skupnosti lahko marsikaj izboljša tudi na področju lesnega gospodarstva. Do sedaj je preskrbo za lesom, žal, marsikaj ovirala lokalistična zaprtost, kakršne pa v interesni skupnosti ne bi smeli več dovoliti.

Ob dimenzijah, ki jih dobiva Krško kot člar, sestavljajo organizacije Sloveinapapir, ni več primerno gledati na Celulozo kot na krško tovarno, ampak je treba upoštevati kaj pomeni tovarna s svojimi zmogljivostmi za slovenske in jugoslovanske potrebe.

Dnevna proizvodnja celuloze po dograditvi novega obrata znaša 450 do 500 ton. Celuloza Krško torej druga največja proizvodnja magnetitne celuloze v Evropi. Kljub ogromnemu povečanju proizvodnje se bo zmanjšalo onesnaženje okolja za polovico današnjega. Ker nam se torej obeta vedro nebo, nameravajo v Celulozi 1980. popolnoma prenehati izpuščati okolje škodljive snovi.

LISCA ZA KINO

Od januarja letos imajo na Slovenskem spet filmske predstave. Tečaj dobili nov projektor. Kolektivna pa je dal krajevni skupnosti upravljati kino, ogrevalne naprave dvoran. Montirali jih bodo v tujkem. Tako gledalcev pozivamo, da več zeblo.

Up na celodnevno šolo

Več možnosti za duševno manj razvite otroke

Redni letni občni zbor krškega „Društva za pomoč duševno prizadetim“ je pokazal, da je bila doslej njegova pomoč, usmerjena predvsem v izboljšanje razmer v „Posebni šoli“, dokaj uspešna. Ta ustanova, ki je že pred leti dobila lastne prostore v nekdanji videmski osnovni šoli, vključuje letos že več kot 100 učencev v vseh osmih razredih.

Pričetek novega šolskega leta so pričakovali z nekaterimi novostmi, s preurejeno notranjostjo ter novo opremo v razredih. Slej ko prej pa bi potrebovali še eno delavnico in pa seveda šolsko telovadnico. Sicer pa pedagogi ugotavljajo, da je število učencev v nekaterih oddelkih preseglo normative in bi potrebovali še več prostora oziroma učiteljev.

Člani društva in vodstvo ustanove so si v vseh letih delovanja prizadevali, da bi duševno manj razvite otroke v naši družbi vrednotili kot enakopravne člane in koristne občane. Pri teh prizadevanjih jim pomagajo tudi nekatere delovne organizacije, kjer opravljajo učenci redno delovno prakso in v njih po

končanem šolanju najdejo tudi zaposlitev.

V času, ko govorimo o ustanavljanju „celodnevnih šol“, se za to novost ogrevajo tudi v posebni šoli. Ker je večina učencev vozačev in jih več prihaja iz socialno neurejenih družin, bi zanje pomenilo daljše bivanje v šoli možnost več, da dosežejo to, za kar se tudi sami z vzgojitelji vred tako trudijo.

V naslednjih letih si bo društvo s šolo vred prizadevalo za gradnjo nove ustanove, za večjo pomoč staršem prizadetih otrok ter za vključevanje težje prizadetih občanov v šolske oddelke in delovno usposabljanje.

Ž. Š.

Poudarek tradicijam

Borčevska organizacija, ki šteje v krški občini več kot 1200 članov, se je v minulih dveh letih enakovredno vključevala v vsa družbena prizadevanja za hitrejši napredek na vseh področjih javnega življenja.

To je osnovna ugotovitev z razširjene seje občinskega odbora ZZB NOV, na kateri so pregledovali v minulnem obdobju opravljeno delo. O uspešnem delu zgovorno pričla tudi to, da so v razpravi po poročilu predsednika tovariša Karla Šterbana razpravljavci manj govorili o stanovanjski, zdravstveni kin podobni problematiki, a več o pomenu negovanja tradicije in izročila narodnoosvobodilnega boja. Temu delu naj bi posvetili vso pozornost tudi v tem letu, ko povsod slavimo tri desetletja življenja v svobodi. Pri tem bo organizacija tako kot doslej sodelovala z Zvezo socialistične mladine in pionirske organizacije. Prav najmlajši naj bi poslednje pogoste obiskovali nekdanje borce in aktiviste, zapisovali njihove spomine, prehodili vse pomembnejše kraje iz NOB v bližnji okolici, prevzeli pa bodo tudi skrb za urejevanje, vzdrževanje in čuvanje spomenikov in obeležij, ki pričajo o prispevku tega dela naše domovine k skupni zmagi nad fašizmom in nacizmom.

Udeleženci seje so naslovili na zvezni odbor ZZB NOV Jugoslavije pismo, s katerim nasprotujejo vsem poskusom, ki se te dni pojavljajo v nekaterih državah in ki skušajo z vrednotiti pomen žrtve in veliko vlogo našega boja v tedanjih zaslužnih evropskih deželah.

PRAZNA KOČA NA BOHORJU

Planinski dom, ki so ga zgradili s prispevki prebivalcev Senovega in Brestanice na Bohorju, sameva in propada. Planinci so ga poskušali obnoviti, pa nimajo dovolj denarja. Težko dobijo tudi upravnik, zato menijo, da bi sindikati zainteresirali zanj trgovsko gostinsko podjetje Preskrba Krško ali kako drugo gostinsko organizacijo. Škoda bi bilo, da bi ta planinska postojanka še naprej propadala.

Le urno, traktor čaka, da bo oral! Posnetek je iz Dolenjske (Foto: Jožica Teppey)

KRŠKE NOVICE

ZA JUBILEJ — DPD Svoboda s Senovega slavi hkrati s 30-letnico osvoboditve tudi tri desetletja svojega delovanja. Tako je najstarejše društvo v krški občini in hkrati edino, ki v vsem tem času ni imelo pri delu nobenih „prekinitov“. Ob pomembnem jubileju bi bilo prav, če bi bili za neplačan trud vsaj simbolično nagajani ustanovni člani, pa tudi drugi.

ŠE PROŠNJE — Četudi so v krški občini vrsto let uspešno reševali stanovanjske probleme nekdanjih borcov, so pri občinskem odboru ZZB NOV tudi to leto zbrali več kot 100 prošenj za denarno pomoč, na voljo pa imajo le 650 novih tisočakov. Nekdanji borci zaenkrat še premalo poznajo možnosti, da pridejo do primernih stanovanj v „solidarnostnih“ blokih na Senovem in v Krškem.

PRVA PRIREDITEV — V piatek zvečer so v Lamutovem likovnem salonu v Kovanjcu odprli prvo razstavo v okviru prireditve jubilejnega dvajsetega Dolenjskega kulturnega festivala. Tokrat se je s kipi

predstavil Lojze Campa, ob kateri delu je spregovoril dr. Minka Evtimov. Po otvoritvi je bil koncert pevce opere SNG iz Ljubljane Evtimove.

LETOS ŠE VEČ — Občinska zveza prijateljev mladine, občinska upravnica izobraževalna skupnosti otroškega varstva in občinski redni program otroških letovničarskih pionirskih naseļu v Materadi bo združilo po 80 učencev osnovne in srednje šole in oblikovalo v letu 1980 v otrok iz vzgojnovarstva. Poročila je v Materadi bo prva „šola v naravi“, v kateri bodo med 6. in 26. junijem vrstni učenci učencev iz vseh četirih razredov.

KOLIKO TOKRAT? — Kmeti za podeljevanje občinskih priznanj. Osvobodilne letu osvoboditve bo v jubilejnem letu občinska predložila izvršnemu odboru občinske konference SZDL zanje, ki ga sameznikov in eno ustanovo, bodo predloge potrdili in morala tudi še kake nove.

Za KS še stara merila

Občina se še ne odpoveduje delu davkov v korist krajevni skupnosti - Deli jim dotacije

Proračun je tudi letos poglobilni vir za financiranje krajevni skupnosti v brežiški občini. Dotacije se jim povečujejo za 24 odstotkov. Skupni znesek za te namene je 680 tisočakov. Vsoto so tudi tokrat razdelili po zastaljenih merilih.

Na delež, ki ga dobi vsaka od osemnajstih krajevni skupnosti v občini, vpliva število prebivalcev, površina krajevne skupnosti, dolžina krajevni poti, ki jih morajo vzdrževati, dolžina vodovodov in število pokopališč.

Artiče bodo po teh merilih prejele nekaj manj kot 38.000 din, Bizeljsko 73.800 din, Brežice 20.800, Čatež 33.700, Cerklje ob Krki 72.200, Dobova 69.000, Globoko 30.600, Jesenice na Dolenjskem 22.300,

Kapele 38.600, Krška vas 21.100, Mrzlava vas 25.000, Pečice-Krize 27.000, Pišce 55.300, Skopice 22.600, Sromlje 41.600, Sentenart 24.900, Velika Dolina 45.600, Zakot-Bukošek 19.300 din.

Krajevne skupnosti imajo razen tega še lastne dohodke, zlasti tiste, ki razpolagajo z gramoznicami. Vsako leto dobi KS še dodatne zneske kot prispevek občine za gradnjo vodovodov. Lani so jim za vodovode razdelili 420.000 din. Letos so podpisale družbeni dogovor o modernizaciji občinskih cest tudi krajevne skupnosti in sprejele ta program kot del svojih načrtov.

Tako daleč torej še ni, da bi občina odstopala krajevni skupnostim del davkov, ki se stekajo s posameznega območja v proračunsko blagajno. V obrazložitvi beremo, da tega ni mogoče izpeljati, dokler so davki od kmetijstva, obrti ipd. kot dohodki proračuna vezani na dogovorjeno porabo.

J. T.

VEČ TELEFONSKIH ZVEZ

Telefonski naročniki v Posavju bodo morali potrpeti le še kratek čas, kajti v mesecu maju se jim obeta še enkrat toliko zvez iz Brežic in Krškega, iz Sevnice pa celo nekaj več. Posavje bo torej bolj povezano med seboj in tudi z Ljubljano se naročnikom obetajo poslej normalnejše zveze.

Vinogradi kličejo, mladim pa ni. (Foto: J. T.)

NOVO V BREŽICAH

DVE EKIPKI V KOPER — Srečanja pionirjev prometnikov Slovenije in republiškega prometnega tekmovanja, ki se bilo 19. in 20. aprila v Kopru, sta se udeležili dve ekipi iz brežiške občine. Brežičani so sodelovali v orientacijskem pohodu pionirjev prometnikov in na republiškem prometnem tekmovanju. Letos so se Brežičani zelo dobro izkazali že na področnem nastopu v Novem mestu, kjer sta se mlajša in starejša ekipa uvrstili na drugo mesto.

NAJVEČ PREKRŠKOV V GOSTILNARJAH — Brežiška postaja milice je lani obravnavala 139 prekrškov s področja javnega reda in miru. Najpogostejši so miličniki morali poseči vmes v gostinskih lokalih. Kar 74 kršiteljev je bilo vinjenih. V primerjavi s prejšnjimi leti je bilo teh prekrškov (pretepev, drznega vedenja, prepiranja, kričanja in nedostojnega obnašanja) manj kot pretekla leta. Ljudje vendarle postajajo razumnejši.

KOMU CASTNE ZNAKE AMZS? — Za zasluge pri razvoju

avto-moto organizacije je AMD Brežice na letni konferenci 20. aprila podelilo priznanja Avto-moto zveze Slovenije Ludviku Metelku, Vlado Godlerju, Robertu Rančigaju, Karlu Koscu in Tonetu Brudermanu. Častni znak AMZS pa so prejeli: Jože Zorko, Darko Avsec, Vlado Podgoršek, Martin Svajcer, Ivan Zajc, Drago Savnik, Vinko Jurkas, Alojz Hotko, Alfonz Jaklič in Martin Cerjak.

LEP RAZGLED ZA DAVKARIJO — Davčna uprava občinske skupščine v Brežicah že uraduje za steklenimi stenami nad novo trgovino Elektrotehne na Trgu dr. Ivana Ribarja. Zlobni jeziki menijo, da ima Posavje spet novo zanimivost: davkarijo z najlepšim razgledom...

DO GOSTINCEV OSTREJE — Gostinsko osebe se kaj malo ozira na to, če zahteva pijačo mladoletnik ali vinjen gost. Miličniki v brežiški občini večkrat zama opozarjajo na prepoved točenja, zato bodo poslej v takih primerih ostreje ukrepali z gostinci.

Začeti znova?

Puhle besede naj zamenjajo dejanja

Večina stabilizacijskih programov je neuporabnih, ugotavlja komisija za družbenoekonomske odnose pri komiteju občinske konference ZK v Brežicah. Preveč puhlih fraz in lepih besed je v njih. V večini delovnih organizacij so delali stabilizacijske programe zato, da so o njih lahko poročali in jih predložili komiteju.

Takih programov, ki nič ne povedo in nikogar ne prisilijo k varčevanju in boljšemu gospodarjenju, ne potrebuje nihče. Zlasti komiteje. Komisija, ki je programe pregledala (od sedemdesetih kolektivov jih je dobila le 25), je pripravila predlog stabilizacijskih ukrepov, ki naj jih novi, resnejši programi vendarle upoštevajo.

Na prvem mestu omenja delovno disciplino zaposlenih, omejitev neopravičenih izostankov z dela, kontrolo delavcev v bolniškem staležu, odgovornost do dela in materiala. Povsod naj vpeljuje čimveč nagrajevanja po učinku, bolje izkoristijo stroje, preverjajo porabo materiala, zmanjšujejo škart ipd.

Posebno pozornost zaslužijo investicije. Preskrba novih objektov s surovinami oz. reprodukcijskim materialom mora biti zagotovljena pred graditvijo, prav tako energija. Nova nalozba je upravičena le v primeru, če obeta racionalizacijo proizvodnje s sodobnejšo tehnologijo.

To je le del poziva partije k varčevanju. Omenjene so še razne druge oblike, s katerimi lahko nekaj prihranimo, tja od izplačevanja osebnih prejemkov na knjižice do vzgoje učencev k varčevanju.

J. T.

SESTANKI PO DELU

Komiteje občinske konference v Brežicah se zavzema za krajše in bolj pripravljene sestanke. Delegatski sistem zahteva sodelovanje širokega kroga občanov, zato bi z izplačevanjem nadomestil porabili preveč denarja. Povračila bi lahko izostala, zato naj bodo sestanki po delovnem času.

PODPISNICE SKUPAJ

Skupna komisija podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v brežiški občini je v ponedeljek, 15. aprila, sprejela finančni načrt za 1975. leto. Odločala je o spremembah in dopolnitvah sporazuma ter izglasovala merila o načinu in pogojih izplačevanja sredstev in zagotovitvi solidarnostnega prelivanja.

BREŽIŠKE VESTI

KRŠKI TEDNIK

SZDL: frontnost le ob množičnosti

Prvi v pokrajini organizirali SZDL po delegatskem načelu

Sklep predzadnje konference SZDL je bil, da je treba delegate novoizvoljene konference seznaniti z dosedanjim delom, da bi tako lahko kar najuspešneje zastavili na novo. Predsednica občinske konference Ivanka Pavlin (kateri je bila ta odgovorna naloga zaupana tudi vnaprej) je na konferenci 14. aprila izčrpno pojasnila dosedanje delo in prihodnje naloge organizacije.

Le vztrajna aktivnost dan za dnem je lahko pripeljala do tega, da se je SZDL v občini uspešno lotevala in tudi izvedla vrsto nalog. Kadrovske priprave za evidentiranje delegatov v zbor delegatov, krajevnih in samoupravnih interesnih skupnosti so uporabili tudi za oblikovanje delegacij in odborov Social-

istične zveze, o čemer so s svojim rokovnikom že lani prehiteli republiko konferenco SZDL.

Kljub doseženim uspehom so delegati opozorili v razpravi na nekatere naloge, kjer bo še močno potrebna tudi dejavnost SZDL. Kot je dejal predsednik občinske skupščine

Slavko Kržan, bo SZDL lahko mnogo prispevala k razvoju občine, če se bo lotevala tudi vprašanj gospodarjenja. Za letošnje bo treba na novo zaposliti 400 delavcev, prihodnje pomlad pa takoj še 200, med njimi tudi strokovnjake.

Stefan Kamlin, ravnatelj trebanjske osnovne šole, je opozoril, da pomeni frontnost organizacije, znana iz revolucije, predvsem množičnost. Slednjega doslej še v Trebnjem ni uspelo zagotoviti. V vrsti drugih krajevnih skupnosti je aktivnost SZDL boljše od hkratnega zivljenjskega delu članov ZK. Alfonz Tratar iz Trima je opozoril, da bi bilo treba načelo "Nič brez sindikata!", ki velja v združenem delu, vnesti tudi v SZDL. Ravno pri donedavnem zastoju družbene stanovanjske gradnje v občini, posebno gradnje solidarnostnih stanovanj, bi lahko tudi SZDL prispevala k odločnejšemu pristopu od reševanja formalno pravnih rešitev k dejanski gradnji. Čeprav je torej šlo v glavnem za volilno sejo, je razprava že pokazala zavzetost delegatov za reševanje vprašanj iz svojega okolja. Poleg 41 članov konference sodelujejo pri njenem delu vsakokrat tudi člani družbenopolitičnega zbora občinske skupščine.

A. ŽELEZNIK

»Nihče naj ne bo ob strani!«

Zakonca Horvat z Mirne redno dajeta kri

V začetku maja bo v trebanjski občini spet krvodajalska akcija. 5. maja bo odvzem krvi na Mirni, 6. maja v Mokronogu in 7. maja v Trebnjem. Odziv na krvodajalske akcije je v občini vedno lep. Letos predvidevajo razen jesenske akcije še eno, ki naj bi zajela nekatere delovne kolektive. Kaj pomeni sodelovanje v tej akciji človečnosti, sta dober zgled tudi zakonca Horvat z Mirne.

Na njun kartonček z vpisanimi datumi o darovanju krvi so nas opozorili v občinskem odboru Rdečega križa. Obisk pri Horvatovih je pokazal, da zakonca kar tekmujeta, kdo bo večkrat dal kri. Zaenkrat v tej družinski "tekmi" vodi žena. Začela je leto poprej. Kristina je kljub trem otrokom dala kri tudi nato večkrat, ker možu darovanja krvi ni vedno dopuščalo delo. "V nekaterih delovnih organizacijah dajejo na ta dan prosto. Ko sem bil 15 let v milici, smô imeli na ta dan prosto," pravi Stefan Horvat.

Horvata je h krvodajalstvu pripeljalo že delo pri milici. "Pogled na nesreče, pomoč ob njih. Navsezadnje nikoli ne veš, kdaj lahko doleti enega ali drugega." Ob slovesu sta dejala, da

bosta koga tudi še pridobila. Pozdravljata tudi pobudo občinskega odbora Rdečega križa za vsakoletna srečanja

Če le dopušča delo, darujeta kri skupaj. Kristina Horvat jo je dala že 20-krat, njen mož pa 18-krat.

Krvodajalcev. Če moralno priznanje je oddolžitev.

A. Ž.

STANOVANJSKA SKUPNOST PO DELEGATSKEM NAČELU

Se v tem mesecu naj bi se sestali člani samoupravne stanovanjske skupnosti, izbrani po delegatskem načelu. Vse doslej je skupnost delovala le v začetni sestavi. Do kasnitve je prišlo v glavnem zaradi nekaterih načelnih zadržkov. Hišni sveti namreč niso mogli biti izvoljeni tako hitro, da jih bi lahko vključili v delegacije krajevnih skupnosti. Zatem bodo ti delegati delovali v zboru za gospodarjenje s stanovanji.

„Zveza je,“ je z veseljem ugotovila pesnica Vida Brest, ki se je v imenu Gubčeve brigade udeležila sprejema kurirčkov pošte v Trebnjem. Trebanjski pionirji so pozorno zarisali svoj del poti, kjer so nosili torbo s pozdravi Titu za njegov rojstni dan. (Foto: Železnik)

IZ KRAJA V KRAJ

SKROMNA UDELEŽBA — Tako na sprejemu Titove štafete v Trebnjem kot tudi ob kurirčkov pošti je bila udeležba ostalih občanov, razen šolske mladine, pičila. Posebno tem prireditvam posvečajo drugod precejšnjo pozornost. Mladi imajo še večje veselje nastopiti, če opazijo, da ne nastopajo samo zase. Tudi sprejem kurirčkov pošte so napovedovali lepki po mestu. Res, bil je delovni dan, vendar vsi le niso v tovarnah.

KAKŠNA SOLA? — Po projekti mariborskega Marlesa naj bi imela nova mokronoška sola 15 učilnic, zraven naj bi bila tudi telovadnica. Podobno šolo imajo v Lovrencu na Pohorju.

PRIZADEVNI IN MANJ PRIZADEVNI — Pri evidentiranju članov vaških odborov SZDL so se posebno izkazali v Velikem Gabru, na Mirni, Mokronogu in Veliki Loki. Zbore delovnih ljudi in občanov po odborih SZDL so izvedli v Velikem Gabru, Mokronogu, na Mirni, Catežu, v Veliki Loki, Trebnjem, Sentru-

pertu in Dolnji Nemški vasi, v Stefanu pa z veliko zamudo. Konstituiranje krajevnih organizacij SZDL je potekalo počasi v Sentlovrencu, Mokronogu in Stefanu.

OBČINE: 40 LET GASILCEV — Jutri naj bi društvo slavilo že 40-letnico obstoja. Ker marsikaj v kraju napreduje, bi svoj dom radi tudi prebelleli.

V DVEH MESECIH VEČ KOT LANI VSE LETO — Marsikdo kar počez graja urbanistično službo pri občinski upravi. Po drugi strani pa tudi drža, da oddelek opravlja vse več dela. V zadnjih dveh mesecih je služba izdala več odločb kot lani vse leto!

ZAVAROVALNICA: TRIKRAT NA TEDEN — Nova pisarna zavarovalnice „Sava“ v Trebnjem v stavbi za občinsko zgradbo (kjer so tudi inšpektorji) posluje ob ponedeljkih, srediha in petkih od 7. do 15. ure. Ob srediha je pisarna odprta tudi popoldne, in sicer do 17. ure.

TREBANJSKE NOVICE

Pred samim republičkim srečanjem lutkarjev Slovenje je v Sevnici že lep čas vladalo ugodno vzdušje v pričakovanju te zanimive prireditve. V izložbah sevnjskih trgovin so bile razstavljene lutke, ki so jih izdelali šolarji iz raznih posavskih šol. Na sliki: zanimanje najmlajših. Samo prireditvev so podprli tudi kolektivi Jutrzanke, Lisce in trgovskega podjetja.

O šoli ne odločajo posamezniki

Kam novo šolo v Mirenski dolini? Zbora občanov v Krmelju se je udeležilo nad 200 ljudi - Negovati sodelovanje krajevnih skupnosti

Nobena skrivnost ni, v kakšnih skripcih je upravni odbor za gradnjo šol v sevnjski občini: dva ali tri mesece po izglasovanju na katero sta računala: republiška izobraževalna skupnost je črtala soudeležbo po leto pred tem sprejetem pravilniku, zvezni predpis je odpravil oročanje pri bankah. Ostalo je pri dinarjih, ki se zbirajo s samopriskevkom...

Jasno je postalo, kar je bilo povedano že na mnogih sestankih, da zaradi pomanjkanja denarja ne bo šel „skoz“ sprejeti program gradnje novih šol in otroško varstvenih ustanov. Upravni odbor je torej v položju, ko je treba pač ukrepati tako, da bo tudi z manj denarja zgrajena dekaj nova šola v Krmelju in Trzišču, ali za to območje ne bi bilo smotno postaviti le eno šolo. Pred nedavnim se je pri občinski izobraževalni skupnosti sestala posebna strokovna komisija, v katero so povabili tudi republiške strokovnjake in predstavnike obeh krajev-

nih skupnosti. Po pretresu podatkov o številu otrok in razvojnih programih obeh krajevnih skupnosti je na kraju sledilo strokovno mnenje, da bi bilo najsmotrneje najprej graditi eno šolo za višjo stopnjo (predmetni pouk). Ker je na območju trziške krajevnje skupnosti trenutno dvakrat toliko otrok kot na krmeljskem območju, komisija razmišlja o lokaciji v Trzišču.

V prepolni dvorani krmeljske Svobode je bilo 16. aprila slišati mnogo pripomb občanov k delu te komisije. Na zbor so prišli predstavniki občinske skupščine, družbeno političnih organizacij, vodja strokovne službe izobraževalne skupnosti ter pedagoški svetovalec. V več kot tridesetih razpravi so občani Krmelja prizadeto razpravljali o preteklosti in prihodnosti svojega kraja, ki si je brez take šole ne morejo zamisliti. Za malo število otrok v Krmelju vidijo razlog tudi v precejšnjih pretresih, ki jih je kraj doživljal v preteklosti. Pred dobrim desetletjem je bil zaprt rudnik, Metalna je bila v velikih težavah. Mnogo mladih ljudi, ki bi lahko sedaj že imeli družine v kraju, je odšlo.

Sele sedanji sanacijski program Metalne, novi prostori Lisce zagotavljajo, kot je bilo slišati v razpravi, večjo socialno varnost. V gradnji so številne družinske hišice in dva bloka. Ta razvoj — oporo vidijo tudi v dolgoročnem konceptu razvoja Posavja — bo po prepričanju mnogih razpravljalcev razvoj obrnil v drugo smer, kot to kažejo sedanji podatki o šolarjih. Zavzemali so se za izkoriščenost sedanjih igrišč, ki se naj bi dopolnjevala s šolo in življenjem v kraju.

Pred zborom občanov so se sestali tudi komunisti Metalne in Krmelja. Dogovorili so se za spremljanje vprašanja gradnje šole, strokovnjaki bodo morali pretresti vse vidike razvoja in potreb te doline. Na obeh srečanjih je bilo jasno rečeno vse o nadaljnjih javnosti postopka. Navsezadnje je veliko zanimanje občanov

za šolo lep dokaz, kako to ustanovo cenijo.

A. ŽELEZNIK

Niso pozabljeni

Telčice: to in ono kar je motilo občane

Pred nedavnim so na svojih shodih pričeli poudarjati, da imajo vse več skupnega s soosedno novomeško občino kot s sevnjsko onkraj hribov.

Kmet Alojz Andrejič je o tem govoril tudi na sevnjski občini, vendar so kmalu ugotovili, da občinske meje za prenekatere življenjsko vprašanje danes niso več ovira. Do Škocjana imajo le 5 kilometrov, do Trzišča, seveda krajevnje skupnosti, pa 15 km. „Zdravnik, veterinar, krajevni urad, šola in logar so trikrat bliže. Kaže, da novomeška občina bolj gleda na svoje krajevnje skupnosti. Bojimo se, da vnaprej škojanski kombi ne bo jemal več naših otrok, ker bo poln, čeprav bi v šoli imeli prostor. Tudi stroški za prevoz lesa v Škocjan so manjši, kolikor je pot krajša,“ našteva Andrejič.

O teh vprašanjih so se pogovorili na sestanku 13. aprila. Obiskala sta jih sekretar občinske skupščine Lojze Vidic in načelnik za gospodarstvo Franc Lipovšek. Ugotovili so, da nepromisljivih težav sploh ni. Zasedba sevnjske veterinarske postaje bo po prihodu še enega veterinarja iz JLA popolna. Zdravstvene knjižice lahko kdo enkrat na leto zanese v Sevnico v potrditev, zatem pa lahko iščejo zdravniško pomoč, kjer je bliže. Glede prevoza šolskih otrok naj bi posredovala izobraževalna skupnost, podoben razgovor bo tudi z gozdarji. Cesto si bo ogledala še komisija. Skratka: dobre volje ne manjka na nobeni strani!

A. Ž.

Alojz Andrejič: „Z nikomer nismo v sporu, ne z občino ne s krajevno skupnostjo. Želimo si takih rešitev, ki so za nas bolj življenjske.“

PREVLADALI SEVNIŠANI

Na občinskem tekmovanju „Kaj veš o prometu“ so vsa prva mesta v glavnem pobrali pionirji Sevnice. Pri mlajših je bil prvi Matjaž Pečnik, 2. Miran Stern, 3. Tone Barič, 4. Niko Marn z Blance. Podobno je bilo tudi pri starejših pionirjih: 1. Bojan Potočnik, 2. Tonček Polutnik — Brate iz Sevnice, 3. je bil Tomaz Bera iz Sentjanja, na 4. mestu pa je bil spet Sevnčan Miloš Brič. Občinsko tekmovanje je pregledno izvedla komisija za varnost v cestnem prometu.

POSOJILA

Ob sprejemanju programa delitve sredstev za gradnjo stanovanj v družinski in zasebnem sektorju se je komisija za graditev stanovanj pri občinski stanovanjski skupnosti odločila nameniti tudi 400.000 dinarjev za posojila zasebnim graditeljem. Lani je bilo na voljo 360.000 dinarjev, vendar je s pomočjo teh posojil kar 14 graditeljev lahko izdelalo družbena stanovanja.

SEVNIŠKI PABERKI

Mediteran, tridnevni penzion velja 320 dinarjev, društvo pa bo za člane primaknilo polovico zneska. Kolona avtomobilov bo krenila iz Sevnice 1. maja ob 6. uri izpred prostorov AMD za sodiščem.

SPREVED OB OTVORITVI MOSTU — Boštanjki gasilci bi ob otvoritvi novega mostu čez Savo radi poskrbeli tudi za dobro razpoloženje. Ob otvoritvi predlagajo spreved do vasi, kjer bi sledila zabava.

PRIZNANJA NAJPRIZADEVNEJŠIM — Na občnem zboru sevnjske organizacije Rdečega križa so podelili 9 priznanj prizadevnim in dolgoletnim članom. Prejeli so jih: Fanika Gimpelj iz Kopitarne, Leopoldina Popelar iz Florjanske ulice, Pavla Jug iz Kvedrove ceste, Franc Pinter, Pavla Pečnik iz Florjanske ulice, Valentin Hribar iz Naselja heroja Maroka, Antonija Perko, Tine Klemenčič iz Lamperč in Julka Pirkovič iz občinske uprave.

DET IZLETI ZA UPOKOJENCE — Šolsko društvo pripravlja tudi letošnji izletov za svoje člane. Jutri bodo petih zjutraj bodo krenili z izletom v sevnjske železniške postaje. Prave sprejemalec v društveni dvorani doma upokojencev.

AMĐ ZA PRAZNIK DELA — Praznična komisija sevnjskega Avtomobilnega društva prireja že po tradiciji avtomobilni praznikih dalje izletov za vse člane na našo obalo. Letošnji izlet naj bi trajal štiri dni, namenjavajo Crikvenico. Organizatorji se namenjavajo v hotelu

SEVNIŠKI VESTNIK

Odpora ni, ni pa možnosti

Načrt za uvedbo celodnevne šole že imajo

Vse osnovne šole v črnomaljski občini imajo že izdelane programe za uvedbo celodnevnega pouka, kaže pa, da manjka 33 prosvetnih delavcev in nekaj sto milijonov za gradnjo prostorov. Najbližje celodnevni šoli so trenutno v Semiču in na Vinici, kjer so o tem tudi največ razmišljali. Če bo šlo po sreči, bodo celodnevni pouk v teh dveh izobraževalnih ustanovah uvedli že z novim šolskim letom.

Tudi koordinacijski odbori po šolah so že ustanovljeni, pač pa se je pokazalo, da bo delo bolj in hitreje napredovalo, če bodo delali pod okriljem krajevnih organizacij SZDL. Tako organizacijsko telo v občinskem

merilu, ki zdaj dela pri TIS, naj bi v bodoče delalo tudi v okviru Socialistične zveze. To je nekaj misli z nedavnega posveta, ki ga je sklical občinski komite z ravnateljimi šol in funkcionarji TIS.

Pomembno je, da bistvenega odpora zoper celodnevno šolo ni niti med šolniki ne pri starših, čeprav gre za novost, ki je pri nas še malo znana. Ko so ponekod staršem razložili, kakšne prednosti in koristi prinaša otrokom celodnevni pouk, so se seveda zanj ogreli. Odvisno je od tega, kako staršem prikažejo to stvar.

Načrt o uvedbi celodnevnega pouka bi na nekaterih šolah lahko hitreje prenesli v prakso, če bi pokazali malo več iznajdljivosti. Ponekod bi tudi z malo denarja, pač pa s pritegnitvijo zunanjih sodelavcev, delovnih organizacij in društev precej naredili. Z vsem tem se zadnje tedne na vseh šolah intenzivno ukvarjajo, hkrati pa več razmišljajo o kadrovanju v pedagoški poklic. Skrb za kadre, za manjkajoče prosvetne delavce, postaja skrb šolskih kolektivov. Stvar okolja, v katerem prosvetni delavci živijo in delajo, pa je, da njihov poklic pravilno vrednotijo.

R. B.

Ni delavčeve besede

Komisija za obveščanje in propagando, ki deluje v okviru občinskega vodstva sindikata v Črnomlju, je pred kratkim začela delati. Ugotovili so, da obveščena v delovnih kolektivih ni zadovoljiva. Pritegniti nameravajo širok krog ljudi in izdati mesečni informator, namenjen delegatom, krajevnim skupnostim in vsem občanom. Predsednik komisije je Anton Troha iz Vinice. Ugotovili so tudi, da glasila, ki izhajajo v delovnih organizacijah, niso dosegla namena. Premalo je v njih čutili delavčeve besede. Če pa se delavec že pojavi kot pisec, potem njegovo besedo tako prekrojijo in „potujčijo“, da je težko razumljiva.

DANES SE ZAČNE

Na nedavnem posvetu, ki ga je sklical občinski sindikalni svet za predsednike osnovnih organizacij sindikata, so se dogovorili za izvedbo seminarja za sindikalna vodstva. Seminar se začne danes, 24. aprila, in bo trajal vse do 17. maja. Medtem bo imelo 7 skupin možnost udeležbe. Poskrbljeno je, da bodo člani sindikalnih vodstev iz delovnih organizacij lahko obiskovali seminar v času, ki jim bo najbolj ustrejal, da pri tem ne bo trpela služba in ne prehudo dom.

Črnomaljši so s pomočjo samoprispevka v zadnjih 10 letih že zgradili vrsto najpotrebnejših objektov, ker pa je trenutno najbolj pereče vprašanje prostorov na področju šolstva, se čedalje pogosteje slišijo predlogi za uvedbo ponovnega samoprispevka v ta namen. O tem je tekkel pogovor z Draganom Kosovičem, predmetnim učiteljem na osnovni šoli v Črnomlju: V čem se kaže nujna potreba po gradnji novih šolskih prostorov pri vas?

V korist otrok

„Imamo sicer novo šolsko stavbo, vendar je bila zgrajena samo do prve faze in imamo v šoli že zdaj prostorsko stisko. Na šoli v Loki smo pionirsko sobo, glasbeno sobo in knjižnico že preuredili v učilnice, kljub temu mora biti en razred otrok vedno pri telovadbi, ker zanj ni učilnice. Če hočemo uvesti enozimenski pouk in celodnevno šolo, prostora sploh manjka. Pri sedanji stiski trpi tudi vsa pionirska in zunanjsolska dejavnost.“

— Iz hod iz teh težav vidite torej v samoprispevku — kaj pravijo na predlog staršev otrok?

„Mi se zavedamo, da je najbolje in edino učinkovito opretili se na lastne sile, zato menimo, da bi s pomočjo samoprispevka in seveda znatnih družbenih sredstev najhitreje rešili ta problem. S starši naših otrok smo na roditeljskem sestanku o tem že govorili. V celoti so podprli naš predlog za uvedbo ponovnega samoprispevka v korist šolstva. S tem pa soglašajo tudi krajevna skupnost. Mi zahtevamo, da se samoprispevek uvede v korist otrok in naše skupne bodočnosti.“

R. B.

Na sliki je gasilska vrsta gasilskega društva z Radovice, v kateri so vaščani iz Krašnjega vrha, Bojanje vasi, Radošev in Radovice. Člani društva so zelo prizadevni, saj so v zadnjih starih letih kupili gasilski kombi, prapor, odkrili spominsko ploščo prvim članom in kupili novo motorni brizgalno. Vse to so dosegli s prostovoljnimi prispevki, prostovoljnimi delom, pa tudi s pomočjo občinske gasilske zveze iz Metlike.

Radovčani: ko bi imeli zdravo vodo

Vaščani na Radovici: glasovali bomo za samoprispevek - Pri zbiralni akciji za motorno brizgalno so se izkazali tudi zdorniki

„Krajevna skupnost Radovica je v metliški občini prav gotovo med najbolj revnimi, ima pa tisto, česar mnoge skupnosti nimajo — ljudi, ki so pripravljeni s prostovoljnimi delom in s svojim denarjem za svojo skupnost napraviti vse ...“

Tako nekako je pričel pripoved predsednik krajevnega skupnosti Ivan Slobodnik. Poudaril je, da je tudi njihova skupnost v zadnjih letih nekoliko napredovala, ne pa toliko, da bi bili ljudje zadovoljni. Še vedno nimajo zdrave pitne vode, so brez asfalta in v svoji skromnosti poudarjajo vedno le ta dva

problema. Za slabo elektriko in druge številne težave, ki pestijo to majhno skupnost, jim ni toliko mar. Da bi končno le dobili zdravo pitno vodo in morda asfalt skozi vas, so se odločili, da bodo zbrali okoli 20 milijonov dinarjev. Česar ni nihče verjel, to se je uresničilo. Vaščani so do sedaj zbrali že 18 milijonov in če bi se podjetja v metliški občini in po Sloveniji odzvala njihovim prošnjam, bi morda že jeseni po vasi „stekla“ voda, kakršno uživajo današnji ljudje.

tudi novo 500-litrsko brizgalno; prejšnjo so odstopili članom gasilskega društva iz Krašnjega vrha in Bojanje vasi. Za pomoč se 112 gasilcev zahvaljuje tudi občinski gasilski zvezi.

Na zboru volivcev, ki so ga imeli vaščani pred kratkim in so se ga udeležili 100-odstotno, so se pogovarjali tudi o samoprispevku. Vsi vaščani so bili se enkrat enotni: ko bo potrebno, se bodo odločili za samoprispevek, saj se zavedajo, da lahko le na ta način njihove vasi pridobijo ali boljšo elektriko ali asfalt, pitno vodo itd.

J. PEZELJ

BORCI IN OBČANI, POZOR!

Proslave ob 30-letnici osvoboditve in srečanje borcev 15. divizije, ki bo v nedeljo, 27. aprila, ob 10. uri na Glavnem trgu v Novem mestu, se bodo lahko udeležili tudi borci in občani iz metliške občine. Družbeno-politične organizacije v občini bodo namreč organizirale brezplačen prevoz do Novega mesta. Prvi avtobus bo krenil ob 7.30 iz Gradca in bo ustavljal na vseh avtobusnih postajališčih do Metlike. Drugi o krenil iz Metlike in bo prav tako pobiral vse občane, ki ga bodo pričakali na postajališčih. Organizatorji prevozov bodo poskrbeli tudi za vaščane z Radovice in Drašičev. Ponje bodo šli s kombiji, zato naj bodo v soboto zjutraj vsi pripravljene, da ne bi zamudili na proslavo.

Vsi zainteresirani občani in borci dobijo natančnejše podatke v krajevnih skupnostih ali v pisarni SZDL v Metliki.

V soboto na Suhor

Na sestanku, ki so ga imeli člani metliške konference mladih v izobraževanju pri OK ZSMS Metlika prejšnji teden, so se pogovorili o organizaciji dveh večjih proslav: ob 30-letnici osvoboditve in ob 1. maju.

Proslavi bosta pred suhorsko osnovno šolo v soboto, 26. aprila, ob 18. uri. V kulturnem programu, ki ga bo pripravila občinska konferenca ZSMS s pomočjo sindikata, pa bodo nastopili šolarji, dijaki, delavci in mladi iz krajevnih skupnosti z zborni recitacijo. Pel bo pevski zbor osnovne šole iz Metlike, predstavila se bo metliška godba, igral bo Črnomaljšan Silvester Mihelčič. 90-minutni program bodo zaključili z recitacijami. Takoj po proslavi bo družabni večer; pripravili ga bodo mladinci iz suhorske mladinske osnovne organizacije. Po sprejemu 80 mladincev v teritorialno mladinsko enoto bodo za ples poskrbeli kranjski „Tekiti“.

SPREHOD PO METLIKI

PROSLAVA NA SUHORJU — Za 1. maj pripravljajo mladi veliko proslavo na Suhorju. V programu bo sodelovalo preko šestdeset mladincev iz domala vseh osnovnih organizacij ZSMS. Na proslavi bodo tudi podelili članske izkaznice mladincem, ki so se prostovoljno prijavili v partizansko enoto.

ZA PRVI MAJ — Za praznik dela bo več proslav v šolah ter v delovnih kolektivih. Prvomajске proslave bodo ljudje preživeli večinoma doma, nekaj pa se jih odpravlja tudi v planine ali na morje. Vsem želimo veliko sonca in veselja.

PREMALO SREDSTEV — Belokranjski muzej je poslal te dni izvršnemu odboru kulturne skupnosti pismo, v katerem navaja, da bodo z dodeljenimi sredstvi za leto 1975 zelo težko šajali. Dodeljeni denar bo komajda zadoščal za najnujnejše.

vrsto akcij pa bodo morali žal opustiti.

OBČANI, ZBIRAJTE PAPIRI!

Občinski odbor Rdečega križa za Metlika vabi vse prebivalce k sodelovanju pri zbiranju starega papirja. Kot že mnogokrat poprej bo tudi ta akcija, ki se bo zaključila 23. maja, potekala po vsej Sloveniji; pripravila pa sta jo republikanski Rdeči križ in Unija papir servis iz Ljubljane.

Občinski odbor RK se je povezal z vsemi šolami, delovnimi organizacijami in mestnimi organizacijami Rdečega križa, tako da bo akcija kar najbolje uspela.

V Beti - dobro

Ivan Slobodnik: vsi vaščani si želimo zdrave pitne vode in asfalta. Prav bi bilo, da nam pri delu priskočijo na pomoč vse delovne organizacije iz metliške občine, pa tudi iz ostale Slovenije. Le z njihovo pomočjo bi pri nas dobili tisto, kar imajo že vsepovsod po naši republiki — zdravo vodo.

Da vaščani resnično vedo, kaj je solidarnost, so dokazali tudi z nakupom novega gasilskega kombija. Prav gotovo gre pri nakupu avtomobila in brizgalne veliko zaslug tudi nekaterim zdornikom, predvsem „Kanačanu“ Juretu Rudmanu, ki je zbral 134 dolarjev, izkazal pa se je tudi Ivan Šavor in tako ima radoviško gasilsko društvo

Svet ZK Beti in občinski komite ZK sta se sestala na skupni seji, da bi pregledali, kako komunisti in vsi zaposleni uresničujejo stališča in sklepe, sprejete na sestanku vseh komunistov Beti z dne 10. februarja 1975. Iz poročil vseh sekretarjev osnovnih organizacij ZK, sindikata in mladine je bilo razbrat, da je politična situacija v tej največji belokranjski tovarni zadovoljiva, saj je na vseh področjih viden napredek. Občutno se je zboljšala delovna disciplina, sprejet je načrt varčevanja, izdelani so domala vsi samoupravni akti, izpopolnjeno je informiranje delavcev, zaživi se samoupravni organi, le pri odbornih samoupravne delavske kontrole je čutili nekatere začetne težave. V zadnjem času so organizirali v Beti vrsto seminarjev za delegate samoupravnih organov, kar se pozna pri odločanju. Delegati in z njimi vred vsi delavci se vedno bolj zavedajo, da lahko delijo le tisto, kar skupno ustvarijo, da pa je končni rezultat odvisen od prizadevanj vsakega posebej.

Na skupnem sestanku so sklenili, da bodo v tej smeri še naprej delovali, da bodo poostri odgovornost posameznih komunistov in da se bodo še bolj kot doslej posvetili proizvodno-tehnološkim problemom.

T. G.

Ob začetku meseca mladosti mladinski posnetek. Na fotografiji so dijakinje srednje ekonomske šole v Črnomlju, ki je začela s prvim oddelkom, predvideno pa je, da bi se šolanje teh kadrov nadaljevalo in širilo. Potrebe po šolanih ljudeh so velike! (Foto: R. Bačer)

ČRNMALJSKI DROBIR

KAR 200 NOVIH DREVES — Ko so pred kratkim podri štiri stare topole nasproti Lovskega roga in veliko vrbo, ki je bila ovira za promet, so nekateri občani zelo kritizirali, češ da ne pazijo na podobo mesta. Morda bodo zdaj zadovoljni, ko so delavci krajevnega skupnosti zasadi na območju mesta kar 200 novih dreves raznih vrst.

POKLIČNO USMERJANJE — Učenci osmih razredov osnovne šole iz Črnomlja so 17. aprila obiskali ISKRO v Semiču, kjer so si ogledali proizvodnjo. Obisk sodi v sklop poklicnega usmerjanja osmošolcev, hkrati pa ga predpisuje tudi učni načrt iz fizike.

VSE SO PREKOPALI — Vzbokline v Kolodvorski ulici nasprotno lekarne so izginile. Mehka tla, ki so bila posledica slabo zgrajene ceste, so prekopali, utrdili in na novo asfaltirali. Avtomobilisti se zdaj ne pritožujejo več.

PRVOMAJSKI KONCERT — V počastitev 27. aprila in 1. maja ter ob 30-letnici osvoboditve prireja krajevena organizacija SZDL v Črnomlju koncert za občane. Prireditve ob 25. aprila ob 19. uri v prosvetnem domu, vstopnine pa ne bo. Na koncertu bodo nastopili solisti in pevc v vojaškem orkestru.

NOVI NASADI — Krajevna skupnost je že uredila stare nasade po mestu, razen tega pa so uredili tudi nekaj novih. Mali parki ali zelenice so nastali pri tržnici, v okolici Beti in pri novem vrtcu. Prav tako so s cvetjem zasadili otok pod Suhim mostom.

PIHA JIM POD NOGE — Ženske na tržnici so kljub novogradnji in obljubam o strehi nad glavo ostale na prostem. Pokrita tržnica sicer je, vendar nima sten, zato je prepil in ženske pravijo, da jim strašno piha pod noge. Če bi tam stala in prodajala, bi bile že vse bolne!

Na proslavo!

Udeležencem proslave v čast 30-letnice osvoboditve, ki bo 27. aprila v Novem mestu, je zagotovljen brezplačen prevoz z avtobusi. Vozni red je naslednji:

Na dan proslave bo odpeljal en avtobus ob 7. uri iz Adlešič, pobral pa bo občane še iz Vrhove, Preloke, Zilj in Vinice. Z Vinice bo odpeljal ob 8. uri. Iz Dragatuša je odhod ob 8. uri, avtobus pa se bo ustavil tudi na Kvasici, v Kanizari in v Črnomlju, od koder bo odpeljal ob 8.30. Občani semiškega konca bodo lahko vstopili ob 7.30 v Stranski vasi, potem pri železniški postaji v Semiču, v središču Semiča ob 8.15 in na Štekljevču ob 8.30. Mladinska brigada bo imela svoj avtobus, ki bo odpeljal ob 8. uri iz Črnomlja. Vabljeni!

Črnomaljski poročevalec

metliški tednik

Dvoje pobratenj in priznanja za 30-letnico

V naslednjih desetih dneh več prireditvev, posvečenih jubileju osvoboditve

Danes, 24. aprila, se bodo v kočevski občini začele letošnje prireditve ob 30-letnici osvoboditve, in sicer z otvoritvijo razstave del slikarja Franceta Miheliča. Odrpilo jo bodo ob 18. uri v Likovnem salonu. Trajala bo do 12. maja.

Ze jutri ob 17. uri pa bo druga večja prireditev, akademija v počastitev dneva OF, združena s svečano sejo občinske konference SZDL. Ob tej priložnosti bodo sprejeli v SZDL vse mladince, ki bodo leto dopolnili 18 let, razen tega bodo podelili priznanja OF zaslužnim občanom in organizacijam.

Naslednja večja prireditev, posvečena 30-letnici osvoboditve Kočevja, pa bo v ponedeljek, 5. maja, ob 16. uri, ko bo v zgodovinskem Šeškovem domu svečana seja krajevne skupnosti Kočevje-mesto in akademija. Udeležili se je bosta tudi delegaciji krajevnih skupnosti Škofja Loka in Prokuplje, ki bosta podpísali s krajevno skupnostjo

Kočevje-mesto listini o trajnem sodelovanju oziroma pobratenj. Krajevna skupnost Kočevje bo tokrat - prav ob 30-letnici osvoboditve mesta - tudi prvič praznovala svoj krajevni praznik, in to zelo svečano, saj bodo podelili občanom, ki so najzaslužnejši za razvoj mesta, naj-

TISKARSKI ŠKRAT

V 15. številki Dolenjskega lista je na celi kočevski strani tiskarski škrat delno zamešal besedilo dveh člankov. Članku „Delavci holj odločajo“ je odvzel zadnje tri odstavke in jih dodal članku „Delavci naj povedo, kakšno DU hočejo“. V zameno pa je članku „Delavci naj povedo, kakšno DU hočejo“ odvzel dva odstavka in ju dodal članku „Delavci naj odločajo“. Bralcem se zaradi zmešnjave opravičujemo.

višja odlikovanja KS - „bronašte jelke“, več deset zaslužnim občanom pa zlate, srebrne in bronaste plakete mesta.

V teh dneh bo tudi več drugih prireditvev, nastopov in tekmovalj. Po hriboh bodo go-

BOLJ SODELOVATI

O programu dela Službe družbenega knjigovodstva (SDK) Kočevje so razpravljali na zadnji seji občinskega komiteja ZK. Ob tem so poudarili, da mora SDK tesneje sodelovati z delavsko kontrolo v TOZD in komisijo za ugotavljanje izvora premoženja. SDK je namreč tako ustanova, ki bi s svojimi strokovnimi službami lahko zelo pomagala delavski kontroli, da bi uspešneje delala. Doslej med vsemi temi organi kontrole ni bilo pravega sodelovanja.

Znanje je delavčevo orožje

Le z njim si bo lahko priboril ustavne pravice in dolžnosti - Komunisti o izobraževanju

Delavska univerza ni enakovredna znotraj vsega vzgojno-izobraževalnega sistema, čeprav bi morala biti, saj tako zahteva ustava in stališča ZK. To so ugotovili na zadnji seji občinskega komiteja ZK Kočevje, ko so razpravljali o stališčih in sklepih IK predsedstva CK ZKS v zvezi z nadaljnjim razvojem

reli kresovi v počastitev praznika dela. Delegacije bodo polagale vence pred razne spomenike, da bodo tako počastile spomin na borce, ki so pred 30 in več leti darovali življenje za našo svobodo. Na sporedu pa bo seveda tudi več športnih tekmovalj in prireditvev. Največ jih bo v dneh od 1. do 4. maja, sicer pa bodo trajala ves mesec.

Tako se bodo te dni prebivalci kočevske občine dostojno vključili v proslavljanje 30-letnice osvoboditve, ki jo praznujemo po vsej domovini. Že zdaj potekajo priprave za udeležbo na osrednji proslavi 10. maja v Ljubljani, ki se je bo predvidoma udeležilo kar okoli 1.000 kočevskih občanov.

J. P.

V maju, mesecu mladosti, bodo občani krajevne skupnosti Kočevje prvič v zgodovini proslavili tudi svoj krajevni praznik v spomin na osvoboditev mesta pred 30 leti. (Foto: France Brus)

Nesolidarna solidarnost

Proračunska poraba na prebivalca naj bi se v slovenskih občinah polagama izenačevala. Leta 1973 je znašala proračunska potrošnja na prebivalca v občinah Kočevje 532 din, Koper 1.141 din, Ljubljana-Center 2.721 din, Ljubljana-Šiška 1.116 din, Metlika 929 din, Piran 1.316 din, Ribnica 567 din, Grosuplje 557 din itd., medtem ko je znašalo slovensko povprečje 808 din na prebivalca.

Izenačevanje naj bi potekalo tako, da bi proračunska poraba, izražena v odstotkih, v primerjavi z zatečeno porabo preteklega leta, bila v občinah z nizko porabo za nekoliko odstotkov večja, kot v tistih s porabo nad slovenskim povprečjem. Zamisel je bila sicer lepa, vendar z matematiko nekaj ni bilo v redu. Leta 1973 je namreč proračunska poraba na prebivalca v občini Kočevje znašala 532 din in je za republikim povprečjem zastajala za 267 din, leta 1974 je znašala 582 din, za letos pa je predvidena razlika 319 din. To pomeni, da se razlika ne zmanjšuje, ampak se v denarju zvišuje, ker pač znese na primer 23 odstotkov od 1300 din (razvitejša občina) več kot 24,1

Pri prikazovanju stave sem se poslužil podatkov iz leta 1973 in 1974, ki so po razpoložljivosti in predvideni za letos. Te številke vendar ne kažejo dejstva, da taka solidarnost ni prava, da taka solidarnost in da se občinska solidarnost in da se občinski ki so imele v preteklosti majhno proračunsko potrošnja na prebivalca, da...

J. PRIMC

Glavna letošnja investicija krajevne skupnosti Kočevje je plavalni bazen in telovadnica, ki bosta pod isto streho, dograjena pa bosta jeseni. Dela, ki se financirajo predvsem iz samoprispevka občanov, zelo lepo napredujejo. (Foto: France Brus)

VEN IZ MESTA

Med občani Kočevja in graditelji zasebnih stanovanjskih hiš je veliko zanimanje za zemljišča in gradbene prostore ob asfaltni cesti med Salko vasjo in Zeljnami pri Kočevju. Ljudi privlači ugodna sončna lega in razmeroma majhna oddaljenost od mesta. Zgrajenih je že precej novih hiš, nekatere pa še grade.

V. I.

NALOGE KOMUNISTOV

Do konca maja bodo v vseh osnovnih organizacijah ZK v kočevski občini preštudirali Titove govore in sklepe 2. seje CK ZK, ki se nanašajo na delo komunistov in organizacij ZK. Razen tega bodo posvetili posebno sejo občinskega komiteja ZK tudi oceni idejnopolitičnih razmer v občini.

J. P.

PREDSTAVLJAMO VAM PROKUPLJE

Vtisi in obiska pred pobratenjem

Katja Rupena se je šolala v Prokuplju - Potrebuje strokovnjake - Krajevna samouprava še ni razvita - Gradili bodo vodovod - Medsebojno spoznavanje in izmenjava izkušenj bosta pripomogla do hitrejšega napredka

V začetku aprila je obiskala krajevno skupnost Prokuplje v Srbiji tričlanska delegacija krajevne skupnosti Kočevje. Med tridnevni razgovori so se dokončno dogovorili o pobratenj obeh KS, razen tega pa so izmenjali podatke o zgodovini in vsestranskem razvoju krajevnih skupnosti oziroma občin. Kočevsko delegacijo je vodil prof. Saša Bižal, v delegaciji pa sta bila še inž. Dušan Oražem in France Ožbolt. Po vrnitvi so nam občino in krajevno skupnost predstavili tako:

PRVI KOMISAR SLOVENEK

„Bratstvo in enotnost vseh jugoslovanskih narodov se je krepilo že med vojno. Čeprav sta Srbija in Slovenija daleč narazen, se je v vrstah naših partizanov borilo precej Srbov, med srbskimi partizani pa so bili tudi Slovenci. Kot zanimivost so nam povedali, da je bil prvi politični komisar topliškega partizanskega odreda (topliško območje šteje danes 5 občin, njihovo središče pa je prav Prokuplje) Slovenec Konrad Zitnik. Med vojno je padel. Proglasen je za narodnega heroja. V Prokuplju pa se je šolala tudi Slovenka Katja Rupena.

sodi med manj razvite v Srbiji. Lani je znašal v občini družbeni bruto proizvod 1.776.434.000 din, družbeni proizvod 623.446.000 din, narodni dohodek pa 562.583.000 din. Načrtujejo, da bosta družbeni proizvod in narodni dohodek porastla letos za 14 odstotkov.

Število zaposlenih je znašalo lani 9.500 delavcev, od tega 6.708 v družbenem sektorju gospodarstva. Med industrijskimi podjetji naj omenimo tovarno barvastih kovin, rudnike kovin in nekovin, tovarno stekla, industrijo azbestnih proizvodov, predilno industrijo, industrijo filca, kmetijsko-industrijski kombinat, proizvodnjo alkoholnih in brezalkoholnih pijač, lesno industrijo in konfekcijo...

18 NARODNIH HEROJEV

V mestu so 3 osnovne šole, v občini pa še 7 vaških šol s skupno 7.000 učenci. Gimnazijo

obiskuje od 300 do 400 dijakov. Razen tega je v Prokuplju še srednja medicinska šola, dva centra srednjih poklicnih šol (kmetijsko, srednja tehnična oz. kovinska šola), delavska univerza, knjižnica, amatersko gledališče, dva kina, športni dom, odprt olimpijski bazen, nogometni stadion, grade pa še telovadnico. Nogometaši tekmujejo v republiški ligi, boksarji v 1. ligi, imajo pa še dobre ekipe kosarke in rokometne.

Na področju zdravstva imajo regionalni medicinski center, ki prerašča v bolnico. V občini je 10 ambulant. V zdravstvu je 500 zaposlenih, od tega 77 zdravnikov. Ležišč za bolnike imajo 500. Prihodnje leto bodo dogradili še center za rehabilitacijo, ki bo veljal 100 milijonov dinarjev; od tega bodo dobili 80 milijonov iz republiških virov.

33.000 prebivalcev občine je sodelovalo v NOV, od tega 18.000 aktivno. Med vojnimi jih je izgubilo življenje 10.300, od tega spet 2.000 v taboriščih. V mestu je 1.200 članov ZZB in iz mesta je padlo 400 borcev. Iz občine je izšlo 18 narodnih herojev, 8 je še živih, imajo pa tudi še 3 žive španske borce. Pokojnine za borce so urejene.

Skupno imajo v občini 3.200 članov ZZB, od tega 83 spomeničarjev; 3.300 članov ZK in 9.000 članov ZSM. Ustanovili so tudi SIS, a še niso zaživele. Vse delo, življenje in odločitve potekajo bolj v občinskem merilu, kot po krajevnih skupnostih, ki še niso zaživele.

60 MILIJONOV ZA VODO

Občinska skupščina šteje 140 delegatov, od tega 40 zbor krajevnih skupnosti. Krajevna skupnosti se financirajo le iz samoprispevka, ki je bil doslej uporabljen predvsem za komunalno urejanje podeželja, tako da mestna krajevna skupnost zadnji dve leti skoraj ni mogla

delati. Svet krajevne skupnosti šteje 99 članov.

Samoprispevek po 2 odstotka od osebnih dohodkov plačujejo v občini že 18 let. V glavnem je bil porabljen za obnovo podeželja, se pravi za ceste, vodovode, elektriko in podobno. Zdaj pa bo šel končno tudi za mesto, in sicer za vodovod. V mesto bodo napeljali vodo kar 23 km daleč, kar jih bo veljalo 60 milijonov dinarjev (se pravi 6 starih milijard!). Seveda je slaba tudi kanalizacija, ki jo bodo morali urejati hkrati z vodovodom. V občini je tudi še veliko makadamskih cest, v mestu pa manj. Tudi parki v mestu so lepi.

Gradnja hiš poteka še precej na črno. Včasih jo zgradi sorodniku vse sorodstvo kar v treh,

štirih dneh. Učinkovitih ukrepov proti črnograditvam nimajo. Hiše grade tudi v sovjenskem stilu, se pravi v tipični kapnici, medtem ko je slovenski običaj na 4 kapnice.

HIŠNIH SVETOV NI

V občini imajo kar 2.000 nekvalificiranih občanov, ki bi se radi zaposlili. Predvsem so predvsem za delo v industriji in gradbeništvu. Strokovnjakov in gradbenikov je malo, raven v prosveti, kjer imajo presežek. Štipendiranje je na premo preko delovnih organizacij. Strokovnjake zelo potrebujejo, saj je občina bogata z naravnimi surovinami, vendar jih zahtevajo zaradi pomanjkanja strokovnjakov ne morejo izkoristiti.

Saša Bižal, vodja delegacije, ki je obiskala Prokuplje: „Čeprav pravijo, da je njihovo kmetijstvo slabo, jaz nisem imel tega vtisa. Vsak kosček zemlje imajo obdelan.“

Trgovina je kar primarna v vitalnosti. 46 odstotkov trgovinske mreže predstavlja domača trgovina, ki se razvija dobro, enako kot kočevska, in po predvidenju bo privedla do „Trgoprometa“. Ostale trgovine so last podjetij od drugih držav iz Slovenije.

Omenili smo, da je krajevna samouprava slabo razvita. V Ajdovcu, kjer imajo zanski odred, imajo krovnostrokovno rekreacijsko središče na morju. Po sedanjem predvidenju lahko sem poslali na letovajočo našo mladino, oni pa bi poslali k nam.

V občini so še izvirni in so ne vode. V Ajdovcu, kjer imajo ustanovljen prvi topliški narodni zanski odred, imajo krovnostrokovno rekreacijsko središče na morju. Po sedanjem predvidenju lahko sem poslali na letovajočo našo mladino, oni pa bi poslali k nam.

od 20. III. do 20. V. 1975
20% POPUST

20 LET 20 LET 20 LET 20 LET 20

MELOVICA

v posl. ŠKOFJA LOKA Kidričeva 58,
 in v vseh ostalih trgov. podjetjih z
 gradbenimi materijali

**BALKONSKA VRATA
 NOTRANJA VRATA**

ZAGREPUBLIC

dolenjka
 dolenjka

NON-STOP

Prodajalna TEKSTIL na Glavnem trgu bo od 5. maja odprta
 od 7. do 19. ure, ob sobotah pa od 7. do 12. ure

Prodajalna OPREMA na Kidričevem trgu pa že posluje
 od 7. do 17. ure, ob sobotah pa od 7. do 12. ure

vozni red

VIATOR, TOZD „BELA KRAJINA“
 Črnomelj

obvešča cenjene potnike iz področja Bele krajine in Suhe
 krajine, da se lahko od 3. 5. 1975 dalje poslužujejo avto-
 busne linije za potovanje v Ljubljano ali iz Ljubljane v Belo
 krajino po naslednjem voznem redu iz večjih krajev.

14.30	Črnomelj	9.18
14.55	Semič	8.54
16.05	Žužembek	7.50
17.20	Ljubljana	6.30

Avtobus ima direktno zvezo v Črnomlju do Vinice.

Ob PRAZNIKU DELA prodajamo od 24. do 30. aprila vsa
 moško, žensko in otroško konfekcijo z

10 odst. popustom

Izkoristite možnost ugodnega nakupa!

„**Veletekstil**“
 POSLOVALNICA ČRNOMELJ

PROSTA DELOVNA MESTA!

TOZD Putnik Slovenija,
 PENZION TREBNJE

razpisuje prosta delovna mesta

1. DVE DELOVNI MESTI NATAKARJA (ICE)
2. ENO DELOVNO MESTO KUCHARICE
3. ENO DELOVNO MESTO TOČAJKE
4. ENO DELOVNO MESTO ČISTILKE
5. DVE UČENKI V STREŽBI

Delovna mesta pod tč. 1., 2. in 4., so za določen čas.
 Pogoji: pod tč. 1., 2., in 3. KV oziroma PKV natakara oziroma
 kuhar, pod tč. 4. NKV delavka in pod tč. 5. uspešno
 končana osnovna šola.
 Ponudbe pošljite na gornji naslov najkasneje do 1. 6. 1975.
 Informacije na telefon 83-047.

Trgovine ob sobotah

POSLOVNI ČAS V TRGOVINAH OB SOBOTAH

Odlök o poslovnem času v trgovini, gostinstvu in obrti pred-
 pisuje, da morajo biti prodajalne z živili in industrijskim bla-
 gom odprte ob sobotah najmanj 5 ur. Z organizacijami zdru-
 ženega dela s področja trgovine pa je bil dosežen sporazum o
 poslovnem času za območje Novega mesta za trgovine z ži-
 vilni. Po tem sporazumu bodo ob sobotah odprte trgovine z
 živili do 15. ure. Daljši poslovni čas, in sicer do 16. ure,
 bosta imeli le naslednji trgovini na Glavnem trgu:

- SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA PRI MOSTU
- PRODAJALNA „PRI VODNJAKU“

Prodajalna kruha pa bo ob sobotah odprta do 18. ure.

POZIV STARIM OBRTRNIKOM

Obrtniki in njihovi družinski člani, ki niso pridobili pravice
 do pokojnine iz obveznega zavarovanja, ker so prenehali
 opravljati obrtno dejavnost pred 1. 1. 1965 in če njihovi
 skupni dohodki skupaj z dohodki članov gospodinjstva ne
 presegajo 6.000,— din letno na prosilca in 3.000,— din letno
 na posameznega člana gospodinjstva, lahko zaprosijo za pod-
 poro. Če je v dohodku zajet katastrski dohodek od kmetij-
 stva, se ta računa tako, da se pomnoži s količnikom 8,67.
 Do podpore so upravičeni obrtniki, ki so opravljali obrt vsaj
 15 let na območju SR Slovenije in ki so prenehali opravljati
 obrtno dejavnost zaradi starosti ali onemoglosti, in družinski
 člani takih obrtnikov, ki so vsaj 10 let opravljali obrtno
 dejavnost.
 Interesenti naj se prijavijo do 31. 5. 1975 pri Skladu za
 vzajemno pomoč zasebnih obrtnikov Slovenije v Ljubljani,
 Vošnjakova 6, ali pri Skladu za vzajemno pomoč zasebnih
 obrtnikov v Mariboru, Orožnova 7, ali pri Skladu za vzajem-
 no pomoč zasebnih obrtnikov v Kranju, Tomšičeva 12.
 Solidarnostni sklad zasebnih obrtnikov.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Ljubljanska banka

Da bi združeni zagotavljali uspešnejše gospodarjenje z denar-
 nimi sredstvi in s tem uresničevali širše družbene interese, sta
 Dolenjska banka in hranilnica, Novo mesto, in Ljubljanska
 banka, Ljubljana, sklenili, da se integrira, istočasno pa začne
 podružnica Krško delovati kot podružnica Ljubljanske
 banke. Zaradi predvidenega razširjenega obsega poslovanja te
 podružnice vabimo k sodelovanju nove šodelavce za delo v
 bančni organizaciji, ki bo s svojim poslovanjem pokrivala
 območje Posavja, zato

objavljamo

za novo PODRUŽNICO LJUBLJANSKE BANKE KRŠKO
 naslednja prosta delovna mesta:

- I. V sektorju sredstev in naložb
 1. VIŠJEGA STROKOVNEGA SODELAVCA — vodje oddelka kreditnih poslov
 2. STROKOVNEGA SODELAVCA — vodje odseka dolgo-ročnih kreditov
 3. STROKOVNEGA SODELAVCA — vodje odseka deviznega režima
 4. 5 VIŠJIH REFERENTOV
 5. 3 REFERENTOV
- II. V sektorju organizacije in bančne operative
 6. VIŠJEGA REFERENTA — vodje odseka splošnih poslov — tajnika organov upravljanja in samoupravljanja
 7. VIŠJEGA REFERENTA — vodje oddelka blagajne in likvidature
 8. STROKOVNEGA SODELAVCA — vodje oddelka računovodstva
 9. VIŠJEGA REFERENTA — vodje odseka knjigovodstva banke
 10. REFERENTA — likvidatorja
 11. 3 REFERENTOV
 12. 2 OPERATERJEV MDS
 13. LIKVIDATORJA
 14. TELEFONISTA
 15. STROJEPISKE I a
 16. TAJNICE v vodstvu podružnice

Poleg splošnih pogojev se za zasedbo delovnih mest zahteva:

- za delovna mesta pod 1., 2., 3. in 8.: visoka izobrazba ekonomske ali pravne smeri, nad 4 leta oz. nad 3 leta delovnih izkušenj na ustreznih delovnih mestih v stroki oz. v banki in aktivno znanje enega tujega jezika;
- za delovna mesta pod 4., 6., 7. in 9.: višja izobrazba ekonomske smeri ali delovnemu področju ustreznih smeri, nad 2 leti delovnih izkušenj v stroki ali v banki in pasivno znanje enega tujega jezika;
- za delovna mesta pod 5., 11. in 16.: srednja izobrazba splošne, ekonomske ali administrativne smeri, nad 2 leti delovnih izkušenj v stroki ali v banki, za tajnico se poleg navedenega zahteva obvladanje stenografije in stroje-pisja;
- za delovno mesto pod 10.: srednja izobrazba, nad 2 leti delovnih izkušenj v stroki ali v banki, od tega vsaj eno leto prakse pri blagajniških — likvidatorskih poslih;
- za delovna mesta pod 12.: srednja izobrazba, nad 1 leto delovnih izkušenj v stroki in uspešno opravljen tečaj za operaterje MDS;
- za delovno mesto pod 13.: srednja izobrazba in do 1 leta delovnih izkušenj v stroki ali v banki;
- za delovno mesto pod 14.: ustreznost poklicna šola oz. dokazilo o usposobljenosti za delo z napravami ter do 1 leta delovnih izkušenj;
- za delovno mesto pod 15.: dveletna administrativna šola ali najmanj enoletni strojepisni tečaj, izpit za strojepisko I a in do 1 leta delovnih izkušenj.

Zaželeno je, da se prijavijo kandidati predvsem iz Posavja. Kandidati za objavljena delovna mesta lahko vložijo prijave s kratkim življenjepisom, navedbami o dosedanjih zaposlitvah ter dokazili o šolski izobrazbi na naslov: LJUBLJANSKA BANKA, Centrala, Ljubljana, Trg revolucije 2/XI, Kadrovska služba, kjer lahko dobijo tudi dodatne informacije. Rok za prijavo je 15 dni po dnevu objave.

LAŠKO PIVO - LAŠKO

Vsi bi šli še enkrat

Nekoč sem bral, da stoji nekje na Norveškem spomenik padlim rodoljubom in borcem zoper fašizem, na katerem preprosto piše: „Nihče omenjen, nihče pozabljen.“

Na ta kratka stavka, ki pa povesta veliko več kot pogosto nabuhle fraze, sem se spomnil ob srečanju z Antonom Jaksetom iz Orehovice, nekdanjim komandantom bataljona Dolenjskega odreda. Skromni Anton je namreč rekel, da ob 30-letnici zmage nad fašizmom ni pravično v Portretu tedna predstaviti samo enega borca, vsi da so si zaslužili portret: padli in preživeli. Nikogar ni med nami, ki se ne bi strinjal z Jaksetovimi besedami, zato naj bo njegov portret poskus simbolične oddolžitve nikoli omenjenim in nikoli pozabljenim.

Kmečki sin izpod Gorjanecv Anton Jakše je tako kot mnogi drugi že ob začetku okupacije spoznal, na kateri strani je ljudstvo. V Orehovici je že leta 1941 učinkovito delovala organizacija Osvobodilne fronte; Anton je bil njen obveščevalec; njihova hiša je stala na samem kot nalašč za zvezo. Stvari so šle svoj tek in septembra 1943 se je moral Jakše odpraviti v redne enote POJ. Ko ga vprašam, kaj je bilo težje, biti obveščevalec ali borec, Jakše pretehta besedo in pove da je bilo oboje težko in seveda včasih tudi veselo, vendar si kot obveščevalec neskončno sam, vse, kar imaš, je tista pištolica in tvoja pamet, ni tovarišev, ki bi te bodrili, si neskončno sam.

Če potem samo fotografiramo pot Antona Jakšeta, je treba navesti, da je bil v XII. štajerski brigadi,

dokler se ni ponovno osnoval Dolenjski odred, v katerem je napredoval od namestnika komandirja čete do komandanta bataljona. Vmes je bila tudi oficirska šola v Metliki. Najhuje je bilo med nemško ofenzivo oktobra 1943, ko med neprestanimi boji 7 dni niso ničesar dali v usta, njegov bataljon, ki je štel 60 mož, je nekoč več ur zadrževal okoli 1200 Nemcev. Trikrat so jih odbili. 20. februarja 1945 je Antona Jakšeta na koti 603 v Suhi krajini našla krogla ter ga ranila v roko in prsi. Pred tem so partizani trikrat odbili sovražnikov napad. Ko so se morali umakniti, so bile cevi „šmajserjev“ tako pregrete, da orožje ni hotelo več streljati.

V Bariju v Italiji nihče od zdravnikov ni verjel, da bo komandant bataljona preživel. Dolenjska trdoživost pa je bila močnejša od smrti in tako je Anton Jakše doživel tudi naj srečnejši dan v življenju: osvoboditev Jugoslavije. Edina kaplja pelina je bil zanj in ostale tovariše, priklenjene na bolniško posteljo, spomin na soborce, ki so padli, ki jim usoda ni namenila deliti radosti zmage. In ravno oni so dali zanj največ – svoja življenja.

„Ko se borci od časa do časa srečamo in nanese beseda na vojno vihro,“ pripoveduje Jakše, „Vedno znova pridem do čudovitega spoznanja, da bi mi vsi kljub letom in ranam tudi danes, če bi bilo treba, zgrabili za puške in pregnali iz naše domovine vsakogar, ki bi si je hotel prilastiti. Vsi bi šli še enkrat v hosto, pravimo preprosto. In s tem je povedano prav vse.“

MARJAN BAUER

ČAR MOTOKROSA – z lanskega državnega prvenstva v Dragovanjski vasi. Na sliki je tekmovalac Bertok iz Kopra.

Dirkači za državno prvenstvo

1. maja bo v Dragovanjski vasi pri Črnomlju velik motocross, na katerem bodo sodelovali najbolj znani domači dirkači in nekaj tujih

AMD Črnomelj letos že drugi organizira športno prireditev na državni ravni, vendar bo letošnja še veliko bolj izpopolnjena, kot je bila lanska. Pričakujejo nekaj tisoč gledalcev, za katere je hrana in pijača pripravljena. Ogled dirke bo tudi lep prvomajski izlet.

Kakih 3 kilometre iz Črnomlja proti Vinici leži ob cesti Dragovanjska vasi, kjer bo na pripravljene dirkalni stezi tekmovalje v motocrossu za motorje do 50 ccm in 125 ccm. Vsega skupaj je prijavljenih že nad 70 tekmovalcev, med katerimi je 7 tujih dirkačev iz Avstrije, Francije, Nemčije, Švice in Nizozemske. Seveda bodo za državno prvenstvo tekmovali tudi najboljši jugoslovanski tekmovalci, z njimi pa se bo pomerilo tudi nekaj domačinov. V dirki za motorje do 50 ccm bodo nastopili Anton Vajs, Božo Stukelj, Alojz Satošec in Janez Filipak, z motorji do 125 ccm pa bosta dirkala še Anton Vlašič in Peter Plevnik.

Organizatorji pričakujejo okrog 5.000 gledalcev iz raznih krajev, kajti na prireditvi bodo vozili

Roparji prišli z avtom

Rop pri savskem mostu v Sevnici je bil že drug dan razkrit: dva domačina sta v priporu

18. aprila ponoči je sevnškim miličnikom prijavil rop 21-letni Anton Solce iz Smarja. Povedal je, da so ga neznanci napadli, ga pretepli in mu nato odvzeli denarnico s 1.000 dinarji. Roparji so se po oškodovančevem pripovedovanju pripeljali z avtom in nato spet z njim odrzeli v noč.

Se isti dan so miličniki in kriminalisti ugotovili, da so si roparski na-

pad privoščili štirje v avtu, pa sta samo dva sodelovala. Drugi sedela v avtu. Zoper 20-letnega Benjamina Deržanica iz Sevnice in 19-letnega Bojana Zelenika iz Štanjaja je preiskovalni sodnik odločil pripor.

Ko so ju prijeli, sta takoj priznala pretep, ne pa, da sta Solca odvzeli tudi denar. Kaj se je v resnici zgodilo, bo pokazala preiskava.

PLESNI TURNIR NA GRMU

Plesni klub Novo mesto pripravilja za soboto, 26. aprila, kvalifikacijski plesni turnir v standardnih latinskoameriških plesih. Turnir bo v telovadnici osnovne šole Grm, na njem pa bodo nastopili tudi pari novomeškega plesnega kluba. Vstopnice za to prireditev prodajajo v prodajalni Mladinske knjige na Glavnem trgu. Organizatorji se nadejajo številnega obiska, saj bo turnir zanimiv, podpreti pa je treba tudi domače tekmovalce. Vsi, ki jih športni ples privlači ali pa bi ga želeli bolje spoznati, so prisrčno vabljeni!

SAMO ŠKORENJA IN DEŽNIK

V Hinjah že od 1. aprila grešajo 35-letnega Francka. Tega dne so ga le ljudje v vasi Podgozdu, po za njim izginila vsaka skupnost. Žužembek in organizirani iskaneje gasilcev in miličnikov, vaka niso našli. V Dolu je Krka naplavila škorenjnik, ki so ju Novakovi znali.

IZ PISEM JE JEMAL

Postaja milice v Krškem la javnemu tožilstvu. Utemeljeno ga sumijo, da 14. aprila letos iz dveh pisem 300 dinarjev in več čekov dolarjev. Ko je Omerzu čekov ne bo mogel spraviti met, jih je s pisomno vred per nepoštevnega pismonoš poru.

ZARADI KLOFUTE PADEL Z BALKONA

Franco Pograjc in Joka obo iz Šalke vasi 91 pri sta 17. aprila popivala na nu domače hiše. Potem nekaj sprla in Pograjc Vidica, da je padel z balkona globoko na glavo in stanju prepeljali v bolnišnico.

BRUS NA SEMINARJU

Društvo filmskovzgojnih delavcev Slovenije je 18. in 19. aprila organiziralo v Ljubljani v prostorih Vibe filma dvodnevni seminar, da bi pozivilo filmsko-vzgojno delo. Udeležil se ga je tudi Franco Brus, ki že več let vodi kočevske filmarje in fotokino krožak osnovne šole Kočevje. V. I.

Nesreč več, ranjenih pa manj

Na območju štirih dolenjskih občin je bilo marca skoro štirikrat več sreč kot lani - Ta mesec so odvzeli 74 voznških dovoljenj

Pretekli marec se je zgodilo na novomeškem črnomaljskem, metliškem in trebanjskem območju 114 prometnih nesreč, ceste so ta mesec zahtevale eno smrtno žrtev, 26 je bilo ranjenih.

V primerjavi z marcem v lanskem letu je bilo tokrat 3,64-krat več nesreč, vendar kar 18,87 odst. manj ranjenecv. Kljub temu je ostalo še zmeraj veliko nesrečnih zaradi karambola in tudi 92 lastnikov avtomobilov, ki so utrpeli le gmotno škodo, se zdaj toče po glavi.

Vzrok prometnih nesreč je še vedno najpogostejše prehitra vožnja, zatem vožnja po sredi ceste ali po levi, prekratka varnostna razdalja, izsiljevanje prednosti, vinjenost, nepravilno prehitjevanje, nepravilnost pešcev itd.

Marca so miličniki dvakrat organizirali akcijo za odkrivanje vinjenih voznikov; 26 so jih prijavili sodniku za prekrške, 53 kršilcev pa je plačalo mandatne kazni. Imeli so tudi 10 radarskih kontrol, ki so trajale več ur. Pri tem so ugotovili, da je 259 voznikov preveč pritiskalo na plin, zato so morali odpneti svoje denarnice, 17 pa je bilo opozorjenih zaradi manjših prekoraitev hitrosti. Pri rednem nadziranju prometa so miličniki odkrili v marcu 466 kršitev. 345 kršilcev so prijavili sodnikom za prekrške, na mestu pa je moralo plačati kaznen 267 občanov.

Zagrebska televizija pripravlja pri gradu Hmeljnik snemanje večerne drame ZAJEC. Tematika je iz prve svetovne vojne, li pa bodo sami moški. Petnajst bo igralcev, trideset pa Snemanje bodo opravili do 1. maja. (Foto: M. Vesel)

Kot v starih dobrih časih s križaki na podusti v Mirni teden je šlo sicer za odlov na znanem drstišču pri Bostanju le za potrebe ribištva. Najprej so lovili okrog 500 kg podustni ribiški družini Heroja Maroka, podobno boro prenesli v ribiški Zavod za ribištvo, da so jih lahko zatem prenesli nekaj kilometrov nad Dol. Bostanjem. Zatem so lovili tudi v ske ribiče, da bi le-ti lahko vnesli spet nekaj življenja in in Kokro po lanskih nesrečah. Odlov so skrbno nadziral njaki republiškega zavoda. (Foto: Železnik)

EKSPLOZIJA V MODI

16. aprila zjutraj je v poslovalnici MODA na Cesti 4. julija v Krškem nastala eksplozija, zatem pa še požar. Ta dan so v lokalu polagali linolit ploščice, dva delavca pa sta pri tem uporabljala lahko vnetljivo lepilo. Med tem, ko se je lepilo sušilo na podu, je prišlo do eksplozije, ki je razbila steklo in poškodovala stene. Menijo, da je do nesreče prišlo zaradi tega, ker je gorela električna peč. Skodo cenijo na 20.000 din.

VESELA GORA: MUZEJ KMEČKEGA ORODJA

V nedeljo ob 15. uri bo Turistično društvo Šentrupert v gradu na Veseli gori odprlo muzej kmečkega orodja. V vztrajnim delom je društvo uredilo več prostorov v gradu, kjer bodo razstavili vrsto predmetov, ki so jih nekdanji ljudje uporabljali na deželi. V gradu je tudi gostišče, ki je odprto predvsem ob sejmih. Za prijetno razpoloženje bo poskrbel trio Ludvika Lesjaka.

Kozerija

O MAJHNEM REPIČU, KI JE NARASTEL

Narava se rada igra z nami: eni so preveliki, drugi imajo predolge nosove, tretji prste, spet četrty preveč kilogramov, peti so mršavi, da se ne upajo kopati v kadi, ker se boje, da jih ne potegne voda skupaj z milnico v kanalizacijske kanale.

Jožič Repič pa je bil po rasti zelo majhen. Tako majhen, da si je moral podstaviti pručko, če je hotel pogledati skoz okno. Ako pa je hodil po cesti, je nosil v rokah na drog privezano rdečo zastavo, da ga ne bi slučajno pohodil kak prvošolček, hiteč v razred tam na griču. Vratar v Hitrotkalu sploh ni

vedel povedati, če je Jožič Repič v tovarni ali ne, kajti Repič je bil manjši od vratarskega okenca, vratarju pa se zavoljo Repiča res ni dalo vseti na oknu, še posebej ne, ker so jutra deževna in hladna.

Bil pa je Repič delavec in pol, gnal se je kot živina in v Hitrotkalu so mu zaupali v upravljanje stroj, okrog katerega bi se morale sicer motati tri babnice, pa se te bi naredile več škode kot koristi. Repič pa je to sam omlatil, na stroju je napletel največ in najkvalitetnejše, tako da zaradi njega v tovarni sploh ne bi potrebovali službe,

imenovane kontrola kvalitete. Toda kot ni nihče zapazil Repičeve neznatne postave, ni nihče v Hitrotkalu videl njegovega velikega dela, njegovih potnih kapljic, ki so mu vsak dan polzele po majhni hrbtnici.

Ne ve se še, če je kdo podtaknil Repiču v žep ženske bombažne hlačke ali si jih je sam stlačil, toda to se je zgodilo. Repič se je spotaknil ob tovarišu vratarju in le ta je pogledal k tlom, tam videl ležečega Repiča in bele hlačke poleg njega. Pobrjal je Repiča in bele hlačke, Repiča stresel, da so ga zaboleti majhni možgani, hlačke pa

odnesel odgovornim.

Od tega trenutka Jožič Repič ni bil več majhen, neznaten delavec Hitrotkala, temveč je postal najbolj vidna osebnost, da lahko celo zapišem, da je postal Repič prvi mož Hitrotkala. Ko so dobili zaposleni v Hitrotkalu v kuvertah le osemdesetodstotne plače, so vsi videli Repiča in njegovo tativno. Vodilni so ga na sestanku vglasili celo za velikega tatu, vratar pa se je od tedaj dalje dvakrat na dan sklonil skoz vratarsko okence.

TONI GAŠPERIČ

**Borci, aktivisti,
občani**

**Zbornno mesto
proslava**

VABIMO VAS NA PROSLAVO 30-LETNICE OSVOBODITVE IN SREČANJE BORCEV 15. DIVIZIJE, KI BO V NEDELJO, 27. APRILA, OB 10. URI NA GLAVNEM TRGU V NOVEM MESTU.

**PRIPRAVLJALNI ODBOR
IN ODBOR 15. DIVIZIJE**

BORCI 15. DIVIZIJE, AKTIVISTI OF, PRIPADNIKI TERITORIALNIH ENOT IN MLADINSKE BRIGADE! VAŠE ZBORNO MESTO JE OB 9. URI PRED POSLOPJM OKROŽNEGA SODIŠČA V NOVEM MESTU (JEREBOVA ULICA)!

DOBRODOŠLI

Te dni praznujemo! Praznujemo ob spominu na dni pred tridesetimi leti, ko so naši borci v zadnjih juriših pregnali z naše zemlje okupatorje in uničili odpor domačih izdajalcev. V svobodi so zavrhale zastave; pesem, mlaji in cvetje so oznanjali konec obdobja, v katerem so naši narodi s krvjo dokazali, da se niso voljni pokoriti nikomur. Trideset let mineva, odkar smo v naših vaseh in mestih pozdravljali zmagovite brigade, segali partizanom v roke in jih s tesnobo v srcih spremljali na njihovi poti proti severu in zahodu, kjer so jih čakale zadnje bitke in zadnje žrtve.

Vsega tega se spominjamo zdaj, ko praznujemo naš praznik. Ko se bodo jutri in v naslednjih dneh vračali v naše kraje borci in aktivisti, da se snidejo med seboj, da se pozdravijo s tistimi, ki so jim pred tridesetimi in več leti z odprtimi rokami dajali kruha in strehe, odprimo borcem naše domove in naša srca, da se bodo spet dobro počutili med nami. S ponosom pokažimo, kaj smo naredili po vojnem času; ne le nove tovarne in šole, pokažimo jim, da smo tudi — in predvsem po njihovi zaslugi — ustvarili novega človeka: delovnega in ustvarjalnega, željnega napredka in miru, ki si kroji svojo usodo s svojim znanjem in s svojimi rokami. Kot svoboden v svobodni domovini! Kot samoupravljalec! Kot državljani nove Jugoslavije, prepričan v idejo bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov! Kot človek, ki si ne bo nikoli dovolil odvzeti svobode in dostojanstva, ne pustil ovirati svoje poti v socializem.

Take se pokažimo njim, nekdanjim borcem in aktivistom, osvoboditeljem, ki jih bomo te dni pozdravili ter jim zaželeli dobrodoščilo!

In vi, tovariši, nekdanji terenci, kurirji, bombaši, mitraljezci, minerji, propagandisti in kulturniki! Vstopite v naše mesto in naše domove tako, kot ste vstopali nekdanj. Kot prijatelji med svoje prijatelje, znanci med svoje znance. Sezimo si v roke, nazdravimo svobodi in si zaželimo še mnogo lepih dni na naši skupni poti.

NIKO RIHAR
predsednik medobčinskega sveta SZDL, Novo mesto

„30 let svobode“ in srečanje borcev XV. divizije
27. aprila ob 10. uri
na Glavnem trgu v Novem mestu

Slavnostni govor bo imel Javorščak, član predsedstva OFRS in nekdanji komisar XV. divizije.

V kulturnem programu bodo sodelovali: združeni moški pevski zbori in oktetji iz občine Novo mesto, pevski zbor Grafika Ljubljane (dirigent France Metliki), pionirska pevka zbor

iz Novega mesta, godba ljubljanske garnizije (dirigent podpolkovnik Pavle Brzulja), mladinska folklorna skupina iz Metlike.

Pred osrednjo proslavo na Glavnem trgu bo spominski pohod po partizanskih poteh do Beceletove jame.

Proslave v počastitev 30-letnice osvoboditve in dneva OF pa bodo še v naslednjih krajih:
v **petek, 25. aprila:**
v **TREBNJEM** ob 17. uri: slavnostna seja družbenopolitičnih organizacij in odborov

domicilnih enot ter podelitev priznanj OF,

v **NOVEM MESTU** — OS Grm ob 18. uri: partizanski miting,

v **soboto, 26. aprila:**
v **METLIKI** ob 19. uri: na Veselici taborni ogenj, miting in sprejem mladincev v 15. brigado, zborovanje aktivistov OF,

v **ČRNOMLJU** ob 19. uri: proslava OF s kulturnim programom — sodelujejo odbori domicilnih enot,
v **NOVEM MESTU** — ob 18. uri: v Dolenjski galeriji otvori-

tev razstave „Razvoj ljudske oblasti na Dolenjskem“, ob 19. uri: tek „30 let svobode“ po ulicah Novega mesta, ob 20. uri: na Prešernovem trgu koncert v počastitev 30-letnice osvoboditve, sodelujejo godba ljubljanske garnizije in solisti Franc Javornik (Opera Ljubljana), Sonja Gabršček, Marjetka Falk, Martina Bevc in Ilija Tašev.

Istega dne (26. aprila) bodo proslave in partizanski mitingi v Žužemberku, Škocjanu in Birčni vasi.

petnajsta divizija

Po uspešno končani partizanski zimski protiofenzivi 26. nov. 1942 do 26. marca 1943 v t. i. Ljubljanski pokrajini, hudih bojih z italijanskimi in belogardističnimi četami spomladi l. 1943 so prve slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade: 1. Toneta, 2. Matije Gubca, 3. Ivana Cankarja in 4. Ljube Šercerja ustanovili ter ofenzivnim duhom, ob koncu pomladi bile pripravljene na nove napore in podvige. V tem času je tudi Osvobodilna fronta z „Dolomitsko izjavo“ njenih ustanovnih skupin (28. febr. 1943) ter l. zborom aktivistov OF na Pugledu (27. apr. 1943) postajala kot monolitna politična in osvobodilna organizacija slo-

venskega naroda, z enotnim političnim in organizacijskim vodstvom — Izvršnim odborom OF. To je bila dokončna konsolidacija in afirmacija Osvobodilne fronte kot strnjene množične organizacije delovnega ljudstva in vseh domoljubnih sil slovenskega osvobodilnega gibanja, kar je omogočilo in pospešilo tudi krepitev njegovih oboroženih sil. Bila pa je potrebna organizacijsko urejena in močna NOV in PO Slovenije, ki bo pripravljena za končni obračun z italijanskim fašizmom in belogardistično kontrarevolucijo.

Na predlog sekretarja IOOF Borisa Kidriča, ki je bil ta čas tudi politični komisar Glavnega štaba, je ob koncu maja in v teku junija prišlo do personalnih sprememb v Glavnem štabu NOV in POS:

najprej je na položaju političnega komisarja Borisa Kidriča zamenjal Boris Kraigher; namesto dotedanjih treh pomočnikov političnega komisarja (Jožeta Brileja, Štefana Pavšiča in Lojzeta Vrhovca kot predstavnikov vodstev KPS, krščanskih socialistov in Sokola v OF) je imenovan namestnik političnega komisarja Ivan Kavčič, namesto „organizatorja vojaško-strokovne izgradnje enot in poveljniškega kadra“ (Edo Mihevc) pa je uvedena funkcija načelnika Glavnega štaba in na ta položaj postavljen dotedanji komandant Dolenjske operativne cone Milovan Šaranović. Sredi julija 1943 pa je namesto dotedanjega komandanta Glavnega štaba Ivana Mačka

(Nadaljevanje na 36. strani)

da nam je danes lepše

slamnate strehe in revščina

Občina Črnomelj je v času stare Jugoslavije predstavljala tipično zaostalo, odmaknjeno in siromašno kmetijsko območje. Ni bilo industrije ne dela, zato so se Belokranjci že od nekdaj odseljevali v svet. O življenju v predvojnih časih je svoje vtise povedal Anton Dvojmoč, upokojeni direktor opekarne v Kanižarici in dolgoletni predsednik občinske skupščine, hkrati pa tudi eden prvih revolucionarjev, ki so organizirano delali že pred zadnjo vojno.

„Ena sama revščina je bila v naši občini. V Črnomlju smo imeli manjša podjetja: rudnik, livarno, žago in pletilsko delavnico ter nekaj obrtnikov. Vsega skupaj je bilo v teh dejavnostih zaposlenih 150 ljudi, z uradništvom in učiteljsvom vred pa ni mesečne plače dobivalo več kot 200 ljudi. Večina ljudi je živela, raje recimo životala, ob kmetijstvu. Vse podeželje je imelo slamnate strehe, elektriko je imel le Črnomelj, niti Kanižarica ni imela luči. Prav tako ni bilo vodovodov, razen v mestu.“

bela krajina je bila opustošena

Janez Žunič starejši je doživljal hude čase s svojo rodno deželo vse od prvih dni sovražnikovega vdora pa do prvih povojnih let obnove. Aktiven in sposoben je imel vsa leta odgovorne funkcije, pa še danes brez njegove pomoči in bogatih izkušenj marsikje ne gre.

„Konec vojne sem pričakal v Črnomlju kot član okrožnega NOO za Belo krajino in novomeško območje in član okrožnega komiteja KP, kjer sem odgovarjal za trgovino in preskrbo. Bela krajina je bila ob koncu vojne opustošena. Čez 5.000 poslopij je bilo požganih, mostovi so bili porušeni, šole podrtе, železnica porušena, polja opustošena. Že med vojno smo ugotavljali, da je ostalo komaj 35 odstotkov živine, ki je že pred vojno ni bilo veliko. Nismo imeli vozov ne poljskega orodja. Trgovine ni bilo, o redni preskrbi ni bilo ne duha ne sluha. Tudi strokovnjakov tisti čas ni bilo. Ostal nam je en sam kmetijski inženir, še ta je bil prileten. Ženske in otroci so bili doma, moški so morali na razne odgovorne dolžnosti v druge kraje.“

Ko smo se znašli tako rekoč goli in bos, je bila glavna skrb obnova. Vsa Bela krajina je bila brez elektrike; le v Črnomlju smo jo proizvajali na postaji s pomočjo železniške lokomotive. Imeli pa smo gozdove, zato smo organizirali delovne brigade za posek lesa, ki je bil potreben za nastanek težke industrije.

Moram reči, da je bilo manj težav s preskrbo med vojno kot prve mesece po osvoboditvi. Ko zdaj o tem premišljam, se mi zdi, da delamo krivi-

co ljudem, ki so veliko žrtvovali za obnovo, danes pa jih premalo cenimo.

V najtežjih časih NOB, ko so v Beli krajini delale razne ustanove in štabi, so se naši ljudje izkazali. Spominjam se, da smo samo v enem mesecu pri ljudeh dobili čez 250.000 kilogramov živil. Skrbeti smo morali še za otroke in ženske, ki so pobegnili pred ustaši s Hrvaškega. Bili so primeri, ko so ženske v Bojanji vasi in na Radovici z njihve izkopale že posajen krompir za partizane.

To gostoljubje so naši borci zelo cenili, pač pa so nam močno škodovala neodgovorno izrečene izjave posameznikov, ki so takrat ljudem obljubljali takoj po vojni raj, celo to, da ne bo davkov. Še zdaj nam kdo izmed starih očancev to očita, čeprav mi nismo bili krivi. Boj za obnovo je bil težak, vesel pa me, da smo uspeli.“

kar v ofenzivo

KATKA ŠENICA, upokojena sekretarka predsednika in tajnika občinske skupščine, spomeničarka, doma iz Črnomlja: „Dvajset let mi je bilo, ko sem šla v partizane. Kot trafikantka sem poznala fante, ki so bili že pred vojno komunisti in naprednjaki. Ob prihodu okupatorja se mi ni bilo težko odločiti. Začela sem delati kot terenka v Črnomlju, v bojni enoti pa sem bila od julija 1942. Šla sem v I. belokranjski odred. Ni nas bilo veliko deklet, imele pa smo smolo, kajti kmalu nas je zatekla roška ofenziva. Veliko hudega smo takrat prestali in nič kolikokrat smo zrlji smrti v oči. Ranjena nisem bila, pač pa lačna, ožuljena in do smrti utrujena. Vse to smo prenašali z dobro voljo.“

Ujeli so me 6. januarja 1943 na Dobljčki gori. Potem so me vlačili po zaporih, poslali v zloglasni Ravensbrueck in še dalje. Konec vojne sem dočkala v Nemčiji še komaj živa. Potem smo prihajali domov, se spoprijeli z obnovo in danes lahko rečemo, da se nismo borili zaman. Vsem nam je lepše.“

kar smo rekli, je bilo izvršeno

LOJZE STARIHA, upokojeni kapetan, vojni invalid in dolgoletni funkcionar v Črnomlju, je tudi eden tistih borcev, ki še danes kljub opešanim močem čutijo dolžnost pomagati in ustvarjati.

„Sem kmečki sin iz Moverne vasi pri Semiču. Bilo nas je 10 otrok. Pomagal sem doma na posestvu in se občasno zaposloval, če je bilo kje delo. Tik pred vojno, leta 1939, smo z vrstniki ustanovili tamburaško društvo, v katerem je bilo tudi nekaj organiziranih revolucionarjev. Ti so nam odpirali oči in nas usmerjali. Leta 1941 smo začeli z napisno akcijo, potem pa smo v Stranski vasi izobesili delavsko zastavo. Naše delo je postajalo vedno bolj organizirano, zahtevno in nevarno. Postal sem terenski aktivist.“

Junija 1943 so me ujeli belogardisti, ko sva s kolegom pri Krupi prenašala ciklostilni papir. Gnali so me in pri Zurčevem gradu so mi dali lopato ter ukazali, naj kopljem. Prepričan sem bil, da si kopljem grob, pa sem moral izkopati poginulo tele. Potem sem moral z njimi, da bi me zaslisevali, a sem jim med potjo ušel. Aktivist sem bil še do junija 1943, ko so mi belogardisti zagrozili, da bom na mestu ustreljen, če me dobijo. Na domačem terenu nisem mogel več obstati. Javil sem se na okrožju na Suhorju, kjer sem potem odgovarjal za širjenje propagande in literature na semiškem območju.

V brigado sem šel julija 1944. Pri napadu na Kočevje sem bil ranjen, hkrati pa sem zbolel. Dva meseca sem bil v bolnišnici v Rogu, tam preživel tri operacije, a sem se po tistem še boril. Končna posledica vsega tega je, da sem stoodstotni invalid.

Takrat, v partizanih, nismo mislili za 30 let vnaprej. Najprej smo hoteli pregnati tuja z naše zemlje, kaj bo potem, smo si predstavljali bolj megleno. Nismo pa niti sanjali, da bomo živeli tako, kot živimo zdaj. Kar pa smo si zadali za nalogo, je bilo zmeraj izvršeno. Danes ima zaslužek vsak, kdor hoče delati, avto je v vsaki družini, pa še nismo zadovoljni! Po mojem je tako tudi prav, kajti zadovoljstvo z doseženim bi nas privedlo do tega, da bi izgubili voljo po nadaljnjem napredku.“

„če ne bi pokale naše puške...“

MATIJA BERŠIČ iz Štrekljevca je eden izmed desetih predvojnih komunistov v črnomaljski občini. Zdaj je kmet, vendar pa še aktiven družbenopolitični delavec v domačem okolju, funkcije pa ima tudi na občinski ravni.

„Že leta 1939 sem začel hoditi na sestanke h komunistu Mihelčiču v Vavpč vas, leta 1941 pa sem bil sprejet v Partijo in takoj začel z ilegalnim delom. Sprva sem bil aktivist v domači vasi Vrtača, a sem bil izdan. Dobro vem, da je bilo 27. septembra 1942, ko je 85 Italijanov obkolilo našo hišo. Zvezali so me, topli, a nisem nič priznal. Potem so me odvedli v Semič, od tam v ljubljanske zapore, nato pa v internacijo na Rab. Za orožje sem prijel že v Rabski brigadi, s katero sem se po kapitulaciji Italije vrnil vse do Ljubljane. Potem sem bil samo deset dni doma, nato pa do konca vojne v Cankarjevi brigadi. Demobiliziran sem bil leta 1946. Opravljal sem razne funkcije in službe na takratnem okraju v Črnomlju, po porčki 1947 pa sem spet začel kmetovati. To me je vselej privlačilo.“

Da niso pokale naše partizanske puške, ne bi imeli danes takega življenja, kot ga imamo. Zdaj ima že vsak otrok lepe osebne dohodke, če se takoj po končani osnovni šoli zaposli. Včasih še gospodar na kmetiji zlepa ni videl dinarja. Naš, semiški predel je Iskrina tovarna rešila revščine. Tega se dobro zavedamo. Na kmetijah pa današnjega življenja ni mogoče primerjati s prejšnjim. Gospodinjske in razne kmečke stroje ima vsaka hiša, kjer so le družinski člani pripravljene delati.

DESET SPOMENIČARJEV IMAJO ŠE ČRNOMALJSKI OBČINI IN NAD 4.000 BORCEV. VSAK OD TEH, KI IMA ZA SEBOJ PARTIZANŠČINO, JE PREŽIVEL NA SVOJ NAČIN NAJHUJŠE ČASE VOJNE, VSAK SE SPOMINJA SVOJIH DOMAČIH, PRIJATELJEV ALI SOBORCEV, KI SO ŽE TAKRAT ALI PA KASNEJE OMAHNILI V SMRT. KAR 1250 BELOKRANJCEV JE PADLO, VELIKO PA JIH JE PODLEGLO POSLEDICAM VOJNE ŽE PO OSVOBODITVI.

VELIKO JE BILO TRPLJENJA IN VELIKO PRELITE KRVI, PREDEN SMO LAHKO ZAČELI GRADITI, OBNAVLJATI IN USTVARJATI TEMELJE ZA LEPŠE ŽIVLJENJE. NEKAJ KRATKIH OBISKOV PRI BORCIH IN BORCAH PRIČA, V KAKŠNIH RAZMERAH SO LJUDJE ŽIVELI, KO SE JE ZAČEL ODPORO KAKO UNIČENA JE BELA KRAJINA DOČAKALA OSVOBODITEV IN KAJ VSE SO LJUDJE PRESTALI ZA NAŠ LEPŠI DANŠI DAN.

In ker delavce za pomoč v vinogradu težko dobimo, da ljudje niso potrebni zaslužka.“

enica je živa kronika

ENICA ŠKOF je sicer upokojenka, vendar občasno še zaposlena na občinskem odboru v Črnomlju, prejšnja leta pa je vse od medvojnih časov dalje največ delala po „AFŽ liniji“ sama pravi.

„Sodelovati sem začela 1941 v metliškem odboru, ker sem doma z dražiškega konca. Bila sem izvoljena v prvi odbor AFŽ, potem sem delala v črnomaljskem sektorju kot aktivistka AFŽ. Dosegli pa smo, da se nam vsem danes dobro funkcionam v tej organizaciji nisem odrekala. Aktivna je bila še pri Rdečem križu pa v bolnišniški organizaciji.“

„Veš, kaj ti povem? Lepo je v naši domovini biti mlad, zdrav in kvalificiran. Če imaš vse pogoje, ti je pot v življenje odprta na vse strani. Mi smo iz revščine zrasli, revščino smo dosegli pa smo, da se nam vsem danes dobro di. Mene na primer privlačijo potovanja. Z leti sem bila trikrat za dalj časa v Ameriki, v svojih, obiskala sem London, Švedsko, Rusijo, Grčijo, videla sem vso afriško obalo, Italijo, Ško, Avstrijo. Tako si širim obzorje, spoznam dežele in ljudi. Mir in prijateljstvo med narodmi morali ohraniti, pa bi še naprej lahko ustvarjali vedno višji standard za vse naše delovne ljudi.“

VSAK ČETRTI JE BOREC

Za časa NOB so na območju črnomaljske občine delovale vse vodilne vojaške institucije: glavni štab NOV in POS. Tu je bilo tudi več vojaških bolnišnic, šol, partizanskih organizacij, kot OF, CK KPS, SKOJ, SNOS in tu so bile ustanovljene in so delovale tudi kulturne, prostorske in druge ustanove: Partizansko gledališče, Partizanska univerza, Partizanska profesionalna organizacija, vinarjev, knjižničarjev, glasbenikov itd.

Danes živi v črnomaljski občini 4057 upokojenec NOB, od teh je 2055 žena. Vsa črnomaljska občina je bil aktivni udeležene narodnooslobodilne borbe. Med vojno je padlo 661 borcev, internaciji in po zaporih je izgubilo življenje 1237 ljudi, brez enega ali obeh staršev je ostalo kar 1437 drugih zgradb, poškodovane pa so bile 1474 prašičev.

Poprečna starost še živečih borcev je 68 let, njihovo zdravstveno stanje pa je slabo. Upokojenih je že več kot 800 borcev, občinsko priznanino v poprečju 207 din pa dobiva 227 borcev. Še 200 ljudem bi morali dati priznanino, ki jo obravnavamo današnje življenjske razmere, ki so se borili v vrstah NOV, lahko ugotovimo, da je še največ narejenega glede stanovanjske problematike. Še okrog 75 borcev-kmetov bi potrebovalo stanovanjska posojila za popravila hiš.

In koliko nekdanji borci prispevajo v današnjem družbenopolitičnem življenju? Več kot polovica jih aktivno dela v organizacijah in društvi, v Zvezi komunistov pa je vključenih 200 borcev.

Črnomaljska občina je dala tudi 4 narodnooslobodilne roje: dva moška in dve ženski. Dva sta še živa, občini živi 10 nosilcev spomenice iz leta 1941 med skupno 24 podeljenimi. Pet spomenic pa je že umrlo, ostali pa živijo zunaj domače občine.

Lojze Stariha

Enica Škof

Matija Beršič

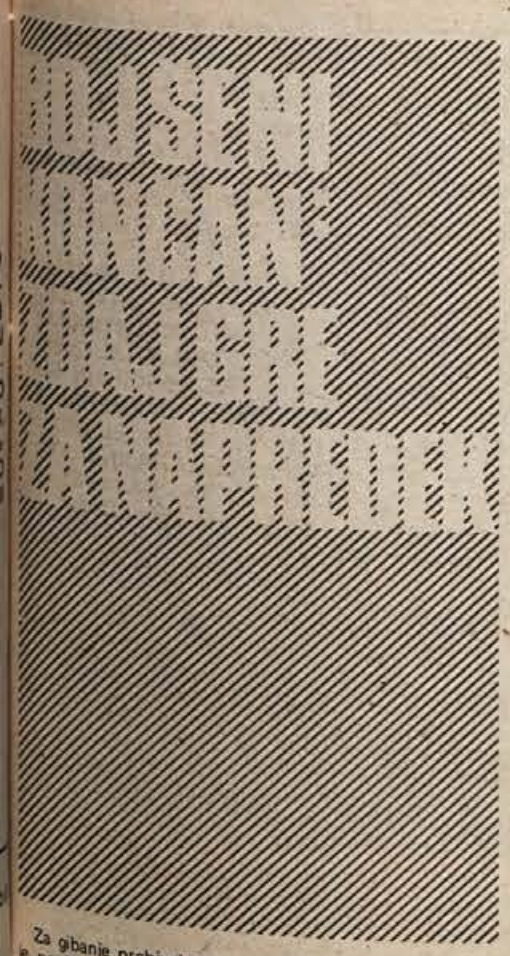
Katka Šenica

Anton Dvojmoč

Janez Žunič

Gospodarstvo občine je bilo ob začetku letošnjega leta organizirano v 12 organizacij združenega dela, 8 TOZD, 3 obratnih, 6 delovnih enotah, 12 trgovskih enotah in 2 odkupnih postajah. Rast gospodarstva v občini v povojnem obdobju sicer ni potekala enakomerno, vendar je za vsa povojna leta značilno, da so se delovni ljudje, organi upravljanja v podjetjih in vodilni pri raznih nalogah vselej izredno prizadevno borili za napredek. Pospešeni razvoj občine je prišel posebno do izraza v zadnjih 5 letih, o čemer pričajo naslednji podatki:

Pokazovalec:	1970 (ocena)	1974 (ocena)	1975 70-75	In- deks
1. Celotni dohodek	284.773	795.000	1.179.000	414
2. Zaposlenost	3.233	4.544	4.750	147
3. Osebnih dohodkov	1.147	2.235	2.680	234
4. Izvoz (v'000)	1.348	4.338	5.400	400
5. Narodni dohodek	7.282	15.000	20.000	275

(Opomba: pokazovalci 1-4 veljajo samo za gospodarstvo)

Nosilec vsega razvoja je zdaj industrija, saj je udeležena v celotnem dohodku občine s 53 odstotki. Na drugem mestu je trgovina s 14 odst. udeležbe, kmetijstvo s 13 odstotki, vse ostale dejavnosti pa imajo v celotnem dohodku občine 20-odstoten delež.

SAMO ZADNJIH DESET LET

Vsi ti podatki pričajo, da se je povojno gospodarstvo v črnomaljski občini razvijalo predvsem v novih objektih, te pa je bilo potrebno zgraditi. Ni mogoče navesti vseh pomembnih gradenj v 30-letnem povojnem obdobju, pač pa naj omenimo le nekaj večjih investicij v zadnjih desetih letih.

V tem času je bila izvedena modernizacija in velika razširitev tovarne ISKRA v Semicu; modernizacija je doživel Rudnik, kjer je bil zgrajen tudi novi objekt za opako. Izredno pomembno je, da je prebivalstvo odročnih krajev dobilo možnost zaposlitve z odprtjem Kometovega obrata v Starem trgu. Novoteksove tovarne na Vinici in obrata ROG in Adlešičih. Ne gre pozabiti velikega napredka pri gradbenem podjetju, modernizacija je zabeležena in IMV - TOZD Črnomelj, pa v obeh TOZD GG. Dobili smo moderno klavnico in začeli graditi nove proizvodne prostore za Belsad, kar spada h Kmetijski zadruzi Črnomelj. V tem času je bila izvedena rekonstrukcija in modernizacija BELTA, ki pa se še nadaljuje.

Na področju trgovine je v zadnjih 10 letih prav tako izreden napredek. Dobili smo MARKET Emone, samopostrežbo Dolenjka v Semicu in market Dolenjke v Črnomlju. Zadruža je zgradila sodoben lokal na Vinici in gostišče s tržnico v Črnomlju. Jugotehnika iz Ljubljane je v Črnomlju odprla sodoben lokal. Semic je dobil hotel Smuk.

Prav v zadnjih letih pa pričajo o velikem gospodarskem napredku tudi naslednje gradnje: Iskra je zgradila tovarno še v Črnomlju in gradi nove prostore v Semicu. Zgrajena je bila mehanična delavnica in avtoservis podjetja Viator v Črnomlju. Črnomaljski del kolektiva BETI je dobil nove in sodobno urejene delovne prostore.

Novomeški Novoteks je na Vinici zgradil tovarno, domače Obrtno komunalno podjetje je pred kratkim odprlo nove poslovne in delovne prostore v Črnomlju. V mestu je Viator prenovil staro restavracijo Grad, zelo pomemben pa je tudi letos zgrajeni 110-KV daljnovod Novo mesto-Črnomelj, s katerim je zagotovljena preskrba z električno energijo tudi za nekaj bodočih let razvoja gospodarstva.

1064 NOVIH STANOVANJ

Četudi je stanovanjska problematika še zelo pereča, ne moremo mimo dejstva, da je bilo od 1961 do 1965 zgrajenih 335 novih stanovanj v skupni površini 20.396 m²; med leti 1966 in 1970 smo spet zgradili 411 stanovanj, ki merijo 25.700 m²; v obdobju od 1971 do 1975 pa je bilo na novo zgrajenih 318 stanovanj s skupno površino 20.763 m². Pri tem se niso vštete zasebne hiše, dograjene v preteklem letu, v katere so se stanovalci šele pred kratkim vselili.

Da je stanovanjska gradnja dosegla v primeri s stanjem po vojni nesluhen razmah, dokazujejo cela nova stanovanjska naselja, zgrajena ob mestu: Sadež, Čardak, Loka, blokovo naselje sredi mesta Pod smreko. In več blokov je še v gradnji, kakor tudi še veliko zasebnih stanovanjskih hiš.

POVSOD ELEKTRIKA

Podoben primer je v vodovodu. Pred vojno sta bila iz javnega vodovoda oskrbovana samo Črnomelj in Semic z bližnjimi zasebki, v povojnem obdobju pa je bilo zgrajenih 113 kilometrov vodovodnega omrežja, dobili pa smo tudi 3 nova zajetja.

Tretji primer rasti vidimo lahko na področju gradnje cest. O asfaltu ni bilo ne duha ne sluha, zdaj je na območju občine moderniziranih 52 km cest. Tudi to je še vedno malo, pa vendar je, posebno če upoštevamo, da se gradnja sodobnih cest pospešeno nadaljuje.

SODOBNA ŠOLA S SODOBNIM POUKOM

Omenili smo, da je občina dočakala konec vojne s porušenimi ali močno poškodovanimi šolskimi stavbami. V zadnjih 30 letih je Črnomelj dobil gimnazijo, novo osnovno šolo, posebno šolo, dijaški dom, novo šolsko stavbo je dobila Vinica, zrasle pa so še osnovna šola Semic, Štrekljavec, Dragatuš in Adlešiči. Pred vojno so bile v občini le osnovne šole in meščanska šola v Črnomlju, medtem ko je zdaj šolstvo organizirano tako: Deluje 5 popolnih osnovnih šol s podružnimi šolami, posebna šola, nižja glasbena šola in center srednjih šol, v katerega sestavo so: gimnazija, poklicna kovinarska šola in oddelek srednje ekonomske šole. Predvideno je, da bo srednje šolstvo še raslo.

Posebno skrb posvečajo zadnja leta organiziranemu otroškemu varstvu. V Črnomlju in Semicu imajo nove vrtce, vendar je v obeh krajih v bližnji prihodnosti zagotovljena nova rast otroško-ovarstvenih ustanov.

Da imajo na vseh šolah in v vzgojnovarstvenih ustanovah tudi najsoodobnejša učila in učne pripomočke, se razume samo po sebi.

VČASIH SAMO DVA ZDRAVNIKA

Tudi v zdravstvu ni mogoče prezreti napredka. Pred vojno sta bila v vsej občini samo dva zdravnik in največ 2 zobozdravnika. Zdaj je v zdravstvu zaposlenih 46 delavcev, v gradnji pa je novi zdravstveni dom v Črnomlju in v pripravi gradnja nove zdravstvene postaje v Semicu.

Tudi to ne smemo pozabiti, da je Črnomelj v zadnjih 10 letih dobil sodobno in dobro opremljeno ter založeno lekarno.

RAZMAH KULTURE IN ŠPORTA

Kulturna in športna dejavnost kljub organiziranemu načinu financiranja ostajata še vedno pretežno na osnovi amaterizma. Deluje pa urejena sodobna knjižnica v Črnomlju, v vseh večjih krajevnih središčih imajo prosvetna društva, v občinskem merilu pa deluje Zavod za kulturno-prosvetno dejavnost. V črnomaljski občini še zdaj aktivno dela 8 folklornih skupin, ki že 11 let zapovrstjo prirejajo jurjevanje.

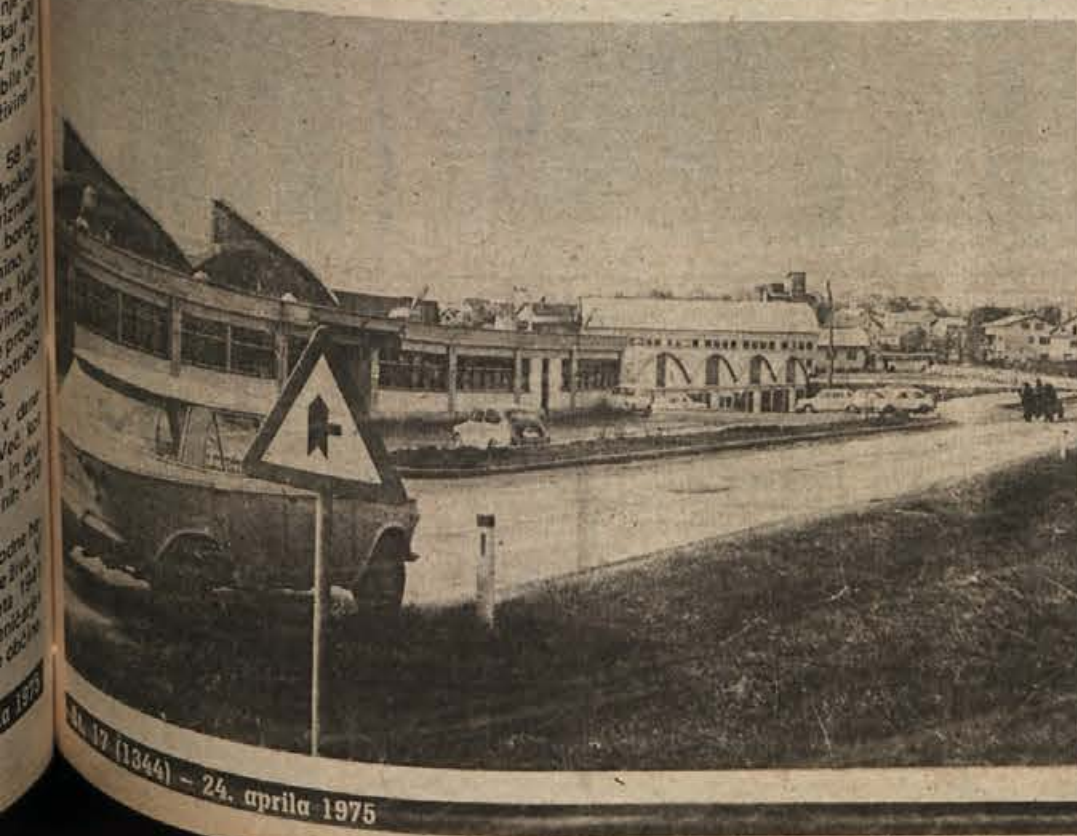
Prav tako lahko ugotovimo lep napredek na področju telesne kulture. V TVD Partizan in drugih športnih društvih sodeluje nad 1.000 aktivnih članov. Tudi negospodarske dejavnosti so začele po vojni tako rekoč golih

Za gibanje prebivalstva v povojnem razdobju občine je predvsem značilno, da se je struktura prebivalstva močno spreminjala. Vedno manj je kmečkih prebivalcev in vedno več zaposlenih v industriji ali drugih dejavnostih. Za primerjavo nekaj podatkov s tabele:

Leto	Število prebivalcev	Število kmečkih prebivalcev	Število ostalih občanov
1939	18.135		
1953	17.213	17.228	907
1961	16.906	11.597	5.616
1971	17.138	9.192	7.714
1974	16.985	6.720	10.418
		5.100	11.885

Preusmeritev kmečkega prebivalstva, ki se ni moglo preživljati s tem, kar je dajala skopa zemlja, na drugi strani pa nagla rast drugih dejavnosti gospodarstva, se kaže v hitri rasti števila zaposlenih.

Leto	Število zaposlenih	Razmerje v odnosu do skupnega števila prebivalcev
1940	200	1,1 odst.
1963	1.200	6,9 odst.
1961	3.156	18,6 odst.
1971	3.989	23,2 odst.
1974	4.967	29,2 odst.

SMO VEDNO VEČJA SILA

Socialistična zveza si v črnomaljski občini prizadeva biti prava naslednica Osvobodilne fronte, najbolj množične organizacije delovnih ljudi, nastale že med narodno-osvobodilnim bojem. Ljudem so še zelo živo v spominu časi, ko so nastajali prvi organi nove oblasti, prve volitve na osvobojenem ozemlju. Vse od tlej do danes, ko smo z novo ustavo in delegatskim sistemom razvili najširšo obliko samoupravljanja na vseh ravneh, je Socialistična zveza doživljala sicer spremembe, hkrati pa tudi rast in dobivala vedno večje naloge. Kakšno je družbenopolitično življenje v črnomaljski občini zdaj, je povedal Anton Marentič, sekretar Občinske konference SZDL: „Socialistična zveza vključuje na terenu 26 krajevnih organizacij SZDL, hkrati pa tudi dejavnosti, kot so: Rdeči križ, Zveza prijateljev mladine, Zveza organizacij za telesno kulturo, Društvo šoferjev in avtomobilstvo, Občinska gasilska zveza, Občinska lovska zveza, Avtomoto zveza in vse organizacije, vključene v interesne skupnosti. Nekaj tisoč občanov sodeluje v teh dejavnostih.

rok, v zadnjih desetih letih pa so bili v te namene zgrajeni naslednji objekti:

nov gasilski dom v Črnomlju, v Semicu so obnovili kulturni in telovadni dom. Na novo so bile zgrajene osnovne šole v Črnomlju, v Dragatušu, posebna šola in vrtci v Črnomlju. Dograjena je bila osnovna šola Vinica, nadzidana osnovna šola Semic.

KDOR USTVARJA, NAJ TUDI DELI

Ko so 1950 začeli uveljavljati zakon o delavskem samoupravljanju, je bilo v občini v podjetjih s 30 ali več zaposlenimi 83 članov delavskih svetov in 35 članov upravnih odborov. V 13 manjših kolektivih pa je bilo 220 članov delavskih svetov in 62 članov upravnih odborov. Bistven napredek v samoupravljanju je bil dosežen pred nedavnim z uvedbo delegatskega sistema na vseh področjih združenega dela. Temu razvoju pa sledi tudi razvoj krajevne samouprave.

Če primerjamo samo podatke o sestavi občinske skupščine, lahko vidimo, da gre v novem sistemu za bistvene premike. Leta 1955 je takratni občinski ljudski odbor štel 60 članov, danes pa tvorijo občinsko skupščino trije zbori z 78 delegati. V posamezne zbere pa so delegirani delegati iz 36 delegacij, v katere delo je vključenih 570 občanov.

POVEZANI Z REGIJO IN SOSEDI

Kako se danes črnomaljska občina vključuje v širše območje, kako sodeluje z drugimi občini in kje je njeno mesto v primeri z drugimi, je povedal Jože Vajs, predsednik izvršnega sveta občinske skupščine:

„Naša občina je vključena v dolensko regijo, prav tako pa sodejemo s sosednjimi hrvaškimi občini. Posebno prijateljske odnose imamo z občini Vrbovsko, Ozalj in Duga Resa. Take pa želimo v vsej dolenski regiji. Z nekaterimi hrvaškimi občini sodelujemo tudi pri načrtovanju razvoja sotočja Kolpe.

Občina Črnomelj spada kljub vidnemu napredku zadnjih 30 let še vedno med 11 manj razvitih občin v Sloveniji. Takšen položaj nam je v zadnjih štirih letih omogočil hitrejši rast s pomočjo sofinanciranja poslovnih partnerjev od drugod, poudariti pa velja, da so naši občani in delovni ljudje veliko prispevali k splošnemu napredu s samoprispevkom.

Za bodočnost imamo lepo perspektivo. V povojnem obdobju, posebno pa zadnja leta, je bila pri nas dosežena taka materialna osnova, da zagotavlja možnost za nadaljnjo rast. V teku so resne priprave za sestavo družbenega plana občine za obdobje 1976 do 1980. Upravičeno pričakujemo, da bo občina v nadaljnjem petletnem obdobju izkoreninila zaostalost, zaradi katere je zdaj še uvrščena med manj razvita območja. V letu 1980 načrtujemo tak naradni dohodek, ki bo črnomaljsko občino približal takratnemu republiškem poprečju.“

Anton Marentič

Jože Vajs

V konferencah SZDL na terenu sodeluje okrog 440 občanov, v občinski konferenci je 67 delegatov.

V Socialistični zvezi pa se kaže tudi vpliv Zveze komunistov in njenega članstva, ki večinoma aktivno sodeluje v raznih organizacijah in društvih. V občini je bilo ob začetku marca 1975 660 članov Zveze komunistov, organiziranih v 14 osnovnih organizacijah na terenu in 18 osnovnih organizacijah po kolektivih. V letošnjem letu je bilo v ZK sprejetih 36 novih članov, lani pa 48. Opažamo, da se mlajši vse češče vključujejo v ZK, ker vidijo v njej silo, ki se bori za hitrejši napredek na vseh področjih.

Tudi sindikat se je že znašel v novem sistemu organiziranosti SZDL. Ta organizacija ima zdaj okrog 5000 članov, njen napredek pa se zadnje čase kaže zlasti v boljši povezanosti med delovnimi organizacijami in krajevnimi skupnostmi, kar obeta tudi večje in vidnejše uspehe.

V naši občini imamo tudi 11 krajevnih skupnosti, kjer je videti po novi ustavi tudi več napredka. Zavzetost za delo, ki jo je čutili pri delu delegacij krajevnih skupnosti, dobiva mnogo boljše materialno podlago. Medtem ko so se prej krajevne skupnosti ukvarjale največ s komunalnimi težavami in so vsa dela opravili občani prostovoljno in z le malenkostno pomočjo proračuna, je novi način financiranja zagotovil krajevnim skupnostim veliko boljše pogoje. Letos je namenjenih za te stvari 1,5 milijona dinarjev, ta znesek pa bodo občani še povečali s prostovoljnimi delom, tako da bo res veliko narejenega.

Če trdimo, da so mladi naša bodočnost, potem se nam tudi glede tega ni treba bati. Zveza mladine je v naši občini organizirana v 52 osnovnih organizacijah, združenih v področne konference, vseh skupaj pa je nad 3.000 mladincev in mladink. Da so mladi tudi v novem samoupravnem sistemu dobili večjo veljavo, kaže podatek, da je okrog 100 občanov, starih do 27 let, izvoljenih za delegate v samoupravne interesne skupnosti, okrog 80 je mladih delegatov v občinski skupščini, v raznih samoupravnih organih pa je izvoljenih povprečno 25 odstotkov mladim.

Vse to priča, da pri zdajšnjem odločanju na vseh ravneh sodeluje zelo širok krog občanov in da funkcije niso omejene le na peščico ljudi. Seveda pa se posebno na podeželju še dogaja, da imajo dela voljni posamezniki po več funkcij v organizacijah in društvih, medtem ko smo na občinski ravni to pomanjkljivost že precej odpravili.“

maljski občini največ 30 radijskih sprejemnikov, jih je bilo leta 1959 že 1.703. Televizorja takrat ni imel še nihče. V naslednjih letih pa kaže rast teh dveh sredstev obveščanja naslednja tabela:

Leto:	Radijski sprejemniki	Televizorji
1960	1.924	4
1965	3.371	357
1970	3.882	1.142
1974	3.999	2.190

Ravno tako se je avtomobilizem razmahnil v povojnem obdobju, največ pa v zadnjih 10 letih. Če upoštevamo, da je bilo pred letom 1940 v občini 5 kamionov in 4 osebni avtomobili (traktorjev sploh niso poznali), potem je očitna rast življenjske ravni, prikazana tudi v tabeli:

Leto:	Osebnih avtomobilov	Tovarnih avtomobilov	Traktorjev avtomobilov
1961	97	30	12
1974	1.550	100	400

RADIO, TELEVIZOR, AVTO

Življenjsko raven prebivalstva kažejo tudi kupljeni stroji. Medtem ko sodijo, da je bilo pred vojno v črno-

V POVOJNINIH LETIH

Občina Metlika leži v severozahodnem delu Bele krajine in meri 108 km². Konec leta 1974 je štela 7463 prebivalcev, od tega 2561 v kmetijskem in 4902 v nekmetijskem sektorju. Narodni dohodek je znašal 1.939.600 din. Vrednost kmetijske proizvodnje je bila 78.252 din, industrijske pa 314.970 din. V občini sta dve centralni osnovni šoli: Metlika (631 uč.) s podružno šolo na Suhorju (58 uč.) in Podzemelj (175 uč.) s podružno šolo v Gradcu (19 uč.). Vseh učencev je 873.

Metlika, ki jo je med vojno (16. julija 1944) močno prizadel napad združenih Nemcev, ustašev in vlasovcev — ti so v nekaj urah požgali 31 stanovanjskih in 99 večjih in manjših gospodarskih zgradb — se je po osvoboditvi znašla pred težkimi nalogami. Čimprej je bilo treba popraviti ruševine in urediti vsaj zasilna stanovanja. Obnovitvena zadruga, ki je bila ustanovljena že leta 1945, je kmalu zacelila najhujše rane, čeprav je dokončna obnova vseh poškodovanih hiš in gospodarskih poslopij trajala še dolga leta.

Hkrati je bilo treba popraviti cesto in most čez Kolpo, kar je bilo opravljeno že spomladi 1946. Prvi vlak po vojni pa je pripeljal v Metliko šele v januarju 1947, saj je bilo treba prej obnoviti viadukt pri Otovcu, most čez Krupo in popraviti vso v vojni razdrto progno.

Že med vojno ustanovljena NAFROZA (nabavno-prodajna zadruga) je bila 1946 preosnovana v Kmetijsko zadrugo. V letih 1948-1950 so bili tudi v bližnjih Rosalnicah zgrajeni obsežni žitni silosi, v Mestnem logu pa so pričeli krčiti gozd in osuševati zemljišča za pridelovanje žita in krmnih rastlin. Obenem so zgradili gospodarske objekte za rejo svinj in goveje živine.

Gradbena dejavnost v Metliki je bila prva leta prav neznatna. Leta 1952 so na grajskem vrtu adaptirali nekdanje

skladišče v kino dvorano, naslednje leto so preuredili grajski vrt v terase, 1954 pa so na njem odkrili spomenik Belokranjskega borca. To leto so obnovili tudi požgani zdravstveni dom, kamor se je zdaj vselila pošta. V dogotavljeni stavbi na Pungartu pa je našel svoje prostore dijaški internat.

Leta 1954 so zasadili lopate za vinsko klet in za prvi industrijski obrat v Metliki.

Pereča problema sta bila zlasti voda in elektrika. Električno omrežje so pričeli razpeljevati takoj po vojni in so bile do leta 1954 elektrificirane vse vasi in zaselki v občini, razen Malega Lešča in Boginje vasi, ki sta dobila elektriko dve leti kasneje. Za vodo pa je poskrbel široka mreža belokranjskega vodovoda, s tem da so zajeli pod Gorjanci celo vrsto studencev.

Leta 1956 je dobila Metlika, ki je bila dotlej izključno kmečko-obrtniško mesto, prvo industrijo, in sicer tovarno pletenin in zaves BETI (Belokranjska trikotažna industrija). Svoje prve prostore je našla v stavbi na Pungartu, medtem ko je v novozgrajenih prostorih pri Sušici, ki so bili sprva namenjeni zanjo, leta 1958 pričela delati predilnica česane volne Novoteksa. Že dve leti kasneje se je obema obratoma pridružil Invalidski zavod, ki se je kasneje preimenoval v KOMET (Konfekcija Metlika). Zgrajene so bile tudi prve večstanovanjske stavbe za delavce in nameščence novih delovnih organizacij.

Vsa povojna leta je bilo v občini živahno prosvetno in kulturno življenje: v Metliki, na Suhorju in v Podzemlju so bile nižje gimnazije, ki so se kasneje združile z osnovnimi šolami in se preimenovali v osemletke. V Metliki je bil leta 1951 ustanovljen Belokranjski muzej, po vsej občini pa je delalo mnogo ljudskoprosvetnih društev s knjižnicami, dramskimi, folklornimi in drugimi skupinami.

Leta 1959 so volilci metliške občine sprejeli sklep o uvedbi krajevnega samoprispevka, ki so ga sprva namenili predvsem za ureditev glavne ceste skozi Metliko in asfaltiranje. Res je mesto v oktobru 1960 dobilo prvi asfalt v dolžini 800 metrov, ki so ga naslednja leta potegnili do Kolpe, na drugi strani pa proti Novemu mestu, s katerim je Metlika leta 1963 povezala asfaltirana gorjanska cesta. Leta 1964 je bila Metlika po asfaltu zvezana tudi s Črnomljem. Medtem je bilo v mestu uredjenih in asfaltiranih več cest in ulic, asfalt pa so do jeseni 1965 dobili tudi trije trgi v središču mesta.

Razgibana je bila Metlika zlasti leta 1965, ko je mesto slavilo svojo

600-letnico. To leto je bila zasajena prva lopata za novo osnovno šolo na Pungartu v Metliki, ki so jo odprli jeseni 1966. Tudi stanovanjska gradnja je bila živahna. Leta 1964 je Metlika v novem naselju ob Župančičevi cesti dobila prvi 20-stanovanjski stolpič, ki sta se mu v naslednjih letih pridružila še druga dva. V novem naselju so do leta 1974 zgradili še šest 9 do 14-stanovanjskih blokov, to leto pa so pričeli graditi prvega od treh 41-stanovanjskih stolpičev. Ne smemo pa pozabiti na razgibano gradnjo zasebnikov, ki so s svojimi družinskimi hišami posedli zemljo okoli Borštka, v okolici tovarne BETI, na Vejarju, Hribu, Bregu revolucije itd.

Metlika je dobila hotel (1963), preurejeno gostišče na Dragah samopostrežno trgovino (1968) in vrsto preurejenih trgovskih lokalov. Preurejene so bile tudi trgovine v Gradcu, Podzemlju, na Suhorju, Radovici, v Čurilih.

Na metliškem Obrhu je bilo razširjeno in modernizirano vodno črpališče in na Veselici zgrajena nova vodovodna in čistilna naprava (1970).

Leta 1969 je bil ob stoletnici gasilskega društva v Metliki zgrajen nov gasilski dom. Isto leto je bil odprt nov otroški vrtec in zrasla je velika poslovno-obratna stavba Komunalnega podjetja, medtem ko je novo osnovano avtoprevozno podjetje Metlika-trans pričelo v Rosalnicah graditi svoje garaže in upravno poslopje. V juniju je bila v bližini gasilskega doma odprta avtoservisna delavnica Novotehne.

Tudi metliška industrija se je lepo širila: jeseni 1970 so stekli stroji v novi kodranki BETI, poleti 1972 je KOMET preselil svojo proizvodnjo iz zgradbe na Pungartu v novo veliko halo v Rosalnicah in isto leto je bil za občinski praznik odprt v BETI elektronski računovodski center. Leta 1974 je Novoteks v Metliki zgradil novo proizvodno halo za predilnico surove volne.

Tudi komunalna gradnja je napredovala. Leta 1971 je bila Metlika povezana s Hrvatsko z novim mostom na Kolpi, urejene so bile brežine na mestnem kopališču ob Kolpi, urejevali so strugo Sušice in Kolpe, asfaltirane so bile ceste v Draščice (1973), Rosalnice (1972) in cesta skozi Bušinjno vas (1974). Leta 1974 je bila zgrajena v Metliki mrliška vežica in razširjeno kopališče.

Kmetijska zadruga, ki si je sama uredila vinograde na Vinomeru, je že od leta 1968 intenzivno obnavljala tudi vinograde v zasebni lasti. Leta 1974

Metlika: s trdno voljo do uspehov

je obnovila vinograde na Plešivici nad Lokvico, zdaj pa obnavlja vinograde na območju Vidošič in Repice pri Krmačini. V Metliki je modernizirala klavnico in 1974 pričela graditi obvinski kleti nov objekt s polnilnico, skladišči, kotlarne itd. Hkrati je vsa zadnja leta širila svojo mrežo za prodajo vin in je imela konec lanskega leta po Sloveniji številne bifeje z vinotoči, pivnice in vinotoče.

Zgodovinski kulturni in etnografski spomeniki, lov, ribolov, topla Kolpa poleti in vinske gorice jeseni privabljajo vsako leto več domačih in tujih turistov.

J. D.

ZDRUŽENE ROKE KMETOV

Kmetijstvo Bele krajine je dočakalo osvoboditev popolnoma opustošeno. Na razpolago ni bilo skoraj nobene živine in delovnih konj. Kmetijski objekti in premoja so bili zastareli ali požgani. Manjkalo je gnojil, semen in zaščitnih sredstev, pa tudi delovne sile. Ostala je le trdna volja Belokranjcev, da se odpravijo posledice vojne in da se kmetijstvo razvije čimprej.

Že pred koncem vojne je zažvela misel, da bi ustanovili zadrugo kmetov. Tako je bila ustanovljena prva kmetijska zadruga, ki praznuje letos 30-letnico in ki je do danes preživela

vse organizacijske, kadrovske in strojne težave, ob tem pa je imela močan vpliv na razvoj zasebnega kmetijstva.

Na vinogradniškem področju je bilo obnovljenih že nad 200 ha zasebnih vinogradov. Kmetje se hitro mehanizirajo, saj ima že nad 170 kmetov več traktorje z najnovejšimi priklopljenimi kontrolni proizvodnje je nad 700 milijon litrov mleka. Kmetje pridelujejo prodajo na leto tudi nad 600 t krompirja in 300 t jabolk in sliv.

Proizvodnja bi bila lahko še večja, če se kmetijstvo ne bi borilo s stalnimi proizvodnimi, prodajnimi in tržnimi problemi. Veliko je kmetijskega pripomoga tudi občinska politika v preteklih letih. Močan vpliv je imel pri proizvodni sklad za kmetijstvo, ki je v preteklih šestih letih pripeljal in regresiral kmetijsko proizvodnjo do take višine, da so znašale vse davščine od kmetijskih zemljišč. Vsekakor je pri razvoju kmetijstva odigrala najpomembnejšo vlogo strokovna služba pri Kmetijski zadrugi, ki je vsa povojna leta okrepila sodelovanje z zasebno kmetijsko vodnjo — z navseti in navočili materialno pomočjo.

Se hitreje se je razvijala družbeno-zadružna dejavnost. Iz skromnih začetkov je postala zadruga močnejša kmetijska organizacija, ki povezuje 300 članov-kmetov in nad 140 družbeno-kmetijskih dejavnosti. Zadruga pokriva sedaj celotno področje občine. Njena dejavnost obsega sodelovanje s kmeti in pospeševanje kmetijsko službo, trgovsko dejavnost, Vinsko klet, Mesarjino in lastno kmetijsko proizvodnjo. Celotni dohodek zadruge za leto 1974 je znašal 8 milijard starih dinarjev.

SPREHOD SKOZI ČAS

Zakaj taka množičnost in enotnost ljudstva Bele krajine med NOV? Ljudje so se strnili okrog OF že v letu 1941. Člani KP so imeli velik vpliv na ljudstvo, predvsem na mladino. V Metliki so levo usmerjeni člani Sokola pod vodstvom KP organizirali v mestu mladino v skopjevske trojke. Že takoj ob začetku okupacije je obstajalo pokrajinsko vodstvo mladine. Tudi člani OF so bili organizirani v trojke in skupine po strankah, da so lažje delovali, se sestajali, odhajali v partizane in po vseh naseljih organizirali odbore OF. Organizacijo in sestavo prve belokranjske čete so izvedli člani KP. Mnogi izmed njih so izgubili življenje po izdajstvu že leta 1941.

Na področju Gradca so člani KP vključevali v OF ljudi, ki so aktivno delovali v Društvu kmečkih fantov in deklet. OF je tako predstavljala ljudsko oblast na okupiranem in na osvobojenem ozemlju. V OF so ljudje delali in izvajali vse naloge, da se je na eni

strani krepila vojska za boj proti okupatorju, po drugi strani pa se je krepila ljudska oblast. Spomladi 1941 so bile volitve v krajevno NOO, v okrajno in okrožno NOO. Zasedalo je tudi prvo okrajno sodišče v Metliki, ki ga je izvolilo ljudstvo.

V okviru OF in NOO se je razvijalo gospodarstvo, kultura in šolstvo. V Metliki je delovala nižja gimnazija, nižji razredi osnovne šole pa so bili po vseh vaseh. V okviru gospodarske komisije v Metliki so po 9. septembra 1943 delovale vse obrtne delavnice, ki so bile potrebne za vojsko in civilno prebivalstvo. Imeli so usnjarno, oljarno, elektriko na dinamo iz starega avtomobila, krojaško, čevljarstvo, kovaško delavnico in knjižnico ambulanto. Mnogo hrane in različnega materiala je gospodarska komisija shranila na varnih krajih izven območja okupatorja. Teže je bilo za nekatere industrijske izdelke, sanitarni material in sol. Prva naloga NOO, organizacij in prebivalstva je bila

skrb za ranjence, pri delu z njimi pa so se izkazale zlasti članice AFŽ.

V Metliki in okolici so delovale tudi šole in tečajji Glavnega štaba NOV in POS. Štab šole je bil v Metliki, šola pa je v mnogocem vplivala na razvoj in varnost prebivalstva.

Komisije za agitacijo in propagando, ki so bile pri odborih OF so skrbele za literaturo in dnevnice, da so prišle pravčasno do občanov. Po rajonih so organizirali tečaje za člane KP in OF. Kulturne skupine na terenu in v vojaških enotah so skrbele za razvedrilo vojske in prebivalstva. Ob vdorih okupatorja, to je bilo v Metliki in njeni okolici oktobra in novembra 1943 in v juliju 1944, so z vojsko enotno sodelovali tudi prebivalci mesta in vasi. Ljudje so bili vedno ponosni na Cankarjevo, Gubčevo, Tomšičevo, na svojo XV. brigado, belokranjski odred, enote oficirske šole in komando mesta. Poleg teh vojaških enot so zelo cenili borbenost 13. proletarske bri-

gade. Te brigade in vojske enote so pogosto branile Belo krajino pred vstopom vrhne vojske. Pri teh bojih jim je pomagalo vredno pomagalo. Žene in mladostniki nosili na položaje hrano in cipele.

V metliški občini je padlo 508 internacijo 508 ljudi. To je skoraj polovica starost je bila manj kot 25 let. V zadrugi je bilo 275 ljudi, od tega so jih 100 domov le 193.

Škoda, ki so jo naredili hitrajci, ni okupacijo od aprila 1941 do septembra 1943, znaša po nepopolnih podatkih 16.831.930 dinarjev. Nemci so v oktobra in novembra 1943 v mestu 4.206.493 dinarjev škode. Samo v aprilu pol so 16. 7. 1944 Nemci in ostali pokrajinski hiš je zgorelo 38, škoda pa ni bila ocenjena.

Metlika: s trdno voljo do uspehov

ZDRAVSTVO V ŠTEVILKAH

Razvoj zdravstva je po naravni zakonitosti odvisen od mnogoterih dejavnikov, med katerimi igrajo glavno vlogo družbenoekonomski sistem, gospodarski razvoj območja, socialne

razmere, kultura, prosveta in tehnika, zdravstvena prosvetljenost ljudstva, družbeni standard itd. Kot prvi kazalec razvoja in glavni nosilec dejavnosti zdravstva so v tabeli prikazani kadri — zdravstveni delavci. Čeprav se primerjava nanaša na razvoj po osvoboditvi do danes, ko se je dejansko zdravstvena služba razvijala v enotni socialistični družbeni ureditvi, so se možnosti za zdravstvo v tem času naglo spreminjale. Pri prikazu stanja ne bo odveč, če za ilustracijo podamo tudi stanje kadrov v letu 1890 in 1939.

TABELA 1: ZDRAVNIKI, LEKARNE, BABICE NA DOLENJSKEM LETA 1890

Doktorji	Ranocelniki	Javne lekarne	Babice
Kraj	Kraj		
Zdrav. okraj Črnomelj	Črnomelj	Črnomelj	19
Črnomelj	Metlika	Metlika	

TABELA 2: ŠTEVILO ZDRAVSTVENIH DELAVCEV V OBČINI METLIKA V LETIH 1939 — 1968

Naziv	1939	1948	Leto	1958	1968	1974
Zdravniki	3	1	2	3	3	
Medicinske sestre	1	1	1	2	4	
Babice	4	3	3	2	1	
Ostali	1	2	3	4	3	
Zobni terapevti	1	1	1	3	3	
Zobne asistentke	1	1	1	3	3	
Zobotehnik	1	—	1	2	3	
Farmaceuti	2	1	1	2	1	
Ostali kader v lekarni	1	1	1	2	4	
Dom počitka med. sestra	—	—	1	1	4	
SKUPAJ:	15	11	15	24	29	

TABELA 4: ŠTEVILO PREGLEDOV V SPLOŠNI SLUŽBI

Leto	Število pregledov	Indeks
1965	25.616	100
1973	38.249	149
1974	41.770	163

Prostori, ki so bili načrtovani v letu 1957, zgrajeni pa 1958-1959, ne ustrezajo več veljavnim predpisom.

od bruto osebnega dohodka in deloma iz proračuna. Sredstva bodo za 23,3 odstotka večja od lanskih in bodo znašala 1.079.420 din, program skupnosti pa predvideva 1.392.420 Ndin.

Na območju občine je 1438 udeležencev NOV, 129 osebnih vojaških invalidov, 139 družinskih invalidov in 18 borcev za severno mejo. Po končani vojni so se borci NOV v glavnem vrnili na kmetije, kjer so jih čakali ostareli starši. Borci so živitarili, saj v Beli krajini še ni bilo industrije, kjer bi se lahko zaposlili. Slabo materialno stanje udeležencev NOV rešujejo s priznavalnimi, ki jih prejema 195 upravičencev (mesečna družbena pomoč znaša 200 do 500 dinarjev).

Stanovanjsko vprašanje udeležencev NOV rešujejo že več let. Do sedaj je bilo kupljenih 20 družinskih stanovanj. 689 upravičencem so dodelili stanovanjsko posojilo, in sicer 14.282.575,00 dinarjev.

KULTURI LEPŠI OBRAZ

Na tradicijah in NOV se je po vojni razvilo živahno kulturno življenje. Cvetela je v glavnem amaterska dejavnost. V Metliki, pa tudi v dveh okoliških vaseh so se formirala kulturno-umetniška društva. V Metliki so v okviru teh delovali: gledališka družina, godba na pihala, godalni orkester, folklorna skupina, moški pevski zbor, tamburaši, harmonikarji in drugi. Gledališke družine so vsako leto pripravile eno do dve dramski deli, s katerimi so nastopale v domačem kraju in drugod.

Poleg tega so v naše kraje prihajala gostovat amaterska in poklicna gleda-

lišča in skupine znanih slovenskih umetnikov. Čeprav so bili prostori za prireditve skromni, so si ljudje z zanimanjem ogledali vse prireditve. Povsod, kjer so bile šole, so bile organizirane tudi ljudske knjižnice, ki so pozneje knjižni fond prepustile šolam. Ves čas po vojni do leta 1972 je delovala le ljudska knjižnica v Metliki, ki je v prvih letih prirejala tudi knjižne razstave. Ker je knjižničarska dejavnost po vaseh zamrla, so okoli leta 1959 organizirali izposojajo knjig s potovalnimi kovčki — od šole do šole.

Kmalu po vojni je zaživela misel na ustanovitev Muzejskega društva, ustanovni občni zbor društva pa je bil leta 1949. Društvo je kmalu dobilo svoje prostore, dve leti zatem pa je bila v Metliki otvoritev Belokranjskega muzeja.

Ob koncu leta 1971 je bila v občini ustanovljena kulturna skupnost. Tri leta kasneje se je TKS na novo oblikovala po delegatskem načelu. Ker so sredstva skromna, je težko sestavljati program kulturne dejavnosti. Kljub temu so se člani izvršnega odbora in delegati že na ustanovni skupščini odločili, da bodo podpirali amatersko, gledališko in glasbeno dejavnost, prednost pa bodo dali v tem letu ureditvi prostorov za matično knjižnico.

NA OBZORJU DVORANA ?

ustavi, saj v občini nimajo niti ene primerne telovadnice, kjer bi se lahko srečevali športniki in občani. Kljub temu v občini delujeta dva močna športna kluba; košarkarji Beti, ki so med najboljšimi v republiki, in igralci namiznega tenisa, ki so s prvenstvenimi nastopi začeli šele pred kratkim in so v področni ligi med najboljšimi. Kot kaže, bo v kratkem ponovno zaživel tudi šahovski klub.

Poudariti pa moramo, da so zelo delavna šolska športna društva ter po nekaterih delovnih organizacijah skupine za rekreacijo. Kot kaže, bodo tudi v Metliki začeli graditi veliko športno dvorano.

STREHA NAD GLAVO SE ŠIRI

O organizirani stanovanjski izgradnji v metliški občini lahko govorimo šele zadnjih 10 let. Podatki sicer kažejo, da so bila zgrajena prva družbena stanovanja že pred 15 leti, vendar je šlo takrat le za manjše število stanovanj. Danes je v občini 216 družbenih stanovanj, skoraj vsa, razen 11, pa so zgradili po vojni. Poleg tega so bila skoraj vsa stara stanovanja, ki so po-

stala družbena last (21), v tem času obnovljena.

Najuspešnejše je bilo prejšnje leto: zgradili so 40 družbenih stanovanj. V letošnjem letu je v gradnji 41-stanovanjski stolpič; ta naj bi bil doslej največji in hkrati najmodernejši v občini. Opremljen bo z električnim dvigalom in avtomatskim požiralnikom za odlaganje smeti. Stal bo približno 13.000.000 din.

Lani so v občini kupili 4 stanovanja s solidarnostnimi sredstvi. V letošnjem letu nameravajo tako kupiti še okoli 15 stanovanj. K temu je treba prišteti še nekaj stanovanj, ki naj bi jih kupili iz borčevskih in upokojenskih sredstev.

V domu počitka, v katerem imajo poleg Metličanov dom tudi upokojenca in ostareli ljudje iz sosednjih občin, so imeli v preteklosti precej dela. Prenovili so stari dom z 92 ležišči in zgradili nove prostore z 20 ležišči. Razen tega je društvo upokojencev kupilo stavbo, ki so jo preuredili.

Lep napredek je bil dosežen tudi na področju zasebne stanovanjske gradnje. Po vojni je bilo zgrajenih 404 stanovanj: 172 po vaseh in 232 v Metliki.

MANJ ŠOL- PA BOLJŠE

Ob osvoboditvi so delovale v metliški občini naslednje osnovne šole: nižja gimnazija v Metliki, osnovna šola v Metliki, Podzemlju in Suhorju, na Radovici, Božakovem, v Draščih, na Jugorju, Grabrovcu, Lokvici, Dragah (srbohrvatski učni jezik) in v Gradcu. Mreža osnovnih šol v občini je v 30 letih po osvoboditvi doživela velike spremembe: zaradi upadanja števila šolskih otrok v vaseh, zaradi večje prometne povezanosti krajev, slabih prostorov in razdrobljenosti manjših šol, zaradi teženj po kvalitetnem delu in poenotenju osnovnošolskega sistema. Letos delujejo v občini osnovne šole: centralna v Metliki (632 učencev v 24 oddelkih, 1 oddelek podaljšane bivanja in 3 oddelki male šole), podružniška šola Suhor (58 učencev) in centralna osnovna šola Podzemelj.

Ob osvoboditvi je bila materialna osnova skromna. Šoli na Suhorju in Radovici sta bili med NOV požgani, v Metliki in Gradcu sta delovali v neprimernih grajskih prostorih, šole v Podzemlju, na Božakovem, Draščih in (delno) v Metliki so delovale sicer v šolskih poslopih, ki pa so jih morali popraviti. Šole na Radovici, Lokvici, Grabrovcu, Jugorju in Dragah so delovale v zasebnih hišah.

V 30 letih po osvoboditvi so bile obnovljene in povečane skoraj vse šole. Največji izdatki so bili v Metliki, kjer je bilo leta 1966 zgrajeno novo šolsko poslopje z 22 učilnicami, kuhinjo in drugimi prostori — žal brez telovadnice.

Industrija je terjala tudi urejanje predšolske vzgoje in otroškega varstva. Po prizadevanju Društva prijateljev mladine in ob pomoči republiške Zveze prijateljev mladine ter delovnih kolektivov je bil leta 1962, ustanovljen otroški vrtec v Metliki. Leta 1969 je bilo v novem stanovanjskem predelu Metlike zgrajeno novo poslopje otroškega vrta s 4 igralnicami, leta 1971 pa so dogradili še 4 igralnice za dojenčke in mlajše predšolske otroke ter kuhinjo.

Leta 1970 so začeli uvajati 100 do 140-urno malo šolo za otroke, ki vstopajo v 1. razred osnovne šole.

V Metliki in nekaterih drugih krajih je delovalo po vojni precej obrtnih in gospodarskih šol, pred 10 leti pa je začela s poukom dvoletna poklicna šola konfekcijske smeri v tovarni Beti. V njenem okviru deluje tudi oddelek 3-letne poklicne šole za pletilce in 4-letna tehnična šola konfekcijske smeri.

V 30 letih po osvoboditvi je bilo razvitih veliko različnih oblik izobraževanja. Mnoge so zamrle, oziroma se niso mogle razvijati zaradi pomanjkanja sredstev za osnovno dejavnost, kadrov in prostorov. V bližnji prihodnosti čaka vse velika naloga pri razvijanju celodnevne šole, delavske univerze, tekstilnega izobraževalnega centra in nižje glasbene šole.

POMOČ V STISKI

namenjena za socialno pomoč, so bila vedno skromna, za največje primere. Trenutno prejemajo 45 oseb družbeno denarno pomoč 120 din. V domu počitka je 19 upravičencev, ki jim plačuje družba za celotni ali deloma, v zavodu za delovno in živčno bolne v Metliki stroške krijejo tudi v celoti. V letu 1975 se bo skupnost financirala s prispevnostjo 0,58 odstotka

prijeżdil je 26 minut čez eno

„Nekaj po dvanajsti 8. maja 1945 je bil trg prazen kot po meteni. Vročina je puhtela med hišami in le v stranskih ulicah je še nekdo stekel od enih vežnih vrat do drugih. Sloneli smo za polknicami.

Pri Vindišarjevi hiši v Kandiji so se zbirali ljudje, med njimi so bile tudi rjave uniforme.

Tišina, strahotna tišina. Šestindvajset minut čez eno. Zdajci je na mostu zapeketalo kopito. Odmevalo je po mestu, po srcih, pod jasno nebo.

Videli smo ga, kako je jezdir zravnan v brezhibni rjavi uniformi, z brzostrelko čez prsi – na belem konju.

Jezdir je čez prazni trg. Okoli vratu je imel zavezano

rdečo ruto. Pri Bergmanovi hiši je konja obrnil in jezdil spet proti mostu. Danes se ne more nihče več spomniti, kdo je bil ta jezdec. Saj res ni tako važno: bil je partizan!

Odpri smo polkniče. Skozi neko okno na desni strani trga je pokukala na dan trobojnica. Nekje pod vrhom, v sredini modrega polja, je bila nerodno prišita rdečekakra. Potem so okna oživila. Nekdo je nekaj kričal. Nekateri zastave so bile tudi brez zvezd.

Pri mostu se je jezdec srečal s skupino dvanajstih ali petnajstih partizanov in partizank. Vsi so imeli enake uniforme, enake brzostrelke, rdeče rute in rdeče rože v gumbnicah.

Prikorakali so pred rotovž. Ta trenutek je mesto menda čakalo 600 let. Ljudje z rožami v rokah in solzami v očeh so se zgrinjali okoli partizanov. Mesto je spet oživilo, spet zadihalo. Svoboda, sonce... sonce!

Vse popoldne je bilo mesto preplavljeno z veseljem, petjem in navdušenjem. Opuščeni vrtovi so imeli miting na trgu. Bil je z rožami nastlan. Prvi streli, ki so padli ta dan v mestu, so bili streli veselja. Otroci so lovili vroče prazne nabojne, ki so leteli iz brzostrelk v odprte dlani, in jih potem prekladali iz roke v roko, dokler se niso ohladili. Ljudje so se objemali in plesali kolo. Hercegovske in črnogorske brigade so prinesle v

mesto novo Jugoslavijo. Z bil kona naš rotovžu so se vrstili pozdravni govori. Zvečer je po dolгих mesecih na trgu spet zasvetila močna obločnica. Buzni policijske ure, brez korakov nadutega stražarja v zeleni uniformi – ena sama pesem, ena sama svoboda.”

(PRIČEVANJE O PRAVEM DNEVU SVOBODE NOVEGA MESTA)

Zgornje besede so bile objavljene pred desetimi leti, vendar bodo vedno enako naše ter naših in njihov otrok. Ne učeno, pravi srčno govore o tistem, danem pred tridesetimi leti, ko so v Novem mestu dočakali dan svobode.

novomeška občina v vrhu jugoslovanskega razvoja

Novo mesto je danes eno od središč jugoslovanskih občin, ki se najhitreje razvijajo. Prav je, da jo vsaj enkrat na leto celovito predstavimo. Lepša prilika, kot je obletnica osvoboditve, ki je omogočila naš razvoj, bi težko našli.

osebna izkaznica

Območje občine Novo mesto leži v jugovzhodnem delu SR Slovenije in spada v dolenjsko regijo. Meri 759 kvadratnih kilometrov in je po velikosti največja dolenjska občina ter ena največjih v Sloveniji. Po površini zavzema območje občine Novo mesto 18 odstotkov ozemlja Dolenjske ali 3,7 ozemlja SR Slovenije. Več kot četrtina Dolenjcev živi v novomeški občini.

Po geografskih značilnostih lahko pokrajino občine Novo mesto razdelimo na posamezna območja, ki se med seboj razlikujejo po vegetacijski poraslosti, gospodarskem pomenu in po prehodnosti. Podgorje, Krško hribovje, območje Temenice, Ajdovska planota, Šentjernejsko polje ter dolina Krke so območja občine Novo mesto, nekatera bolj druga manj gospodarsko razvita, vsa pa zelo zanimiva za turizem.

Novo mesto ni samo srce novomeške občine, pač pa tudi upravno in ekonomsko središče dolenjske regije. Mesto ni mlado, kot bi sodili po njegovem imenu, nasprotno, pred desetimi leti smo praznovali 600-letnico imenovanja za mesto. Vse, kar smo omenili, vsi poznamo, vendar je osebna izkaznica pač izkaznica, ki jo je včasih treba pokazati.

suha leta pred drugo vojno

Ne moremo se strogo držati časovne omejitve glede gospodarskega razvoja nekoga območja, v

našem primeru samo povojnega časa, ne da bi se vsaj bežno ozrli na čas pred drugo svetovno vojno.

Zgodovinski prikaz razvoja občine Novo mesto ter njenega območja nam pokaže, da je bilo v preteklosti goste naseljeno, gospodarsko dokaj razvito in na sorazmerno visoki stopnji razvoja. To območje naše domovine je izrazito prehodno, zato so se tu že zgodaj razvile nekatere gospodarske dejavnosti, ki pa so v času po prvi svetovni vojni počasi zamrle, večji pomen je ohranila le lesna industrija ter nekaj manjših industrijskih obratov. V stari Jugoslaviji je bilo Novo mesto že med tistimi območji, ki so se najpočasneje razvijala in so ta pečat zaostalosti obdržala še dolgo po drugi svetovni vojni.

Za bolj pregledno podobo tudi nekaj podatkov: leta 1939 je bilo na območju občine Novo mesto registriranih 29 manjših, večinoma industrijskih obratov v zasebni lasti s 1550 zaposlenimi, medtem ko je Novo mesto, torej njegovo območje, še sredi devetnajstega stoletja zaposlovalo več kot 2500 ljudi.

pičla zapuščina

Zadnja vojna je Novemu mestu zapustila le nekaj tekstilnih obratov, žag, opekarn, lesnih obratov ter obrtnih delavnic. Vse skupaj pa ni dalo kakšnega večjega gospodarskega učinka.

Celo več: rečemo lahko, da novomeška občina prvih deset let po osvoboditvi, če smo natančni, gre pri tem tudi za širošo Dolenjsko, ni bila deležna večjih vlaganj. Za tiste čase je bilo značilno, da se je presežek delovne sile odseljeval v industrijska središča na Gorenjskem, v Ljubljano ter druga večja središča. V gospodarstvu ni bilo preobilice delovnih mest in zato ljudje niso težili, da bi se naseljevali v večjih občinskih urbanih sredi-

ščih. Popolnoma jasno pa je, da zaostalo agrarno območje ni moglo preživljati presežka delovnih rok.

razcvet po letu 1954

Iz tega mrtvega teka je novomeška občina zlezla šele po letu 1954, ko so bili zgrajeni prvi novi gospodarski obrati, nadvse pomembna pa je bila za razvoj našega gospodarstva in vse regije magistralska cesta Ljubljana-Beograd, ki so jo mladinske delovne brigade povezale leta 1958.

Ta prometna žila je povezala novomeško občino z vso domovino, odprla ji je okno v svet. Tedaj se je začel novomeški razcvet na vseh področjih življenja in dela, predvsem pa v industriji.

Takrat so se začele razvijati vodilne delovne organizacije, ki jih pozna vsak Jugoslovan od Triglav do Gevgelije. To so Industrija motornih vozil, Krka, Novoteks, Novoles, Labod, Pionir ter Iskra. Omenjamo samo največje, skupno je namreč v občini v gospodarstvu čez sto delovnih organizacij, ki so lani ustvarile okoli 4 milijarde dinarjev celotnega dohodka oziroma poldrugo milijardo družbenega proizvoda.

Narodni dohodek na prebivalca se je v zadnjih desetih letih dvigal po 22 odstotkov na leto (v SR Sloveniji po 18 odstotkov). Lani je statistika pokazala, da pride na vsakega prebivalca novomeške občine po 21.039 dinarjev narodnega dohodka.

Število zaposlenih se je v zadnjih desetih letih podvojilo. Pred vojno je bilo na sto prebivalcev novomeške občine 80 kmetov, danes dela v kmetijstvu le še 25 odstotkov ljudi, vsi ostali so našli zaposlitev v hitro se razvijajočem gospodarstvu občine, posebno v industriji, v kateri dela danes okoli 60 odstotkov vseh zaposlenih v občini.

vedno pravi ljudje na pravem mestu

Če se zdaj vprašamo, kateri so temeljni vzroki tako hitrega razvoja novomeškega gospodarstva, moramo zapisati, da je to predvsem orientacija v tako imenovane impulzivne dejavnosti, kot so avtomobilska, kemijsko-farmaceutvska, elektronska, lesna in tekstilna industrija. Vse omenjene panoge so zahtevale visoko kakovost in konkurenčnost na domačem in tujem tržišču.

Drugi razlog novomeškega razcveta so po mnenju poznavalcev učinkovite in dobro preštudirane naložbe z visokimi ekonomskimi efekti, večinoma z lastnimi sredstvi, torej brez kakšne posebne tuje pomoči. Nič manj pomembno pa ni, da smo vedno imeli sposoben strokovni kader in delovno silo, ki sta vse znanje vlagala v napredek tehnološkega procesa. Če rečemo preprosto, smo imeli vedno prave ljudi na pravem mestu.

Seveda nihče ne trdi, da ni bilo napak. Podobno, ki si jo iščemo ob praznikih in jubilejih, je vedno za kancček bolj rožnata, kot bi bila na običajen vsakdanjik. Ob vsem spoštovanju doseženega pogledimo zdaj, katere so sedanje naloge v

občini. Njihovo naštevanje namreč mogoče delati še bolje in učinkoviteje.

razvoj samoupravljanja ter gospodarska rast

Pri opredeljevanju vsebine in ciljev družbeno-ekonomskega razvoja novomeške občine v njenem letu je treba temeljiti na dejstvu, da so vsi procesi medsebojno pogojeni in povezani. To pomeni, da je usmeritev politike v enem letu v bistvu le nadaljevanje politike iz prejšnjega leta. Ob tem pa so v ospredju naše glavne naloge: nadaljnje uveljavljanje samoupravljanja na vseh področjih združenega dela, razvijanje in vzdrževanje samoupravljanja na vsakem mestu je dinamična gospodarska aktivnost, ki mora izhajati iz kakovostnih temeljev, torej izvajanja prednostnih nalog na področju gospodarstva in družbenih dejavnosti ter iz postopne odpravljanja osnovnih vzrokov nestabilnih gospodarskih gibanj. Prav tako pomembna je tudi izboljšanje sposobnosti gospodarstva ter v okviru nje vseobsegajoča sposobnost gospodarstva, ki so na voljo, obvladati vse oblike razvoja in napredka. Osnovni problemi, ki jih bo treba rešiti v prihodnosti, so dolgoročni značaja in izvirajo iz osnovne strukture našega gospodarstva (predvsem v industriji, močna odvisnost od uvoza, pomanjkanje energije in surovinami itd.). V letu 1975 bo treba zagotoviti predvsem dinamično gospodarsko rast in postopoma odpraviti temeljne vzroke za nestabilnost gospodarskih gibanj.

Temelj politike za odločanje na vseh ravneh je resolucija o družbenoekonomski politiki in izvedbi SR Slovenije ter neposrednih nalogah v njenem letu.

V republiški resoluciji je predvideno, da bo rastel bruto dohodek, ki bi ga lahko dosegli z merenjem enačili z družbenim proizvodom, za 31 odstotkov. Ob ocenjeni rasti cen za okoli 23 odstotkov bi bila realna stopnja porasta družbenega proizvoda 6 do 6,5 odstotka, na področju izvoza pa za okoli 7. Ob 6-odstotnem uvozu naših izdelkov izvoz povečal za 10 odstotkov.

še 1000 delavcev industriji

Na osnovi zbranih podatkov predvidevamo, da se bo obseg skupne realizacije gospodarskega proizvoda na območju občine Novo mesto v letu 1975 povečal za okoli 40 odstotkov, v industriji pa celo za 50. Večji delež tega povečanja bo prispevala rast družbenega proizvoda in dohodka organizacij, ker so posledice rezultatov močno odvisni od splošne politike. Število zaposlenih bo tudi v letu 1975 naraslo za okoli 1000 ljudi, kar pomeni, da bo vsako leto bi se na novo zaposlilo več kot 1000 ljudi, ostalih dejavnosti bo naraščanje zaposlenosti bolj zmerno.

Novo mesto

novomeška občina v vrhu jugoslovanskega razvoja

V letu 1975 v novomeški občini še ni moč pričakovati bistvenega zboljšanja položaja terciarnih dejavnosti. Na področju obrti, drobne industrije in storitev se bodo še naprej prizadevali za dosledno uresničevanje družbenega dogovora o pospeševanju malega gospodarstva. V tem okviru je treba nuditi še več pomoči storitvenim dejavnostim, s katerimi bi vaj za daljši rok odpravili neugodno strukturo gospodarstva.

izvoz bo letos dosegel vrednost 70 milijonov dolarjev

Skupna vrednost izvoza industrijskih izdelkov bo letos povzpela na 70 milijonov ameriških dolarjev, kar je za 43 odstotkov več kot lani. Zlasti močno povečanje izvoza predvidevajo v industriji motornih vozil ter šentjernejski Iskri. Letos predvidevajo tudi dokaj obsežno investicijsko dejavnost. V primerjavi z lani načrtujejo novomeške organizacije združenega dela s poslovnimi partnerji trikratno povečanje investicij. Pomembno je, da je pretežni del vlaganj namenjen za nakup nove opreme. Večja vlaganja načrtujejo tudi v kmetijstvu, turizmu, pri graditvi prometnega omrežja in mostu ter na področju družbenih dejavnosti. Kar se stanovanj tiče, je treba letos na Drski ulici graditi 84 stanovanj v blokih, v Volčičevi ulici 21 stanovanj in v blokih, v Volčičevi ulici 21 stanovanj. V nadaljnjih 150 stanovanj. Pripravi se tudi vse potrebno za stanovanjski kompleks "Majde Silc". Dokončati je treba 124 stanovanj v soteski "Majde Silc" - Ragovska cesta ter 24 stanovanj v bloku ob Zagrebški cesti. Treba je tudi graditi 24 stanovanjski blok ob Zagrebški cesti, 9 stanovanjskega v Žužemberku, 12 stanovanjskega v Dolenjskih Toplicah, ravno tolikšnega

v Šentjerneju ter vsaj tolikšnega v Straži. Nujno je organizirati graditev vrstnih in zasebnih hiš na Žibertovem hribu, v Bršlinu, Bučni vasi, Jedinščici itd. Skratka, treba je, treba je...

stanovanja za delavske družine

Če vzamemo zdaj s stanovanjske plati samo tisti del, ki govori o uveljavljanju načela solidarnosti, je treba sprejeti v organizacijah združenega dela, v okviru stanovanjske skupnosti in pri poslovnih banki nove pravilnike o kreditiranju stanovanjske graditve, ki bodo sloneli na skupnih izhodiščih in skupni politiki kreditiranja, da bi tako znatno pripomogli k hitrejšemu reševanju stanovanjskih težav predvsem delavskih družin. Sprejeti je treba nova merila za subvencioniranje novih stanarin ter družbeni dokument za enotna izhodišča in merila za dodeljevanje stanovanj organizacij združenega dela in stanovanjske skupnosti oziroma solidarnostnega stanovanjskega sklada. Koliko odgovornih nalog samo na področju stanovanjske dejavnosti!

nov most čez Krko in ceste

Med glavnimi nalogami na področju komunalne dejavnosti je letos graditev mostu čez Krko v

Novem mestu. Zgraditi je treba cesto Ločnja - Zabja vas - Gotna vas, nadaljevati obnovo ceste Novo mesto - Vavta vas, začeti modernizirati cesto Šmarješke Toplice - Šmarjeta - Zbure, rekonstruirati cesto Soteska - Podturn - Črmošnjice. Še naprej mora teči projektna obdelava ceste Ljubljana - Zagreb (drugi pas) in Dvor - Kočevje. Na vrsti so zaključna dela na skupinskem glavnem vodovodnem omrežju Družinska vas - Novo mesto, kakor tudi zaključna dela pri graditvi čistilne naprave v Ločni.

Z ostalimi nalogami na področju letošnje komunalne dejavnosti v novomeški občini bi lahko popisali nekaj časopisnih strani. Vse so zelo pomembne. Med drugim je za letošnje predvidena tudi razširitev glavne avtomatske telefonske centrale v Novem mestu za 1000 priključkov, centrale bodo razširili tudi v Straži, Šentjerneju in Dolenjskih Toplicah, v Mirni peči pa bodo dobili novo.

Na področju družbenih dejavnosti uresničujejo delovni ljudje novomeške občine svoje osebne in skupne potrebe ter interese v okviru interesnih skupnosti, v katerih skupaj z delavci s teh področij uresničujejo svobodno menjavo dela, združujejo delo in sredstva ter enakopravno in skupno odločajo o politiki razvoja in pospeševanja teh dejavnosti. Zaradi tega so načrti razvoja in naloge na področju družbenih dejavnosti v bistvu usmeritve in naloge, ki izhajajo iz sprejetih programov posameznih interesnih skupnosti.

zaposlenih je 45,6 odstotka žensk

Leta 1969 so v novomeški občini sprejeli program otroškega varstva, ki je predvideval, da bi v petih letih pridobili na območju občine Novo mesto 760 novih mest v vzgojnovarstvenih zavodih. V tem času so pridobili 628 novih mest: 400 v Novem mestu ter 228 na ostalih območjih občine.

Lani so odprli otroški vrtec v Šentjerneju (120 mest), nabavili opremo za vrtca v Straži in Škocjanu in začeli graditi vrtce v Lrči vasi, ki bo dograjen letos in bo v njem prostora za sto otrok.

Občina Novo mesto se uvršča med občine z visokim odstotkom zaposlenih žensk (45,6), zato so potrebe po organiziranem varstvu izredno velike.

Letos bodo s svojimi sredstvi in pomočjo posojil realizirali obveznosti na področju otroškega varstva iz preteklih let, omogočili bodo letovanje zdravstveno in socialno ogroženih otrok v obmorskih in drugih krajih (leta 1973 je letovalo 658 otrok, lani pa 625), zgradili bodo vrtce v Kristanovi ulici v Novem mestu ter otroški vrtce v Žužemberku.

nove šole s samoprispevkom

Vzgoja in izobraževanje dobivata ob nenehnem razvoju samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v naši družbi vse večji pomen. Naloge s področja vzgoje in izobraževanja so načrtovane v zakonskih določilih, vsebujejo jih sprejeti družbeni dokumenti, porajajo se sproti, skladno s celotnim družbenim razvojem.

Pomembna nosilka razvoja vzgojnoizobraževalne dejavnosti na območju novomeške občine je občinska izobraževalna skupnost, ki nadaljuje delo TIS.

Poleg rednega programa financiranja vzgoje in izobraževanja so delovni ljudje novomeške občine na referendumu samoupravno določili plačevanje samoprispevka za graditev osnovnih šol. V letošnjem načrtu občinske izobraževalne skupnosti so naslednje naloge: v organizirano varstvo v vzgojnovarstvenih zavodih bo zajetih 760 otrok, delovalo bo 43 oddelkov male šole, 15 popolnih osnovnih šol z 12 podružnicami vključuje v 300 oddelkih 7.727 učencev, v posebni šoli je 125 učencev v 12 oddelkih, uspešno tečejo dopolnilni in dodatni pouk ter interesna dejavnost učencev; letos bodo nakupili učbenike matematike za učence petih razredov, na osnovni šoli Grm teče hospitacijska dejavnost, nadaljuje se šolanje Romov, za vse učence petih razredov bo prirejen plavalni tečaj itd.

Za letošnje predvidena graditev posebne osnovne šole z internatom ter dozidava in preureditev osnovne šole v Brusnicah. V skladu s programom sanacije srednjih šol in domov na Dolenjskem naj bi letos začeli graditi tudi prostore za šolski center kovinarske stroke v Šmihelu.

kultura na trdnih temeljih

Program kulturne dejavnosti v občini uresničujejo poklicne ustanove in Zveza kulturnoprosvetnih organizacij, ki samoupravno povezuje amaterske skupine in društva.

Program kulturne skupnosti v letu 1975 obsega redno dejavnost knjižnic in Dolenjskega muzeja, v okviru gledališke dejavnosti je treba prirediti 10 predstav za odrasle in 6 za mladino, v ZKPO je vključenih 9 amaterskih gledaliških skupin, letos naj bi uredili in organizirali tudi lutkovno gledališče.

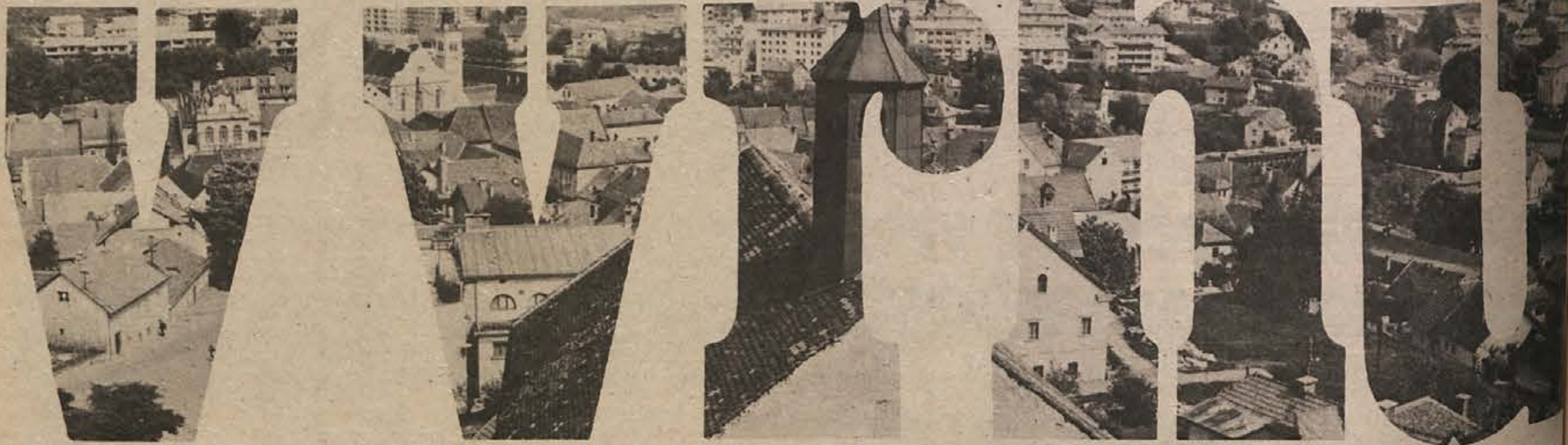
V okviru glasbene dejavnosti bodo obiskovalci letos slišali 6 koncertov, ustanovili bodo še 2 pevsko zbor (9 jih že imajo), delujejo tudi tri godbe na pihala in en godalni orkester, seveda pa bo letos tudi tradicionalno srečanje okteta v Šentjerneju.

Poleg tradicionalne „Dolenjske slikarske kolonije“ moramo pri likovni dejavnosti omeniti, da deluje v okviru ZKPO skupina 25 slikarjev amaterjev, likovniki bodo sodelovali na razstavah, v Dolenjski galeriji bo več razstav. Seveda bodo letos v novomeški občini nadaljevali z literarnimi večeri pesnikov in pisateljev, srečanja mladih literatov osnovnih in srednjih šol, izdali bodo več publikacij, v okviru filmske dejavnosti pa bo abonma za učence in dijake.

Na področju spomeniškega varstva bo tekla ureditev spomenikov, obnovili bodo del gradu Žužemberk, Hmeljnik, vrtni paviljon Soteska, Mordachsovo kapelo v Novem mestu itd. Program kulturne dejavnosti vključuje seveda tudi proslave, akademije, vzdrževanje partizanskih spomenikov in spomenikov NOB ter nadaljevanje arheoloških izkopavanj na Otoku pri Dobravi.

rekreacija in šport za delovnega človeka

V programu telesnokulturne skupnosti za leto 1975 načrtujejo organizirano vadbo predšolskih otrok, ustanovitev športnih društev na prav vseh šolah, razširili bodo rekreativno dejavnost v delovnih organizacijah ter krajevnih skupnostih, sodelovali bodo na akcijah TRIM, športnih igrah, Pohodu ob žici okupirane Ljubljane, Po poteh tovarštva in spominov, pri pomladanskih in jesenskih krosih, maja bo mesec mladosti in telesne

kulture, da niti ne omenjamo tekmovalnega športa.

Letos bodo v Novem mestu začeli graditi novo športno dvorano, na stadionu bratstva in enotnosti bodo pokrili zaletišča za skoke in mete s plastično maso sinteplast, asfaltirali bodo igrišče na Loki, dokončati je treba igrišča v Žužemberku, Škocjanu, Šmarjeti itd.

Socialno skrbstvo spada v okvir socialnega varstva in je bistvena sestavina socialne varnosti delovnih ljudi. Socialno varstvo je bilo doslej v pristojnosti občinske skupščine in centra za socialno delo, z letom 1975 pa se tudi to področje vključuje v proces družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja.

tisočero nalog socialnega skrbstva

Naštetimo zdaj nekaj glavnih nalog s področja socialnega skrbstva; enkrat na leto je treba povedati, za kaj vse skrbijo. To so: varstvo družine in otrok, varstvo nepopolnih družin, ugotavljanje očetovstva in urejanje preživnin, nameščanje otrok v rejniške družine, posvojitve, begavci, otroška in mladinska delinkvenca, skrbništvo mladoletnih, usmerjanje in spremljanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, letovanje socialno in zdravstveno ogroženih otrok, varstvo premoženja otrok in mladine, varstvo odraslih in starostnikov, varstvo občanov, starih nad 18 let, ki niso sposobni, da bi si sami ustvarili osnovne možnosti za življenje, skrbništvo za lju-

di, ki jim je bila odvzeta delna ali popolna opravilna sposobnost, skrbništvo za družbeno neprilagojene ljudi, skrb za ljudi v socialnih zavodih, varstvo odraslih v tujih družinah, varstvo ostarelih in onemoglih kmetov, varstvo odpuščenih obsojencev, invalidov in žrtev fašističnega nasilja, varstvo invalidov, pomoč pri razvijanju soseske in laične pomoči itd. itd.

Vsaka od naštetih nalog — veliko jih tudi nismo omenili — vsebuje mnogo dela, požrtvovalnosti in — to je najvažnejše — skrbi za sočloveka, soobčana.

Poseben problem socialnega skrbstva in s tem najširše družbene skupnosti novomeške občine so Romi. Treba jih bo nastaniti, postaviti prebivališča z elektriko, vodo in kanalizacijo, zaposliti za delo sposobne, šolati otroke, skratka: vključiti jih v normalno okolje.

Skupnost socialnega skrbstva seveda tesno sodeluje z drugimi interesnimi skupnostmi ter humanitarnimi organizacijami in društvi.

zgradili bomo nov zdravstveni dom

Da bi v novomeški občini dosegli skladen razvoj zdravstvene službe in omogočili enako možnost zdravljenja občanov in delovnih ljudi, daje program v letu 1975 prednost razvoja dispanzerskim dejavnostim, ki oskrbujejo ogrožene skupine prebivalstva (šolarji, žene, borci, socialnomedicinske bolezni in pojavi), patronažni in babiški službi ter negi bolnika na domu, otroškemu zo-

bozdravstvu, psihiatrično specialistični in dispanzerski dejavnosti itd.

V korist čim boljšega zdravstvenega varstva bo potrebno še pospešiti integracijske procese v zdravstveni službi in dosledno izvajati načela nove ustave in novega zakona o zdravstveni službi. Do leta 1980 se zbirajo sredstva za investicije v zdravstvu po stopnji 0,5 odstotka od bruto osebnih dohodkov v breme dohodka organizacij.

Ta denar je predviden za začetek graditve zdravstvenega doma v Novem mestu, ki ima letos prednost pred vsemi drugimi graditvami v zdravstvu.

krajevnim skupnostim njihovo mesto in pomen

Letos je krajevnim skupnostim nujno dati mesto, ki jim ga je dala nova ustava. Potrebno bo organizirati vse sile v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih na vseh ravneh, da bodo uresničene naloge. Predvsem je treba rešiti problem financiranja krajevnih skupnosti in ga postaviti na take temelje, ki bo krajevnim skupnostim omogočila hitrejšo in boljše reševanje tekočih in dolgoročnih potreb in nalog.

Program krajevnih skupnosti je treba postaviti na trdno podlago, razprave o načrtih ne bodo tekale le v krajevnih skupnostih, ampak se bodo vključevale v razprave o programih v temeljnih organizacijah združenega dela in samoupravnih interesnih skupnostih.

še bolj učinkovito, še bolj donosno, še bolj...

Koliko nalog v enem samem letu! Z uresničevanjem navedenih načrtov in bi dosegli tudi nekatere cilje družbenoekonomske politike v letu 1975. Hkrati z njimi pa delovni ljudje in občani novomeške občine potviti tudi uresničitev še nekaterih drugih nalog, ki so sestavni del nalog, potrebnih za uresničitev bolj dolgoročnega, hitrejšega in sklenejšega razvoja naše socialistične družbe.

Predvsem bi morali zagotoviti bolj racionalno obnašanje in vsestransko varčevanje na vseh področjih. Programe varčevanja bi morali vsi nosilci odločanja v gospodarstvu in družbenih dejavnostih.

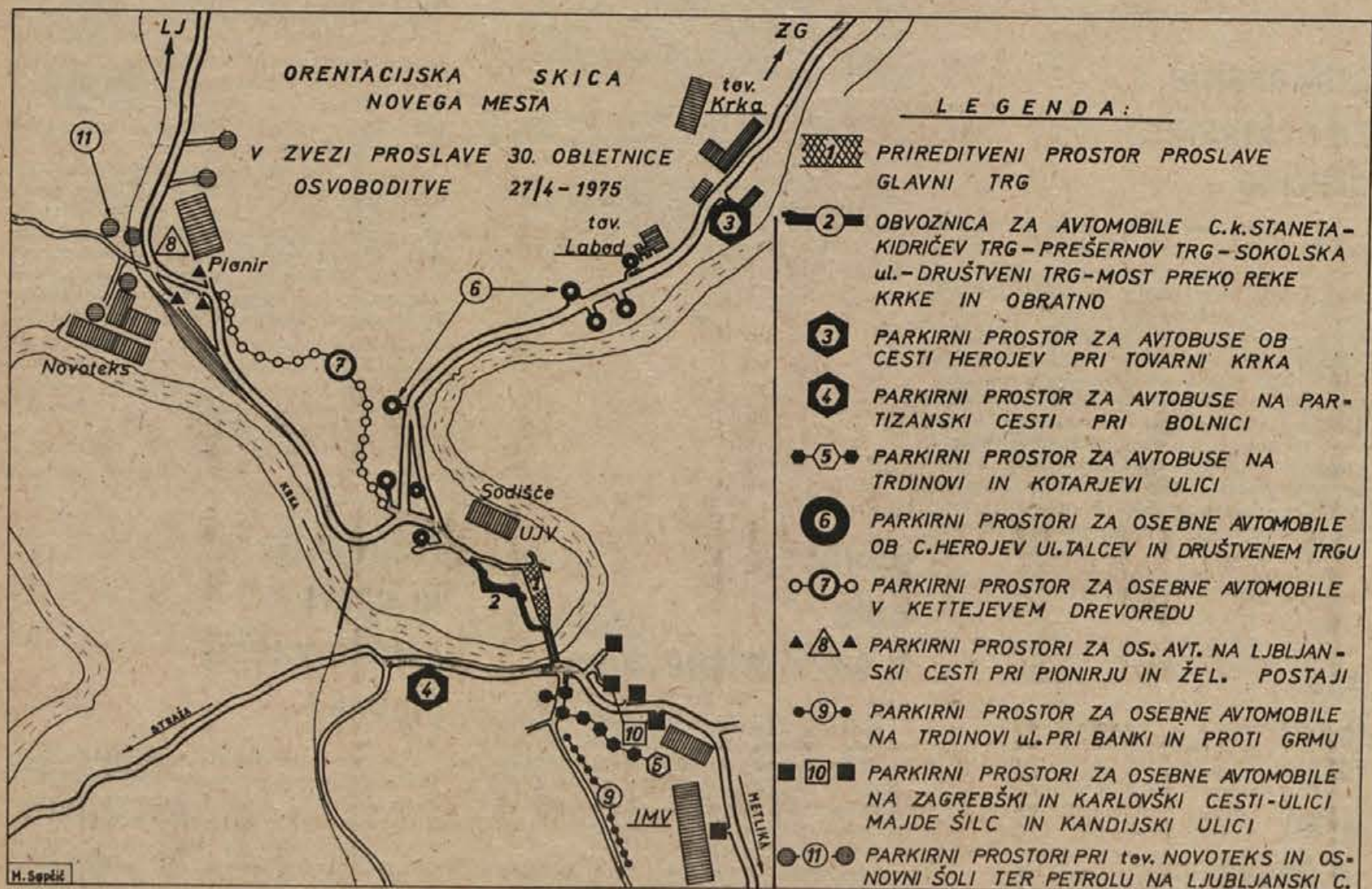
Treba se bo truditi, da bo poslovanje organizacij združenega dela še bolj učinkovito in donosno. Racionalnost poslovanja se mora izražati tudi v iskanju najboljših mogočih vlaganj in obratna sredstva.

V letu 1975 bi morali v vseh delovnih organizacijah novomeške občine zagotoviti vsaj akumulacijo, kot je slednja v povprečju poslovanja ne panoge v republiki. To bi morala biti temeljna usmeritev pri ustvarjanju in delitvi dohodkov organizacijah združenega dela.

Novomeška občinska skupščina in njene komisije, ki sodelujejo pri oblikovanju nadobnih davčnih cen za približno 35 odstotkov vrednosti vseh proizvodov in storitev, ki vplivajo na njihove stroške, bodo v okviru svojih pristojnosti skrbeli, da življenjski stroški ne bodo presegali okvirov, določenih z zvezno in republiško politiko in dogovorom o izvajanju politike cen v letu 1975.

Politiko, ki je bila opredeljena z resolucijo družbenoekonomske politiki in razvoju SR Slovenije ter neposrednih nalogah v letu 1975, morajo tudi naloge, ki so si jih delovni ljudje in občani Novega mesta naložili v tridesetem letu socialističnega režima, biti temeljni vodilni principi pri razvijanju in vseh organizacijah.

Uresničevanje nalog je del vsakdanjega dela, nje, je del naše prihodnosti, ki temelji na tistem dogodku izpred tridesetih let, ko je Novo mesto na belem konju prijezdil partizanov.

ZAHVALA

ODBOR BORCEV XV. DIVIZIJE SE ZAHVALJUJE ORGANIZACIJAM ZDRUŽENEGA DELA, KI SO SVOJIMI OGLASILNIMI FINANČNO POMOČJO OLAŠALE ORGANIZACIJO IN IZVEDBO PROSLAVE V NOVO MESTU.

NJIHOVI OGLASI IN ČESTITKE BODO OBJAVLJENI V REDNIH ŠTEVILKAR DOLENSKEGA LISTA.

ODBOR

NOVO MESTO

34.000 zaposlenih

Do leta 1986 bi se po ocenah povečalo število zaposlenih v občini na približno 24.000 in leta 2000 na 34.000 zaposlenih. To so bile osnove za nadaljnje programske projekcije. Po posebnih študijah, ki so bile nato izdelane, pa je bilo ugotovljeno, da lahko pričakujemo v prihodnje posebno hiter razvoj terciarnih dejavnosti, izobraževalnih, varstvenih, socialnih in podobnih ustanov. Medtem ko bi imele proizvodne dejavnosti neko mejo razvoja pri 18.500 zaposlenih leta 2000, pa bodo potrebe po terciarnih in kvartarnih dejavnostih najbrž zahtevale tak razvoj, da bi se število zaposlenih v teh dejavnostih povečalo ne le na 14.400, temveč celo na približno 22.000 zaposlenih, kar bi pomenilo idealno razmerje do zaposlenih v proizvodnji.

V tem primeru bi se skupno število delovnih mest v nekmetijskih dejavnostih povečalo na približno 41.000, kar je pri demografskih projekcijah upoštevano kot osnova največje možnosti naraščanja skupnega števila prebivalstva občine.

Industrija in podobne gospodarske dejavnosti zavzemajo danes 89 ha zemljišč. Z urbanističnim programom je za razvoj teh dejavnosti rezerviranih še 651 ha. Najobsežnejši industrijski predel bi se razvil na prostoru Bršljin-Cegelnica-Češča vas s skupno površino nad 200 ha. Industrijski predel Loča bi zavezal preko 130 ha, v Gotni vasi 73 ha in dodatnim rezervatom 85 ha v smeri proti Šentjankemu gozdu. Večje površine so predvidene še na območju Straža-Zalog in v industrijskem predelu Dobrava, nekoliko manjše pa v Šentjerneju in Žužemberku. Tudi za razvoj drugih dejavnosti so predvidene prostorske možnosti, na primer za razvoj turizma.

Kruha za 90.000 ljudi

Ob upoštevanju napovedi, da bo leta 2000 na območju občine 34.000 zaposlenih, bi skupaj s kmetičkim prebivalstvom imelo ekonomske možnosti bivanja v občini 90.000 prebivalcev. Pri upoštevanju življenjskih pogojev bivanja v občini je potrebno računati tudi na večje potovalne možnosti zaposlenih. Zaradi tega bo še vedno del zaposlenih prihajal vsak dan na delo iz drugih območij.

S prenehanjem odseljevanja in s postopnim prenehanjem priseljevanja ter z upoštevanjem naravnega prirastka priseljenih oseb predvidevamo povečanje prebivalstva občine v letu 1986 na 13.000, v letu 2001 pa na 84.000 ljudi.

Poleg te, osnovne programske projekcije pa so predvidene pri načrtovanju uporabe prostora še druge možnosti, med njimi tudi najnovejša spoznanja in prizadevanja za oblikovanje najprimernejše zasnove bodočega razvoja urbanega sistema Slovenije. Po varianti B urbanega sistema, ki je po dosedanjih razpravah ocenjena kot najprimernejša, bi bili poleg republiškega središča Maribora ljubljane in večjega regionalnega centra Maribora

pomembnejši regionalni centri še Celje, Koper in Novo mesto, vsak z okoli 100 tisoč prebivalci in več kot 200 tisoč prebivalci v širšem gravitacijskem zaledju. Za Novo mesto je po zasnovi o bodočem urbanem sistemu predviden največji vzpon do leta 2000 v primerjavi z ostalimi razvojnimi središči v Sloveniji.

Poleg Novega mesta bi se po številu prebivalstva močneje povečalo še 11 obstoječih lokalnih centrov. Glede na predvideni obseg zemljišč za stanovanjsko zazidavo ter gostoto naselitve bi se v teh lokalnih središčih lahko povečalo skupno število prebivalstva za približno 9.000 oseb, kar pomeni v povprečju podvojitev sedanjega stanja.

Hitreje kot Slovenija

Ekonomskega razvoja občine Novo mesto bo tudi v bodoče hitrejši, kot ga na splošno predvideva-

mo za SR Slovenijo. V razdobju naslednjih trideset let predvidevamo naraščanje družbenega proizvoda letno povprečno po 8 %, s tem da bo ta stopnja v prvi polovici tega obdobja, tj. do leta 1985, v povprečju nad 9 % (SRS 6,6 %), pozneje pa se bo umirila in bo proti koncu stoletja dosegala razvojno dinamiko, značilno za razvita območja. K temu bodo bistveno pripomogle sekundarne dejavnosti, predvsem industrijske, s svojo proizvodno usmeritvijo v tista področja, ki imajo doma in v svetu najhitrejši razvoj (kemična, avtomobilska, elektronska, farmacevtska industrija), ter proizvodnja, ki se bo glede na naravne pogoje ali tradicijo razvijala v svoji skupini kot vodilna (lesna, tekstilna, konfekcija, gradbeni materiali).

Taka usmeritev in razvojni tempo bosta nujna tudi zaradi predvidenega hitrega razvoja v drugih območjih oz. državah (industrijska proizvodnja bo naraščala v obdobju 1965-1980 v južni Evropi vsako leto za 9,1 %, v zahodni za 5 %, v državah

SEV za 7,3 %).

Že do leta 1985 bi v občini presegli narodni dohodek 3000 USA dolarjev na prebivalca (računajoč po notranji kupni moči dinarja). Vrednost družbenega proizvoda na prebivalca bi se povečala od 18.550 din v letu 1970 na 43.000 din v letu 1985 ter v letu 2000 na 89.000 din (po cenah 1970).

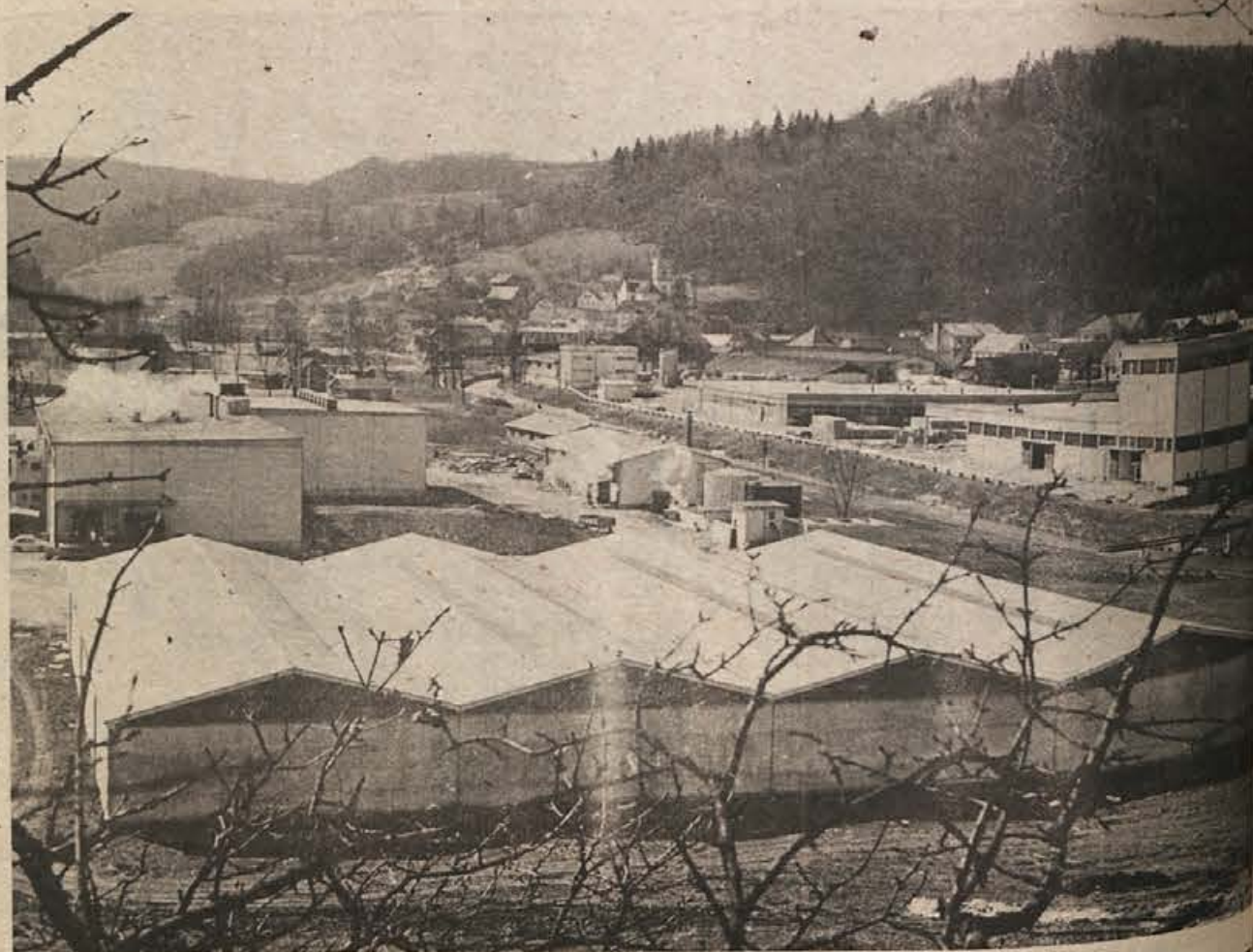
Proces preseljevanja kmečkega prebivalstva se bo nadaljeval tudi v bodoče do meje, ki jo bodo predstavljale ekonomske osnove proizvodnje v agrarnih dejavnostih. Zaradi terenskih, posestnih in ekoloških značilnosti se bo število čistih kmečkih gospodarstev močno zmanjšalo. Nujno se bodo morali formirati večji zaokroženi kompleksi (ne glede na lastništvo), ki bodo omogočali uporabo nove agrotehnike. V kasnejšem obdobju, predvsem po letu 1985, pa se bo z večanjem narodnega dohodka zmanjševalo tudi število mešanih gospodinjstev.

NOVO MESTO

trebnje

primer napredka nerazvite občine

VOJNO PUSTOŠENJE JE BILO VELIKO

Vojna vihra je zapustila veliko razdejane. Popolnoma požganih in uničenih je bilo 128 domov, 497 gospodarskih poslopij in 15 javnih zgradb, večinoma šol. Nad 1.000 gospodarskih objektov, stanovanj in javnih zgradb je bilo močno poškodovanih. Po osvoboditvi je bilo ustanovljenih več zadrug, za obnavljanje požganih in porušeni domov, gospodarskih poslopij in drugega. V zastarelih in neprimernih trgovskih lokalih so organizirali zasilno trgovsko mrežo. Obrtne delavnice zasebnikov in družbenega sektorja so v prvih letih proizvajale najnujnejše za oskrbo prebivalstva in obnovo podeželja; industrijskih objektov v tem času na območju občine pravzaprav ni bilo. Kar najbolj so skušali izpodbuditi zasebno in družbeno kmetijstvo, da je bila na voljo hrana za prebivalstvo in izpolnjevanje nalog pri obveznem odkupu za preskrbo mest. V času 1947 - 1952 so občani trebanjske občine dali velik prispevek v prehrani, delovni sili in prevozih za gradnjo industrije v središčih Slovenije.

je. V tem je iskati tudi razloge, zakaj gospodarski razvoj občine v času obveznega odkupa ni napredoval.

AVTOMOBILSKA CESTA ODPRLA VRATA

Takoj po osvoboditvi je bilo elektrificiranih le nekaj vasi, akcija je napredovala z velikimi napori občanov tako, da je danes elektrificirana sleherna vas. Do leta 1959 v občini sploh ni bilo vodovodov. Do leta 1958 so bile vse ceste makadamske, večinoma tudi izredno slabe, kar je oviralo povezovanje z ostalimi industrijskimi središči. Izgradnja magistralne ceste leta 1958 je odprla občino proti Novemu mestu, Ljubljani in Zagrebu. Postopoma so pričeli asfaltirati tudi ostale ceste skozi naselja in med nekaterimi večjimi kraji ter pričeli graditi kanalizacijske naprave.

LE OBRT IN KMETIJSTVO

Za prvih 15 let povojnega gospodarskega razvoja občine je značilen majhen delež družbenega sektorja v narodnem dohodku občine, velik delež kmetijstva (večinoma zasebnega), velik odstotek kmečkega prebivalstva in majhno število delovnih mest. Delovne organizacije (Gradbeno opekarstvo podjetje Mirna, Mizarska delavnica Trebnje, Mizarstvo Hrast-Sentlovrenc, Krojaško podjetje Trebnje, Obrtno gradbeno podjetje Trebnje, Čevlarsko podjetje Mokronog) so bile pretežno obrtniškega značaja. Nekaj delavnic so zaradi nerentabilnosti celo zaprli (Čevlarsko podjetje Trebnje, Opekar-na Račje selo, Vrbopletarstvo Mokro-

nog). Iz nekdanjih kmetijskih delovnih zadrug, ki se niso obnesle, so nastale zadruge v vseh večjih krajih občine. Pospesevale so kmetijsko proizvodnjo in skrbele za odkup vse do združitve v eno zadrugo leta 1961.

Tudi trgovska in gostinska dejavnost sta močno zaostajali. Nekaj adaptacij trgovskih lokalov je bilo opravljeno šele po združitvi Trgovskega podjetja Gradišče (Trebnje) z Mercatorjem in Ljubljane in mokronoškega Tržana z novomeško Dolenjko. Gostinstvo v družbenem sektorju ni krenilo naprej zaradi pomanjkanja prostorov, za nove gradnje pa ni bilo denarja.

INDUSTRIJA: SKOK ŠELE ZADNJIH PET LET

Začetki nekaterih tovarn v občini segajo v leto 1952, ko se začelja živahnejši razvoj. Ustanovljena je bila destilacija alkoholnih pijač DANA na Mirni, Tovarna šivalnih strojev na Mirni, obrat ISKRE v Mokronogu. Porajale so se še nove: KEMOOPREMA (sedaj TRIMO), MODNA OBLAČILA (sedaj TIP-TOP). Največji razvoj je bil dosežen v zadnjih petih letih, ko so delovne organizacije naredile lep napredek, zraslo je (oziroma se raste) več povsem novih industrijskih obratov. Do tega napredka je prišlo predvsem po zaslugi ukrepov republiške skupščine za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v Sloveniji. To je še bolj spodbudilo delovne ljudi k prizadevanju za večji napredek občine.

DRUŽBENI PROIZVOD IN NJEGOVA SESTAVA

	1960	1970
Skupaj v tisoč dinarjih	16.260	101.621
Na prebivalca v dinarjih	933	5.943
Delež družbenega sektorja v odstotkih	44	61
Delež zasebnega sektorja v odstotkih	39	33
Delež industrije v družbenem proizvodu	21	32
Delež kmetijstva v družbenem proizvodu	55	39
Delež ostalih dejavnosti	24	39
Delež družbenega proizvoda občine v družbenem proizvodu republike	0,34	0,40

SESTAVA PREBIVALSTVA

	1961	1971
Število prebivalstva ob popisih:	17.430	17.100
Število zaposlenih	3.060	3.908
Odstotek zaposlenih	17,6	22,9
Število kmečkega prebivalstva	9.443	6.482
Odstotek kmečkega prebivalstva	54,4	37,9

PRAVI REZULTATI ŠELE PRIDEJO

Število zaposlenih, ki je leta 1960 znašalo le 1.302, je do leta 1970 naraslo na 1.939, medtem ko je lani znašalo že 2.843. V tem času je hitro naraslo število delavcev, ki se vozijo na delo izven občine. Takih vozačev je bilo leta 1966 okrog 1.100, sedaj jih je še okrog 1.500. Pravi napredek dosedanjega gospodarskega razvoja se bo pokazal v prihodnjih letih. Zmogljivost širijo in gradijo na novo: Trimo - tovarna „sendvič“ plošč, Dana, Iskra Mokronog, Kolinska - Tovarna za predelavo krompirja, IMV - Tovarna opreme Mirna, Novoles - Akрил Trebnje, Donit - tovarna avtomobilskih tesnil v Veliki Loki, Ljubljanske

opekarne - tovarna talnih plošč Račjem selu.

Nič manj ni pomemben razvoj nastajanje manjših delovnih organizacij in obratov: Treles, Hrast, Elma, Čatež, Rog v Mokronogu, Zgodnja Mokronog. Posebno zadnja leta je dan velik poudarek na vzpostavitvi vojni kmetijstva, ki uspešno povečuje hektarske pridelke in tržno proizvodnjo zasebnih kmetov. Zadnjih pet let je bilo v razvoju občine doseženo več pomembnih uspehov v strukturi. V teh prizadevanjih, ki meri z denarjem in delovni kolektivni gibanju je bilo na Trebnju in okolici tako delovni skupnostih. Doslej so uspehi pomenijo bistveno širšo materialno osnovo za nadaljnji razvoj občine, tako da bo v bodoče mogoče reševati nerešene stvari.

OBMOČJE OBČINE TREBNJE MED NOB

Člani CK KPS, ki so šli kot prostovoljci v vojno, so imeli v Trebnjem zgodovinsko pomembno sejo 10. aprila 1941.

Od avgusta do decembra 1941 so bili organizirani rajonski odbori OF v Trebnjem, Mokronogu, na Mirni, Trebelnem in v Dobriču, organizirali so se skojevci in pričeli prve akcije.

Na mokronoško območje je prišel septembra 1941 Miha Marinko in pričel z intenzivnim delom za organizacijo OF ter s pripravami za oborožen boj proti nemškim in italijanskim okupatorjem. I. štajerski bataljon ter dolenjske partizanske čete (mokronoška, novomeška, stiška in belokranjska) naj bi na ozemlju med Savo in nemško-italijansko razmejitveno črto preprečile Nemcem izganjanje Slovencev ter na odločnem ozemlju dvignile prebivalstvo k splošnemu uporu.

Organizacija Narodne zaščite (NZ) se je razširila po vseh vaseh, ustanovljeni so bili prvi bataljoni NZ.

11. aprila 1942 je doživela 3. četa II. štajerskega bataljona v Koščju hud poraz, kmalu po tem so partizani pod Medvedje kom uspešno napadli pet tovarnjakov s fašisti.

Ob koncu meseca aprila 1942 je bila na Kremenjaku pri Seljah - Šumberku ustanovljena II. grupa odredov NOV Slovenije, ki je dala slovenski NOV številni komandni kader.

Od Trebelnega prek Mirne do Gabrovke je nastalo prvo osvobodeno ozemlje. Na njem je bila postavljena ljudska oblast. Junija 1942 sta belogardiistični legli v Šentrupertu in Mirni peči zbrali in oborožili

li svoje pripadnike, ki so se sprva skrivali pod partizanskimi uniformami, in že tedaj storili mnogo gnusnih zločinov.

V času velike rošče fašistične ofenzive je bila 4. septembra 1942 na Trebelnem ustanovljena tretja SNOUB „Matija Gubec“. Brigada je ob ustanovitvi štela 640 borcev in bork. Dan ustanovitve Gubčeve brigade si je občina Trebnje izbrala za svoj občinski praznik.

V noči na 27. december 1942 so borci Gubčeve brigade uničili fašistično postojanko Dob, Cankarjeva in Tomšičeva brigada pa sta tedaj močno poškodovali progno Mirna - Tržišče, pri čemer so pomagali člani Narodne zaščite in ostalo prebivalstvo. Partizanska protiofenziva je potekala ves januar 1943 na območju sedanje občine Trebnje in v neposredni sosesčini.

21. januarja 1943 se je Tomšičeva brigada zapletla pri Biču v hud spopad z Italijani. 30. januarja 1943 ponoči so odšle Tomšičeva, Cankarjeva in Gubčeva brigada s Trebanjskega proti Hrvaški, da bi razbremenile glavno sil NOVJ v IV. sovrzni ofenzivi.

Med odstopnostjo slovenskih brigad je bil na Trebanjskem Zapadnodolenjski odred, ki je z mobilizacijo in prostovoljci okrepil svoje vrste in izvedel številne sabotažne akcije na železniških progah. Zelo pomembno je bilo tudi njegovo propagandno delo.

Ko so se naše brigade vrnile s Hrvaškega, sta se nekaj časa borila na slovenskih tleh skupno z našimi tudi XIII. hrvaška proletarska brigada „Rade Končar“ in Primorsko-gorenjski odred. Ponoči med 1. in 2. majem 1943 so slovenski in hrvaški borci vdrli v Mokronog, uničili železniško postajo Bistrica, močno poškodovali železniško

prago in naprave na njej ter oblegli Šentrupert.

30. julija so enote XIV. in XV. divizije NOV in POJ napadle močno utrjeno sovržno postojanko Sela pri Šumberku. Boji so trajali z vsi silovitostjo do 1. avgusta 1943. Sovražna granata je ubila tri poveljnike: Milovana Šaranovića, Ivana Kavčiča - Nandeta in Dragana Jevtića.

Oblast na vsem osvobojenem ozemlju po kapitulaciji Italije je prevzela OF. Odbori OF so utrjevali ljudsko oblast in usmerjali gospodarstvo in politično dejavnost k edinemu cilju, da se okrepi udarna moč narodnoosvobodilne vojske in vseljidske obrambe za dokončno zmago nad nemškim in izdajalskim slovenskim domobranstvom.

V Dobriču se je uspešno končal prvi kongres Slovenske protifašistične ženske zveze.

4. januarja 1944 so bili ukinjeni podokrožni odbori OF, njihove funkcije pa so prevzeli dotodanji rajonski odbori OF, ki so bili kadrovsko okrepjeni. Rajonski odbor OF Trebnje je ustanovil v Trebnju civilno bolnišnico, podokrožna tehnika pa se je združila z okrožno tehniko, ki je delala na trebanjskem območju.

Zadnje vojno obdobje je bilo za prebivalstvo na Trebanjskem izredno težko. Naše enote so si dolgo prizadevale, da bi obdržale redno zvezo med Štajersko in Dolenjsko, sovržnja pa onemogočale kontrolo nad komunikacijami. Po hudih bojih, zlasti okrog Občin, so se morale naše enote omejiti na obrambo Suhe krajine. Izredno pomemben ukrep, ki ga je v tem obdobju izvedlo vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja, je bila mobilizacija vseh za orožje sposobnih aktivistov in članov NZ.

trebnje primer napredka nerazvite občine

S ŠOLSKIM PROSTOROM ŠE VEDNO NA TESNEM

NAJVEČ NAREJENEGA S SAMO- PRISPEVKOM

Po osvoboditvi je od 12 samostojnih osnovnih šol v trebnjski občini imelo za pouk zgrajena poslopja le 9 šol, troje šol je moralo za svoje delo uporabljati najete in neustrezne prostore. Večina šolskih zgradb je bila med vojno poškodovana. V prvih letih obnove so jih postopno obnavljali. V tem času je bilo z denarjem tedanjega okrajnega odbora Trebnje in prispevkom občanov v materialu in delu zgrajenih dvoje šol: leta 1954 v Šentrupertu in leta 1959 na Čatežu. Proti kraju leta 1961 se je pričela gradnja nove osnovne šole v Trebnjem, v glavnem s samoprispevkom občanov in posojilom. Z drugim samoprispevkom občanov, izglasovanim leta 1966, je bilo nato zgrajeno dosti novega. S tem denarjem in s posojili je bila zgrajena nova šola na Mirni (1969), na Jelševcu (1971), Trebelnem (1972), preurejena in dozidana šola v Velikem Gabru (1973). V pripravi je gradnja osnovne šole v Mokronogu. V tem času so bile obnovljene in preurejene tudi zgradbe podružniških šol v Šentlovrencu, Dolnji Nemški vasi in Dobriču, občani pa so izglasovali že tretji samoprispevek.

Z izjemo osnovne šole Mokronog šolski prostori v glavnem ustrezajo, čeprav je marsikje stiska. V glavnem je v veljavi dvoizmenski pouk, zato primanjkuje prostora za prostovoljne dejavnosti učencev, podaljšano bivanje, za delo male šole in druge dejavnosti. Hudo manjka telovadnica, saj jih imata le šoli na Mirni in v Trebnjem. Za pouk je v glavnem neprimerna stara zgradba osnovne šole v Mokronogu

(podprti stropi), na trebnjski osnovni šoli manjkajo učilnice za sedem oddelkov.

SAMOUPRAVLJANJE PRINESLO NAPREDEK TUDI ŠOLSTVU

V obeh prvih desetletjih po vojni je bilo le toliko denarja, da je bilo za najnujnejši potrošni material in drobna popravila. Šele z uvedbo amortizacije se je pričel položaj šol popravljati. Vdostva šol so zbrani denar gospodarstva vlagala tudi v nakup učil in drugih učnih pripomočkov. Tako se je lahko uveljavilo samoupravljanje, kar se je poznalo pri reševanju učnovzgojnih in organizacijskih vprašanj. Dejavnost samoupravnih organov za razvoj šolstva je tekla usklajeno in prinašala uspehe predvsem zaradi sodelovanja, usmerjanja in pomoči občinske izobraževalne skupnosti. Leta je 1972 ustanovila svojo strokovno službo; seveda se ni zadovoljila le z razdeljevanjem denarja. Skupaj s šolami se že vrsto let lotujejo akcij, ki jih drugod nimajo, čeprav tudi v trebnjski občini za to ne dobivajo dodatnega denarja. Tako imajo na šolah v občini učenci že tretje leto učbenike brezplačno, kar cenijo predvsem družine z majhnimi dohodki in številnimi otroki. Že vrsto let pripravljajo izredno uspešno šolo v naravi s plavalnim tečajem za vse učence 4. razredov osnovnih šol, v zimskem času pa ob ugodnih snežnih razmerah tudi smučarske tečaje.

KOMBINIRANI ODDELKI ODPRAVLJENI

Do nedavnega so bili kombinirani oddelki pouka še na treh podružnič-

nih šolah, kar je sedaj že povsem odpravljeno. Dosežek zadnjih let je tudi prevoz otrok. Šole ga opravljajo s tremi avtobusi in kombiji. V bodoče bo treba izvesti prevoz še iz nekaterih težje dostopnih krajev. Žal ni možnosti, da bi uvedli podaljšano bivanje učencev. Zaradi pomanjkanja učiteljev in prostora je vanj zajetih le 2,2 odstotka učencev. Iz podobnih razlogov odpade na en oddelek malih šol le 120 učnih ur, vendar so vanje zajeti vsi šolski novinci. Iz leta v leto narašča število učencev, ki prejemajo šolske malice. Sedaj jih prejema že 86,4 odst. učencev, od tega 11 odst. brezplačno.

MANJKA UČITELJEV

Kot v večini slovenskih občin tudi v trebnjski občini primanjkuje učiteljev. V rednih oddelkih osnovnih šol manjka osem učiteljev za razredni pouk. Pri predmetnem pouku niso zasedena tri delovna mesta, 28 učiteljev nima ustrezne pedagoške izobrazbe. Izobraževalna skupnost si prizadeva stanje popravljati predvsem s stipendiranjem rednih študentov na pedagoški akademiji in s spodbujanjem učiteljev za izredni študij. Slednje ne poteka najbolje, v glavnem zaradi počasnega študija, zaposlovanja rednih študentov na šolah pred opravljenimi diplomami in premajhnega zanimanja za študij tistih predmetnih skupin, kjer najbolj manjka učiteljev. Izpopolnjevanje nezasedenih ali strokovno pomanjkljivo zasedenih delovnih mest z razpisi je v glavnem jalovo tudi zaradi tega, ker v občini ni dovolj stanovanj za učitelje.

UVELJAVIL IME OBČINE

V kulturni praznici, ki je spremljala dejavnost trebnjske občine, sta dejavnost Tabora slovenskih likovnih samorastnikov in Galerija najprej vzbudila radovednost za dogajanje, ki ga večina občanov ni poznala. Majhni skupinici so se pridruževali novi. Številne razstave z dosedanjih sedmih taborskih srečanj so dale priložnost za nepozabna srečanja in navezavo trajnih prijateljskih stikov z velikim številom umetnikov in gostov iz vseh naših republik in pokrajin.

dvorani na celovečernem srečanju. Dušan Jevtović iz Srbije, Pero Mandić iz Bosne, Gerhard Ledić iz Zagreba pravijo, da so Trebnjci Plemlja, Greto Pečnik, Peternelja, Bunjevačkoga, Grgeca, Mraza in mnoge druge sprejeli za svoje.

Prav toliko kot razstave je bilo tudi koncertov z nastopi številnih domačih prizadevnih amaterjev ali vrhunskih umetnikov, ki so občanom vselej prinesli nova doživetja, česar vsega ne bi bilo ali vsaj ne v taki meri, če ne bi bilo Tabora.

Hkrati s tem so se porodila prizadevanja krajevnih skupnosti v Trebnjem, na Mirni, v Šentrupertu in drugod za urejanje naselij, čemur se pridružujejo umetniki s taborskih srečanj s skulpturami na prostem. Trebnje, še pred leti malokje znana vas, je postalo središče slovenskih samorastnikov in eno od središč jugoslovanskih naivnih umetnikov in ljubiteljev te umetnosti, znano tudi v svetu. Obiski številnih delegacij in uglednih gostov v galeriji prispevajo na ta način tudi k zblizivanju med narodi.

Promembnejše in dragocenejšje od galerije in njenega fonda je tisto, kar ne kaže v materialni obliki. Delavci PRIMA so kiparja in pisatelja Toneta Svetinca, ki je v tovarni in z njihovo pomočjo ustvaril veličasten spomenik Tabora, sprejeli za svojega in tudi spomenik pred trebnjsko osnovno šolo in njegov. Nepozabno je bilo srečanje samorastnikov 3. salona likovnih samorastnikov Jugoslavije s pokroviteljem Tabora, sekretarjem komiteja predsednika CK ZKJ Staneta Dolanca, z delavci tovarne DANA v njihovi proizvodni

...kjer se med vsakoletnim ustvarjanjem v Trebnjem izmenjujejo umetniki iz vse države, je tudi svojevrstno utrjevanje bratstva med našimi narodi. Na sliki: ...Bračić iz Srbije prejema priznanje tabora.

ZANIMANJE RASTE

Največji razmah v zadnjih desetih letih je v občini doseglo knjižničarstvo. Občinska matična knjižnica je ob ustanovitvi presegla le 1.200 zvezkov. Število knjig se je do danes že podeseterilo in tudi izbor je boljši. Podobno skokovito je naraščalo zanimanje bralcev. Nadaljnje uspešno delo knjižničarstva v občini je odvisno predvsem od ustreznosti in primerno opremljenih prostorov knjižnice v Trebnjem, v drugih krajih občine pa predvsem od bolj urejenih prostorov izposojevališč v Mokronogu, Šentrupertu, na Mirni in v Velikem Gabru. Število knjig je treba povečati zlasti na izposojevališčih. Po zastavljenem

programu naj bi letos dosegli eno knjigo na vsakega prebivalca občine.

Dobro se razvija tudi amaterska dejavnost v prosvetnih društvih. Mirenški moški in dekliški zbor sta se dobro uveljavila na nastopih, dekliški tudi na tekmovanjih. Dobro uspevata mladinska in šolska dramska skupina. V Trebnjem uspešno delujejo pihalna godba, mladinski oder in moški zbor. Dramska skupina Prosvetnega društva Ivan Cankar v Veliki Loki vsako leto gostuje v številnih krajih občine in drugod, letos s Finžgarjevo igro Naša kri. Amaterska dejavnost živi tudi v drugih krajih občine: v Šentlovrencu

delujeta moški zbor in mladinska dramska skupina, v Mokronogu moški pevski zbor, folklorna skupina pri osnovni šoli in skupina pri turističnem društvu. V Šentrupertu imajo dobro recitatorsko skupino, v Velikem Gabru pa mešani zbor.

Nekaj let zapovrstjo potekajo v poletnih mesecih „Kulturni dnevi“, ki jih pripravlja kulturna skupnost. V večtedenskih prireditvah se vrstijo srečanja Tabora likovnih samorastnikov, dan amaterskih skupin, „Pojmo in igrjmo za vas“ (šolska mladina), srečanja mladih dopisnikov in pregled šolskih mladinskih glasil.

(Nadaljevanje s 25. strani)

prišel Franc Rozman — Stane, do tedaj komandant Štajerske operativne cone; namestnik komandanta Glavnega štaba je še naprej ostal Jaka Avšič.

S tem da so na čelo vojaškega vodstva NOV in PO Slovenije prišli izkušeni operativci, je bila vidno poudarjena vloga operativnega poveljevanja v Glavnem štabu, posledica tega pa je bila neposrednejša priprava in vodenje operacij, kot tudi usmerjevanje partizanske vojske na izvrševanje najvažnejših vojaških nalog v Sloveniji, še posebej na Dolenjskem in Notranjskem. Dotedanja vojaško-teritorialna organizacija poveljevanja z enotami NOV in POS s posredovanjem štabov operativnih con v novi situaciji ni bila več primerna; nove potrebe in naloge v razvoju osvobodilnega boja in oboroženih sil revolucije so narekovele nove oblike operativnega organiziranja vojske in poveljevanja. Ta nova oblika pa je bila združevanje brigad v divizije in oblikovanje divizijskih poveljstev, ki so kot stalna operativna vodstva bila na višji ravni kot dotedanji občasni operativni štabi s teritorialnim obsežem. Z odlokom Glavnega štaba sta bili 13. julija 1943 ustanovljeni 1. in 2. slovenska divizija, ki sta bili v začetku avgusta preimenovani v 14. in 15. divizijo NOV in POJ. Petnajsto divizijo sta sestavljali dve brigadi: 2. in 3. SNOUB, ki sta bili preimenovani v 4. SNOUB Matije Gubca in 5. SNOUB Ivana Cankarja, pozneje pa še 6. SNOUB Slavka Šlandra.

Gubčeva brigada je bila tedaj v predelu Tanče gore (Bela krajina), Cankarjeva na Gorjancih, Šlandrova pa je bila ustanovljena 3. avgusta na Šipku (Zasavje); prvi dve sta se do 23. julija zbrali v Poljanski dolini pri Dolenjskih Toplicah, Šlandrova pa se je po bataljonih prebijala skozi nemške zasede iz Štajerske preko Save na Dolenjsko in šele med 25. avgustom in 6. septembrom prišla v sestavo divizije. Divizija je tedaj imela 1616 mož, 50 strojníc, 4 lahke in 1 težki minomet in 2 protitankovska topa. Prvi komandant divizije je bil Dragan Jevtić, dolžnost političnega komisarja pa naj bi sprejel Jože Borštnar, ki je tedaj bil politični komisar Cankarjeve brigade.

Po odhodu proti Žužemberku sta Gubčeva in Cankarjeva brigada v noči od 24. na 25. julij napadli tamkajšnjo italijansko-belogardistično posadko. Srditi boji so trajali tri dni: partizani so zavzeli trg, sovražnik pa se je prebil na Zafaro. Močna italijanska intervencijska kolona je rešila žužemberško posadko pred uničenjem, brigadi pa sta se umaknili iz Žužemberka in se do konca meseca skupaj s 14. divizijo bojevali v širšem predelu Sel pri Šumberku proti enotam italijanskih divizij „Isonzo“ in „Cacciatori delle Alpi“. Tu so 30. julija padli načelnik štaba in namestnik političnega komisarja Glavnega štaba Milovan Šaranović in Ivan Kavčič ter komandant 15. divizije Dragan Jevtić (vsi trije narodni heroji). Te izgube so bile zelo hud udarec za NOV Slovenije. Ko je bila 3. avgusta dejansko formirana 15. divizija, je namesto padlega Predraga Jevtića za komandanta divizije prišel Rajko Tanasković, politični komisar pa je postal Viktor Avbelj, vendar le za krajši čas, ker je bil sredi avgusta postavljen za novega namestnika političnega komisarja Glavnega štaba NOV in POS. Tedaj je za pol. komisarja 15. divizije prišel Jože Borštnar. Namestnik komandanta v 15. diviziji je bil Alojz Kolman — Marok, namestnik političnega komisarja Albert Jakopič — Kajtimir (od septembra 1943), načelnik štaba pa Rado Pehaček.

V začetku avgusta je 15. divizija odšla na sektor Trebelno, Sv. Križ pri Litiji in je nato do konca meseca napadala italijanske železniške transporte ter rušila progi Grosuplje — Novo mesto in Trebnje — Št. Janž. Po nenehnih bojih z italijanskimi in belogardističnimi četami je divizija pričakala kapitulacijo Italije na območju med novomeško progo in nemško-italijansko mejo ter v okolici Novega mesta. Od 9. do 11. septembra je razorožila večji del divizije „Isonzo“ in belogardistov v Novem mestu, Straži, ob novomeški progi in v dolini reke Mirne, s Cankarjevo brigado pa je prišla v neposredno bližino Ljubljane. Množičen odhod Ljubljančanov v partizane in splošna mobilizacija v NOV sta omogočila več kot trikratno povečanje moštva v brigadah in oblikovanje novih brigad. Sredi septembra je 15. divizija imela že okrog 5000 mož. V Mokronogu je bila 24. sept. iz glavnine Šlandrove brigade in bataljona Gubčeve brigade ustanovljena 12. brigada, v Metliki pa je bil 28. septembra Vzhodnodolenjski odred reorganiziran v 15. brigado — belokranjsko; obe sta prišli v sestavo 15. divizije, kakor tudi od mobiliziranih železničarjev 24. septembra v Novem mestu ustanovljena Železničarska brigada. Štab Šlandrove brigade z enim bataljonom se je zadnje dni septembra vrnil preko Save na Štajersko, kjer se je skupaj s tamkajšnjimi enotami preosnovala v novo brigado. Od zaplenjenih italijanskih topov je bil 12. septembra v 15. diviziji osnovan prvi, nato pa še drugi topniški divizion in štab artilerije 15. divizije. Po ustanovitvi 18. divizije (14. septembra) in 7. korpusa (3. oktobra) je v štabu 15. divizije prišlo do večjih personalnih sprememb. Rado Pehaček je odšel za komandanta 18. divizije, Rajko Tanasković za komandanta 7. korpusa, Albert Jakopič pa na Primorsko; novi komandant 15. divizije je postal Pero Popivoda, namestnik političnega komisarja Aleksandar Marjanović — Leko;

23. novembra je bil za namestnika komandanta imenovan Franc Kočvar — Ciril (Marok je odšel na Štajersko), ki je že 17. decembra postal komandant divizije, na njegovo mesto pa je prišel Radomir Božović — Raco; šele 20. decembra je divizija dobila tudi novega načelnika štaba — Savo Konvalinko.

Jeseni 1943 je štab divizije imel tudi svoj štabno-kurirski vod, odsek za zveze (kateremu je podrejen bataljon za zvezo s četami, razporejenimi po brigadah), operativni odsek, obveščevalni center, propagandni odsek z igralsko skupino, sanitetnega referenta in intendantca. Do konca vojne se organizacija štabne službe ni bistveno spremenila, temveč le izpopolnjevala in dopolnjevala kot vedno bolj učinkovit organ v rokah divizijskega poveljstva.

Konec septembra so Nemci začeli veliko ofenzivo proti NOV in PO Slovenije, najprej na Primorskem in v Istri, nato pa so jo prek Brkinov in Gorskoga Kotara prenesli na osvobodeno ozemlje Dolenjske in Notranjske. Sedmi korpus je neposredno pred tem, v prvi polovici oktobra, napadel nemške postojanke na periferiji osvobodjenega ozemlja; 15. divizija je napadala na široki fronti od Temeniške doline do Kostanjevica in na Gorjancih. V času od 11. do 16. oktobra je prekoračila nemško-italijansko mejo, potiskala sovražnika proti Savi in zavzela nemške postojanke pri Pečarju, Javorskem križu, v Dolah, Gobi, Št. Janžu, na Kalu, v Bučki Boštanju, na Vrhu, v Polšniku in Preski. Nemške sile so medtem obkrožile osvobodeno ozemlje Dolenjske in Notranjske. Uvodne borbe so se začele že 15. oktobra. 21. oktobra pa so Nemci z veliko premočjo, ob podpori številne artilerije, motorizacije in tankov koncentrično napadli na vsej črti obkrožitve, v nameri, da razbijejo in uničijo Glavni štab in 7. korpus. Enote 15. divizije so nudile srdit odpor nastopajočim nemškim kolonom. Zlasti hudi so bili boji pri Št. Jerneju, Škocjanu, Mokronogu, Vinici, Metliki in Bušnji vasi. Poslednje in najsrditejše boje so imele Cankarjeva, Levstikova in Ljubljanska brigada 1. do 4. novembra v rajonu Škofljice, Grosupljega, Krke in Stične, ki so se dramatično končali z razbijanjem nemškega obroča na llovi gori, Mokru in Krimu. V tej ofenzivi je 15. divizija imela precejšnje izgube (Železničarska brigada je bila razformirana), vendar se je kmalu opomogla in skupaj z drugimi enotami 7. korpusa znova osvobodila skoraj vse v ofenzivi izgubljeno ozemlje, razen večjih mest, v katero so Nemci namestili svojega novega zaveznika — slovenske domobrance.

Sredi novembra je divizija začela napadati nemško-domobrnsko garnizijo v Novem mestu; blokada mesta je trajala vse do začetka februarja 1944. Ko je proti koncu novembra 1943 glavlna 18. divizija odšla v Gorski Kotar, januarja 1944 pa še 14. divizija prek Hrvaške na Štajersko, je na operativnem območju 7. korpusa ostala le 15. divizija in 4 odredi. Divizija je svojo operativno dejavnost prilagodila novi situaciji: s primerno razporeditvijo brigad je še naprej držala v blokadi Novo mesto, z obrambo na Gorjancih in delu slovensko-hrvaške meje ob Kolpi zavarovala osvobodeno ozemlje v Beli krajini, z razkopavanjem in rušenjem komunikacij med Kostanjevico in Novim mestom ter med Ljubljano in Kočevjem pa onemogočala ali zavirala sovražnikove premike in oskrbovanje Novega mesta in Kočevja. Čeprav blokada Novega mesta ni bila popolna in tudi divizijske enote niso bile zadostne za učinkovito kontrolo vsega osvobodjenega ozemlja, pa se je sovražnik vendar le z velikimi napore in žrtvami prebijal skozi obrambne čete brigad zaradi oskrbovanja svojih garnizij in je bil prisiljen večji del svojih čet uporabiti za zavarovanje oskrbovalnih kolon na smerih Brežice — Kostanjevica — Novo mesto in Ljubljana — Kočevje.

Ko se je okrog 20. febr. 1944 vrnila 18. divizija s svojega zmagoslavnega pohoda po Gorskem Kotaru, je razbremenjena 15. divizija lahko povečala svojo napadalno aktivnost, čeprav je bil takratni sovražnik v Ljubljanski pokrajini v štirikratni premoči (18000 Nemcev in 13000 domobrancev nasproti 7000 borcem iz 7. korpusa). Osnovna koncepcija in taktika vojaških operacij 7. korpusa v l. 1944 je bila: rušenje komunikacij, nenehni napadi na sovražnikova zavarovanja prometnih zvez, postojanke in njih in oskrbovalne kolone. Ob taki operativni dejavnosti 15. in 18. divizije so propadla vsa prizadevanja Nemcev, da bi popravili dolenjsko in kočevsko progo. V sklopu teh operacij se je 15. divizija izkazala zlasti v korpusni akciji na postojanke Zdenko vas in Sv. Anton v februarju ter v bojih na novomeškem in grosupeljsko-velikolaškem sektorju v marcu in aprilu 1944.

Zadnje dni decembra 1943 je bil formiran politodel 15. divizije, kot inštruktorsko-kontrolni organ Političnega komisariata Glavnega štaba NOV in POS, ter divizijski partijski svet — od marca 1944 divizijski komitet — kot najvišji partijski organ v diviziji, ki je za svoje delo odgovoren neposredno CK KPS. Ob koncu aprila pa je bila ukinjena funkcija namestnika političnega komisarja divizije. Februarja je bil štab divizije razširjen s kadrovskim odsekom, kateremu je bila podrejena podoficirska šola 15. divizije, osnovana konec januarja. Vloga propagandnega odseka se je nekoliko spremenila; njegovo območje je bila propaganda, kulturno-prosvetna akcija in vojno dopisništvo; divizijska igralska skupina je bila medtem

priključena Frontnemu teatru 7. korpusa. Divizijska sanitetna postaja je bila povečala: pod neposredno upravo sanitetnega odseka so bili vključeni zvezniški pokretna bolnica, kirurška ekipa, apoteka in veterinarski referent. Ko je bil februarja Jože Borštnar imenovan za političnega komisarja Štajerske operativne cone, je novi politični komisar diviziji postal Janez Vipotnik; Radomir Božović je postal načelnik štaba, namestnik komandanta pa Stanko Semič — Daki; Savo Konvalinko je odšel za namestnika komandanta Gubčeve brigade, začetku maja je bila iz divizije izločena divizijska artilerija, artilerijo 18. divizije 7. maja oblikovala artilerijska brigada 7. korpusa.

Pomembnejše akcije 15. divizije spomladi 1944 so bile: likvidacija domobrnske posadke na lgu 21. aprila (Cankarjeva brigada in 18. divizija), uničenje nemškega okopnega vlaka med Šmarjem in Grosupljem 22. — 23. aprila (12. brigada); nato je v nezadržni korpusni ofenzivi zavzela postojanke Dobravo, Dobrnič, Žužemberk, Stično in Mirno peč, prve dni junija vdrila prek nemško-italijanske meje v Goričko in Poljansko dolino, nato pa je v precejšnji razdalji od Vrhovca, proti Savi, napadla nemška oporišča v Zavrhu, Polšniku in Suhih krajinih, v tovarni „Piatnik“ pri Radečah pa zaplenila večje delno papirjaro. V pogumni divizijski akciji je 12. junija zvečer došlo do šila Stampetov most in nato vodila večdnevne srđite boje na Dolenjskem, 30. junija in 1. julija pa je ob podpori topniškega in hrvatske divizije likvidirala močno utrjeno ustaško postojanko Bosiljevem. Prva polovica julija bo ostala v trajnem spominu Dolenjske in Notranjske, ko je prišlo do enega od največjih junjski obrambi osvobodjenega ozemlja v Beli krajini, kjer je boljši okrepilo bratsko sodelovanje hrvaških in slovenskih brigad in aktivni prispevek slovenske domobranstva.

Poleti in jeseni 1944 se je divizija uspešno bojevala v predelih Dolenjske in skupaj z drugimi enotami 7. korpusa v Beli krajini, v kateri je imela v svoji vojni silo. Po uspešni likvidaciji sovražnikove prometne zveze in njegovo živo silo. Po uspešni divizijskem napadu na nemško postojanko Pogane in v Beli krajini, ki je bila 15. divizija, so bili v Savi, pri Hotiču (20. septembra) pa je bila 15. divizija naraščajoči premoči sovražnikovih sil odrinjena v Suho krajino, v južni Beli krajini. Nemško-domobrnske kolone so vse postajale vedno bolj nevarne. Nemško-domobrnska kolona z namenom, da prevzame v vdirale v globino našega osvobodjenega ozemlja, je v oktobru odvrnelo 7. korpus od napadov na njihove najvažnejše progo, naše enote zveze, da usposobijo za promet novomeško progo, naše enote prisilijo k neposredni obrambi osrednjega osvobodjenega ozemlja v Beli krajini, kar jim je vsaj delno tudi uspelo. Tako je to odprlo za izpolnjenje z manevrsko obrambo in aktivnimi protinapadi Dolenjskem in Notranjskem, v katerih je tudi 15. divizija izredno ostre boje ob novomeški progi, v dolini Krke in bližnjih Gorjancev.

V drugem polletju 1944 je prišlo do novih sprememb v 15. diviziji. Julija je Stanko Semič odšel za komandanta 18. divizije, na njegovo mesto pa je prišel Radomir Božović, ki je postal namestnik komandanta 15. divizije, Peter Vesel pa novi načelnik štaba. Sredi avgusta je prišel namestnik komandanta divizije Janez Hribar; 27. septembra je prišel politični komisar Franc Kočvar ter je za novega komandanta divizije prišel 12. oktobra Milan Tominc; sredi novembra je bil Petro Popivoda premeščen v štab 7. korpusa.

Zima 1944/1945 je bila izredno huda predvsem zato, ker je primanjkovalo obleke, obutve in hrane; številno stanje divizije je v nenehnih bojih s sovražnikom občutno zmanjšalo. Vendar je v nenehnih bojih s sovražnikom občutno zmanjšalo. V 1945 je imela okrog 2000, po srušitvi bojih v Suhi krajini in v meškem sektorju in v Kočevskem Rogu (operativna območja) sta se izmenoma zadrževali 15. in 18. divizija; pozimi in pomladi 1945 pa je imela le še kakih 1200 mož. Konec zime in pomladi 1945 pa je bila funkcija pomožna. V aprilu je prišel ukinitelj politodel, uvedena pa je bila funkcija pomožnega političnega komisarja, ki jo je prevzel Ivan Picelj — Jon. Janžer je postal komandant 18. divizije, na njegovo mesto v štabu pa je prišel Aleksandar Vojinović — Vojin, za načelnika štaba pa je prišel Dragan, ki je že 16. aprila padel pri Rdečem kamnu. Prav tako je tudi Janez Vipotnik odšel za političnega komisarja 7. korpusa; politični komisar v 15. diviziji pa je postal Jože Jakobov — Janž, načelnik štaba Vinko Mojškerc-Jesen.

Divizija je bila 20. aprila okrepljena z okrog 1000 borci iz razmirane 5. prekomorske brigade. Tedaj je iz pozicijske obrambe v Kočevskem Rogu skupaj z drugimi enotami 7. korpusa v Beli krajini in v vniškem mostišču, ga razbila in v zmagoslavnem pohodu do 9. maja osvobodila Kočevje, Ribnico, Velike Lašče in v bližini z 29. hercegovsko divizijo — Ljubljano. Svojo bojno pot je končala s uničenjem razbitih sovražnikovih skupin na kamniškoblašškem območju, po razformiranju štaba 7. korpusa (21. maja) je odšla v sestavo 3. jugoslovanske armade.

Za zasluge, ki si jih je pridobila v skoraj dveletnem boju za osvoboditev domovine, je 15. divizija dobila naziv udarna brigada pa so bile odlikovane s številnimi odličji: Gubčeva in Cankarjeva z rudi narodne osvoboditve, partizanske zvezde z zlatim vencem ter redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem, kranjska in 12. brigada (od 27. febr. 1945 udarjal pa z rudi zvezdo za narod z zlato zvezdo ter bratstva in enotnosti z zlatim vencem).

Petnajsta divizija